

KÄSITYÖTAIDON MERKITYS JA PALVELUIDEN
KEHITTÄMINEN AIKUISILLE TAITO-
KÄSITYÖKOULULAISILLE

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Muotoilija (YAMK)
Muotoilu- ja media-alan uudistava
osaaminen
Kevät 2019
Paula Ruuttunen, 1701616

Tiivistelmä

Tekijä(t) Ruuttunen, Paula Talvikki	Julkaisun laji Opinnäytetyö, YAMK Sivumäärä 52	Valmistumisaika kevät 2019
Työn nimi Käsityötaidon merkitys ja palveluiden kehittäminen aikuisille TAITO- käsityökoululaisille		
Tutkinto Muotoilija (YAMK)		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyö käsittelee käsityön taiteen perusopetuksessa opiskelevien aikuisten suhdetta kädentaitoihin ja käsityöhön. Työn tarkoituksena on kehittää aikuisten Taitokäsityökoulun toimintaa vastaamaan aikuisopiskelijoiden tarpeita itsensä kehittämiseen käsityössä ja muotoilussa.</p> <p>Taitojärjestön käsityökoulut ovat taiteen perusopetusta käsityössä. Paikalliset Taitoyhdistykset vastaavat opetuksesta omalla toiminta-alueellaan. Taiteen perusopetus on suunniteltu toteutettavaksi etupäässä lapsille ja nuorille. Opinnäytetyössä kehitetään käsityön taiteen perusopetusta aikuisopiskelijoiden näkökulmasta.</p> <p>Opinnäytetyön perustan muodostaa kirjallisuuskatsaus, jossa tarkastellaan käsityön asemaa ja käsityö- ja muotoilukoulutuksen tilaa ja tulevaisuutta yleensä. Opinnäytetyön kehittämisaihiot perustuvat Savon Taito- käsityökoulussa tehtyihin aikuisopiskelijoiden haastatteluihin. Haastatteluaineisto kerättiin syksyn 2018 aikana. Haastatteluaineisto analysoitiin ja haastatteluista nousi esille kolme jaettavaa merkitystä: sosiaalisuus, jatkuvuus ja oikeiden, aitojen käsitöiden tekeminen.</p> <p>Merkitysten avulla luotiin kolme kehittämisaihiota. Mestariluokalla syvennyttään yhteen materiaaliin ja luodaan edellytykset jatkaa ja syventää opintojaan ammattilaisten ohjauksessa. Kertaamalla syvemmälle -aihiossa opiskellaan ryhmissä, jossa opiskelijat ovat eri vaiheissa opintojaan, mikä pitää yllä ryhmän sosiaalisuutta. Käsityötaitottomien käsityökoulussa tarjotaan mahdollisuus niille, joilla ei ole käsitöiden tekemisen kokemusta tai se on jäänyt vajavaiseksi.</p> <p>Käytettyä menetelmää ja sen perusteella esitettyjä palveluaihioita voidaan kehittää Taito-käsityökouluissa paikallisten tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaan.</p>		
Asiasanat käsityökasvatus, taiteen perusopetus, käsityö, muotoilu, aikuiskasvatus, taidekasvatus, elinikäinen oppiminen		

Abstract

Author(s) Ruuttunen, Paula Talvikki	Type of publication Master's thesis	Published Spring 2019
	Number of pages 52	
Title of publication The meaning of crafts and developing new services to adult students of TAITO Crafts School		
Name of Degree Master of Culture and Art		
Abstract <p>This thesis examines the basic arts education for adults and their relationship to crafts. The main task is to develop Taito Craft School's art education so that it will provide more possibilities for adult learners to develop their skills in arts, crafts and design.</p> <p>Taito Crafts Schools all over Finland provide education in crafts in line with the Basic Education in the Arts. Basic Arts education is mainly meant for children and teenagers. The focus of this study is in adults who are studying arts and crafts in Taito Craft Schools.</p> <p>At the beginning of the thesis is an overview of the position of the art, crafts and design education and the crafts as a profession in general. The adult students of SavonTaito Crafts School in Mikkeli were interviewed in the autumn of 2018. Interviews were analysed and from the research could be found three shared meanings: the social relationships, continuance and real, genuine crafts.</p> <p>Based on the findings I created three different motifs to develop handicraft education for adult learners. A masterclass where students can learn from the masters of the field and develop their skills deeply on one material and technique. A reference course, where students can learn with the same familiar group of classmates. A handicraft's school for unskilled, where learners who have little experience of learning crafts are trained in the textile and woodwork.</p> <p>The developed motifs can be used and refined to serve local Taito Crafts Schools in Finland.</p>		
Keywords handicraft education, basic education in the arts, crafts, design, adult pedagogy, art education, lifelong learning		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	0
2	KÄSITYÖN NYKYTILA JA ASEMA SUOMESSA	1
2.1	Käsityöt harrastuksena	1
2.2	Katsaus käsityön tulevaisuuteen ja tarpeellisuuteen	2
2.2.1	Käsi- ja taideteollisuus- ja muotoilualan yrittäjyyden näkymiä	3
2.2.2	Muotoilukoulutuksen murros	4
2.2.3	Käsityön tulevaisuudesta ammattina.....	6
2.3	Nykykäsityön ilmiöitä	8
2.3.1	Käsityöhön liittyviä verkkoyhteisöjä ja –sisältöjä	8
2.3.2	Harrastustapa ja yhteisöllisyys.....	11
2.3.3	DIY- tee se itse	13
2.3.4	Kiertotalous, uudet materiaalit ja 3D	14
3	AIKUISET JA TAITEEN PERUSOPETUS TAITOJÄRJESTÖSSÄ	16
3.1	Taiteen perusopetus	16
3.2	Aikuisten taidekasvatus ja taiteen perusopetus.....	16
3.3	Taide ja käsityö.....	18
3.4	Taitojärjestö	19
3.5	Käsityön taiteen perusopetus Taitojärjestössä	20
3.6	Savon Taito käsityökouluverkosto.....	21
4	KÄSITYÖKOULULAISET KERTOVAT SUHTEESTAAN KÄSITYÖHÖN	25
4.1	Haastattelu kehittämistyön menetelmänä	25
4.2	Aineiston analysointi	26
5	SOSIAALISUUS, JATKUVUUS JA AIDOT KÄSITYÖT	27
5.1	Mikä siinä käsityössä kiehtoo? Käsityökoululaisen käsityöidentiteetti	27
5.2	Haastattelujen analyysi	33
5.2.1	Ensimmäinen haastattelu: ”Mä vaan teen sitä”	34
5.2.2	Toinen haastattelu: ”Ja kaikki muu häviää ympäriltä”	35
5.2.3	Kolmas haastattelu: ”Mieluummin semmoista oikeata käsityötä kuin askartelua”.....	36
5.2.4	Neljäs haastattelu: ” Siinä on onnistumisen ilo”.....	37
5.3	Jatkuvuudesta, sosiaalisuudesta ja tarkoituksellisesta tekemisestä kehittämisaihioiksi	39
5.4	Palveluaihiot käsityön taiteen perusopetuksesta tulevaisuudessa.....	41
5.4.1	Palveluaihio 1: Mestariluokat	41

5.4.2	Palveluaihio 2: Kertaamalla syvemmälle.....	42
5.4.3	Palveluaihio 3: Käsityötaitottomien käsityökoulu	44
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	47
	LÄHTEET.....	49
	LIITTEET.....	54

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni käsittelee käsityön taiteen perusopetuksessa olevien aikuisten suhdetta käsityöhön ja käden taitoihin. Työn tavoitteena on kuvata aikuisopiskelijoiden toiveita käsityökouluopiskelun suhteen ja heidän käsityöidentiteettiään. Haastattelumenetelmillä ja aineiston analyysillä olen selvittänyt sitä, millaiset opinnot tukevat aikuisopiskelijan merkityksellisyyden ja hyvän elämän tunnetta. Työn tuloksina esitän palveluaihioita, joita voidaan käyttää käsityön taiteen perusopetuksen kehittämisessä paremmin vastaamaan nykypäivän aikuisopiskelijoiden odotuksia ja tarpeita.

Taiteen perusopetus on suunniteltu koskemaan pääsääntöisesti lasten ja nuorten taidekasvatusta. Se on tavoitteellista tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta, joka samalla antaa oppilaalle valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. (Opetushallitus, 2019.)

Tässä työssä keskityn aikuisten käsityön taiteen perusopetuksen kehittämiseen Taito-käsityökoulussa. Lasten käsityökoulujen oppilasmäärät ovat laskusuunnassa ikäluokkien pienessä ja kilpailu harrastajista on kiivasta eri harrastusmahdollisuuksien välillä. Uskon, että käsityökoulutoimintaa kannattaa suunnata entistä enemmän aikuisopiskelijoille. Suuret ikäluokat ovat jääneet ja jäävät tulevana vuosina eläkkeelle ja tämä tarkoittaa, että suuri osa väestöstä on suhteellisen hyvin toimeen tulevia ja hyväkuntoista, aktiivisia eläkeläisiä.

Käsityöharrastaminen ja käsityöammattilaisuus täydentävät toisiaan monella tapaa. Käsityön harrastajat ovat tärkeä asiakaskunta alan ammattilaisille sekä tuotteiden ostajina että kurssiasiakkaina. Ammattilaisia seuraamalla harrastajat saavat lisäintoa omaan tekemiseensä ja tavoitteita käden taitojen kasvattamiseen. Työni tarkoituksena on parantaa käsityön harrastajien koulutusmahdollisuuksia ja laajentaa käsityöammattilaisten palvelutarjontaa aikuisten kouluttajina.

2 KÄSITYÖN NYKYTILA JA ASEMA SUOMESSA

2.1 Käsityöt harrastuksena

Tämä tutkimuksellinen kehittämistyö pyrkii selvittämään suomalaisten käsityöharrastukseen liittyviä merkityksiä. Ennen tehtiin käsitöitä siksi, että tuotteita, joita valmistettiin, tarvittiin arjesta selviytymiseen. Nykyisin käsityön tekemiseen on toisenlaiset motiivit.

Taitoliitto teetti vuonna 2018 Taloustutkimuksella kyselytutkimuksen käsityön harrastamisesta, joka oli suunnattu yli 18-vuotiaille kuluttajille (Taloustutkimus 2018). Kolmasosa suomalaisista (34 %) kertoo tutkimuksessa nikkaroivansa, rakentelevansa tai tekevänsä käsitöitä ainakin muutaman kerran kuussa. Käsitöitä kertoo tekevänsä joka päivä 7 % ja 77 % suomalaisista harrastaa käsitöitä ainakin satunnaisesti. Suurin osa käsityön harrastajista on naisia ja suosituinta on neulominen ja virkkaaminen, seuraavaksi tulevat ompelu sekä sisustukseen ja tuunaamiseen liittyvät käsityöt. Tutkimuksen mukaan naisten ja miesten käsityöt eroavat toisistaan siinä, että miehet tekevät enemmän tarpeeseen liittyviä käsitöitä ja rakentamista, kun naiset tavoittelevat käsitöiden tekemisellä rentoutumista ja omaa aikaa. (Taitoliitto 2019.)

Rahaa suomalaiset käyttävät käsityöharrastukseen keskimäärin 100 euroa vuodessa. Käsityön aktiiviharrastajat käyttävät rahaa enemmän, keskimäärin 350 euroa materiaaleihin ja tarvikkeisiin sekä noin 70 euroa käsityökursseihin. (Taitoliitto 2019.)

Taloustutkimuksen tekemässä kyselyssä suurimmaksi motiiviksi käsityön harrastamiseen nousivat rentoutuminen ja käsityön tuoma hyvinvointi. Käsityöstä on tullut suuren yleisön harrastus, joka liittyy tai liitetään ihmisten pyrkimykseen kohti hyvää elämää. Siitä kertoo esimerkiksi Euroopan suurimman käsityöalan messutapahtuman, Käden Taito-messujen, teema vuodelle 2019. Teemana messuilla on ”hyvä olo käsityöstä” (Tampereen Messut 2019). Tampereen messujen järjestäjätkin ovat huomanneet käsityön tuoman hyvinvoinnin ja vuoden 2019 messujen teema on ”Käsityö edistää hyvinvointia ja antaa aivoille työtä”. Viime vuonna kävijöitä oli kolmen päivän aikana lähes 51 000 ja näytteilleasettajia yli 700 (<https://www.kadentaidot.fi/fi/>). Messukävijöiden määrä on noussut useamman vuoden ajan. Käsityötuotteet, -materiaalit ja käsitöiden tekeminen kiinnostavat suomalaisia ja käsityöharrastusta markkinoidaan hyvinvointia edistävänä toimintana.

Käsityön ja hyvinvoinnin yhteys on osa tapahtumien markkinointia, mutta hyvinvoinnin ja käsitöiden tekemisen oletettuja myönteistä yhteyttä käsitellään myös medioiden uutisoinnissa. Käsityöstä kerrotaan rentouttavana toimintana ja käsitöiden tekemisen väitetään saavan ajatukset pois huolista ja murheista. Käsityö virkistää ja antaa tasapainon ja elämän tarkoituksellisuuden tunnetta, kertoo käsityötieteen professori Sinikka Pöllänen Itä-Suomen yliopistosta. (Yle Etelä-Savo. 2014). Merkityksellinen tekeminen ja toiminta lisää ihmisen hyvinvointia. Käsityön tekeminen ja vaikkapa sukan aikaan saaminen lankakerästä on hyvin konkreettista toimintaa ja mainiota vastapainoa abstraktille tietotyölle. Käsityö on yhdelle terapiaa, toiselle ajanvietettä, kolmannelle keino ylläpitää ihmisuhteita tai mahdollisuus ansaita harrastuksen avulla lisätienestiä (Yle Etelä-Savo. 2014).

Median ja käsityöalan tapahtumien nostama käsityön hyvinvointivaikutus saa tukeaa monista tutkimuksista, joissa käsitöiden hyvinvointivaikutuksia esitetään myönteisessä valossa. Käsitöiden tekeminen helpottaa tunteiden käsittelyä, kuten surun ja menetyksen hoitamista. Tutkimuksissa on käynyt ilmi, että käsityön tekeminen rauhoittaa myös fyysisesti, sydämen syke hidastuu ja verenpaine laskee. (Mattila 2019). Aivotutkija Minna Huotilaisen mukaan käsillä tekeminen ravitsee aivoja ja on osa ihmisen ajattelua. (Huotilainen 2016, 32). Käsien hienomotorinen harjoittelu näyttää olevan monella tavalla hyödyllistä puuhaa erityisesti ikääntyessä. On myös todettu, että kuulonvarainen oppiminen tehostuu, kun samanaikaisesti tekee jotakin käsillään. Tehtävän työn tulee olla kuitenkin sellainen, ettei se vie oppimiselta resursseja tai kuormita kielellisiä toimintoja (Huotilainen 2016, 35). Esimerkiksi sukan neulominen luennolla voi helpottaa luennon seuraamista ja asioiden mieleen painamista.

Näyttää siltä, että käsitöiden tekeminen on osa suomalaisten pyrkimystä hyvinvointiin ja hyvään elämään. Käsitöiden tekeminen ei ole ”kotitaloustuotantoa” vaan hyvinvointia lisäävä harrastus, joka ylittää uutiskynnyksen ja toimii sisältönä käsityöalan kaupallisten massatapahtumien markkinoinnissa.

2.2 Katsaus käsityön tulevaisuuteen ja tarpeellisuuteen

Aiemmin käsitöitä tehtiin tarpeeseen. Vaatteet, matot, kirveenvarret ja huonekalut, kaikki mahdollinen, joka vain osattiin, tehtiin itse, koska muutoin niitä ei ollut saatavilla. Kun tuot-

teita alettiin valmistaa teollisesti ja niiden hinta halpeni, muuttui käsityö välttämättömyydestä harrastukseksi. Samalla käsityön merkitys muuttui: ennen käsityön tekijälle tärkeintä oli työskentelyn lopputulos, tuote. (Aikasalo 2006, 40.)

Vaikuttaa siltä, että nykyisin käsityön harrastajalle prosessi; suunnittelu ja itse tekeminen, on tärkeintä, tuote on vain mukava lisä. Toisaalta käsityötä ei ole olemassa ilman konkreettista tuotetta. Käsityö on aina jotakin käsin kosketeltavaa. Nykyisen tavarapaljouden keskellä käsityön tekijän on jokaisen tuotteen kohdalla hyvä kysyä itseltään, onko esineen valmistaminen välttämätöntä. Käsityötuotteen kohdalla vastaus on kuitenkin kyllä, koska tuotteen tekeminen on välttämätöntä juuri käsityöprosessin takia. Tuotteeseen jää jälki intohimosta, miellyttävästä tekemisestä, tai yhdessä tekemisen nostamasta mielihyväästä. (Aikasalo 2006, 53.)

Käsityön lähtökohtana on ollut ihmisen tarve toteuttaa itseään tekemällä käsin – toimia tekemällä. (Nuutinen, Soini-Salomaa & Kangas 2014, 205). Käsityön perinteiset vahvuudet ovat käsityön kyky olla vuorovaikutuksessa kaikkien ihmisten kanssa, joka perustuu sen ruumiillisuuteen ja sen yhteyteen inhimilliseen, arkipäiväiseen elämään. (Ihatsu 2005, 19-20.)

Yhteiskunnan kehitys näyttää johtavan vapaa-ajan kasvamiseen ja tavarantuotannon automatisointiin. Käsintöiden tekeminen ei ole tarpeellista hyödykkeiden saamisen kannalta. Sen sijaan käsintöiden tekemisen rooli yhtenä hyvän elämän osana saattaa kasvaa.

2.2.1 Käsi- ja taideteollisuus- ja muotoilualan yrittäjyyden näkymiä

Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry teettää kahden vuoden välein suhdanne- ja toimialaraportin, johon sisältyy tilastolähteiden lisäksi käsityöalan yrittäjille suunnatun kyselytutkimuksen alan yleisestä suhdannekehityksestä. Vuonna 2017 raporttia varten tehtyyn kyselyyn vastasi 112 käsityöläistä (Lith 2017).

Käsityöala on kärsinyt koko 2010-luvun ajan yritysten ja työllisyyden määrän vähentymisestä. Vuonna 2016 liikevaihdot käsityöalan yrityksissä kääntyivät nousuun, niinpä käsityöalan suhdanne- ja toimialaraportista vuodelta 2017 selviää, että kaksi vuotta sitten käsityö- ja muotoilualan yrittäjät suhtautuivat hyvin optimistisesti tulevaisuuteen. Noin 50 % käsityöalan yrittäjistä odotti liikevaihdon kasvavan seuraavana vuonna ja vain 7 % odotti sen pienenevän, loppuosa odotti liikevaihdon pysyvän entisellään. Raportin mukaan käsi-

työalan yritysten viisi tärkeintä menestystekijää ovat laatu ja laadunvalvonta, erottautuminen kilpailijoista, kestävät materiaalit, henkilökohtainen asiakaspalvelu myymälässä ja yrittäjän oma persoona (Lith 2017, 34).

Muotoilualan ammattilaisia edustavan Ornamo ry:n vuotuinen muotoilualan suhdannekatsaus vuodelta 2018 (Lith) antaa samansuuntaisen vaikutelman alan tilasta ja tulevaisuudesta Taitoliiton teettämän katsauksen kanssa. Ornamon kyselyyn vastasi 118 henkilöä. Muotoilualan liikevaihto jatkaa noususuunnassa ja yritysten kannattavuus paranee. Ornamon teettämä tutkimus kuitenkin osoittaa, että muotoiluyritysten kasvunäkymät ovat vaimentuneet jonkun verran vuoden 2017 odotuksista. Ornamon kyselytutkimuksessa yrittäjät kokivat tärkeimmiksi kehittämisen kohteiksi asiakkuuden ja kumppanuuden kehittämisen, markkinoinnin ja myynnin edistämisen, verkottumisen, alihankintaketjut ja yhteistyön toimivuuden sekä digitaalisen ympäristön hyödyntämisen liiketoiminnassa. (Lith 2018, 28.)

Näyttää siltä, että sekä käsityöalan että muotoilualan ammattilaisten keskuudessa oman alan tulevaisuuden näkymät koetaan melko myönteisiksi.

2.2.2 Muotoilukoulutuksen murros

Käsi- ja taideteollisuus- ja muotoilualan ammatillinen koulutus on ollut murroksessa koko 2000-luvun. Alan koulutuspaikkoja ja oppilaitoksia on vähennetty viime vuosina. On ymmärrettävää, ettei muotoilijoita kannata kouluttaa työttömiksi, mutta samalla on hyvä tarkastella oppilaitosten roolia koulutuskentässä tulevaisuuden ammattilaisten kouluttamisessa. On pohdittava, millaisia taitoja ja osaamista käsityön ja muotoilun ammattilaisen tulee tulevaisuudessa hallita, kun esinemuotoilun rooli on selvästi vähentynyt ja muotoilijalla tulee olla muitakin taitoja kuin fyysisten tuotteiden suunnittelu.

Työ ja työn tekemisen tapa on muuttunut ja muuttuu edelleen, työn murros yhteiskunnassa on meneillään ja siihen tulisi koulutuksen reagoida. Työn tekeminen on isossa muutoksessa. Työt ovat yhä enemmän projektiluontoisia. Työelämä vaatii tekijöiltään muutoskyvykkyyttä ja -halukkuutta, yrittäjämäistä toimintatapaa, hyviä kommunikointitaitoja, kykyä verkostoitua ja toimia globaalisti (Juva 2017, 4). Tulevaisuuden työtä tehdään entistä vähemmän vakituisessa työsuhteessa, erityisesti luovilla aloilla.

Työn murros pakottaa ajattelemaan työtä, myös käsityöläisen ja muotoilijan työtä, laajemmin. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisussa ”Suomen sata mahdollisuutta”, Lin-turi ja Kuusi (2018) ennakoivat työn muutosta ja ennustavat perinteisen ansiotyön aseman

heikentymistä. Palkkatyön ja yrittäjyyden sekä omavaraistalouden rajat tulevat muuttumaan. Tekoälyn, jakamistalouden ja robotisaation avulla tuottavuuden kannalta tärkeät työvälineet ja tarvittava osaaminen ovat helposti saatavilla. Tuottavuuserot ja erikoistuminen voivat tämän seurauksena vähentyä. Alustatalous helpottaa myös satunnaisia työsuhteita, joukkoistusta ja talkootyön tulosten jakamista (Linturi, Kuusi 2018, 124). Käsityöläisistä oli vuonna 2017 vain 63% päätoimisia yrittäjiä (Lith 2017). Monilla nykyisistä käsityöläisistä on jo kokemusta satunnaisista työsuhteista ja joustavuudesta. Ehkä alan koulutuksessa tulisi ottaa huomioon alustatalouden mahdollisuudet?

Yhtenä vaihtoehtona alan koulutuksen järjestämisessä saattaisi toimia koulutuksen rakenteiden muuttaminen joustavammiksi ja vähemmän koulutusorganisaatioista riippuvaksi. Soini-Salomaan väitöstutkimuksessa käsi- ja taideteollisuusalan tulevaisuudenkuvista, nousee yhdeksi tulevaisuusteeseiksi käsi- ja taideteollisuusalan erikoisammatti- ja mestaritutkinnot alan yhtenä menestystekijänä (Soini-Saloma. 2013,192).

Ammatillisen koulutuksen muutoksen lisäksi käsityö- ja muotoiluosaamisen kouluttamisessa saattaa tapahtua muutosta kohti yleissivistystä ja elinikäistä oppimista. Muuttuva työelämä ja käsityön merkitys osana hyvää elämää asettaa muotoilukoulutukselle yleisiä sivistyksellisiä ja ekologisia vaatimuksia. Tulevaisuussuuntautunut käsityön oppiminen on ymmärrystä suunnittelun ja muotoilun vaikutuksista ihmisiin ja ympäristöön, sekä pyrkimystä kasvattaa oppijoista aktiivisia oman esine- ja rakennetun ympäristönsä muokkaajia. Käsityö elinikäisenä osaamisena on kestävä kulttuurin todentamista valintoina ja tekoina. Tulevaisuuskasvatus tulee ulottaa myös osaksi käsityön ja muotoilun ammatillista koulutusta. (Nuutinen, Soini-Saloma ja Kangas 2014.)

Linturi ja Kuusi (2018,148) ennustavat rajua muutosta koulutukseen ja opettamiseen. Käänteinen opetus ja osaamisen näytöt muuttavat opetuksen ja tutkintojen luonnetta. Tietotekniikka on jo nyt mahdollistanut opetusmateriaalin saannin ja opetustilanteiden seurannan paikasta ja ajasta riippumatta. Simuloinnin ja AR-lasien käyttö kädentaitojen opetuksessa kuulostaa enemmän kuin luontevalta. Linturi ja Kuusi (2018,150) ennustavat, että näyttötutkinnot ja osaamisen näytöt tulevat olemaan merkittävä keino osoittaa pätevyyttä. Oppimaan oppiminen ja osaamisverkoston sekä ymmärrystä auttavien työkalujen merkitys kasvaa. Kehityksen uhkana on koulutusjärjestelmän jäykkyys ja opettajakunnan muutoshaluttomuus ja osaamattomuus (Linturi, Kuusi 2018,147-151.)

2.2.3 Käsityön tulevaisuudesta ammattina

Väitöskirjassaan ”Käsi- ja taideteollisuusalan ammatillisia tulevaisuuden kuvia” (2013) Soini-Salomaa on esittänyt muotoilun ja taideteollisuusalan asiantuntijoille väittämiä, mil-laista alalla työskentelevien työ tulee olemaan vuonna 2025. Mitä taitoja muotoilija ja käsi-työyrittäjä tarvitsevat tulevaisuudessa? Kommenteista käy ilmi, että käsityötekniistä erityis-osaamista ei pidetty tulevaisuudessa kovin suuren joukon menestystekijänä. Huippuosaa-minen kapealla osa-alueella nähtiin mahdollisuudeksi vain pienelle joukolle taitajia. Suu-rimmalle osalle alalle kouluttautuvista on tarjolla moniosajaan toimintamalli. Soini-Salo-maan (2013, 166) mukaan uusien materiaalien kehittämiseen ja käyttöön tulee tulevaisuu-nessa panostaa. Käsi- ja taideteollisuusalan opintoihin tulisi tulevaisuudessa sisällyttää enemmän materiaaliteknologian opintoja. Yhteistyötä muiden alojen, esimerkiksi insinöö-rialojen kanssa, tulee ylläpitää. Tuotekehitys ja tuotanto ratkaistaan monen alan yhteis-työnä. Keskeisenä osaamisen alana asiantuntijapanelistit pitivät arvo- ja kulttuuriosaa-mista. Ymmärrystä erilaisista arvoista ja niiden vaikutuksesta kuluttamiseen pidettiin tuote-suunnittelijan ydinosoisena. Kulttuurintuntemus on muotoilijan ja käsityöläisen ammatti-identiteetin kulmakivi. Käsityöläiset ovat esinemaailman merkityksenantajia.

Soini-Salomaan tutkimuksessa (2013, 176-197) edetään tulevaisuusväitteistä tulevaisuus-teeseihin. Kohtuutalouteen siirtymistä pidettiin hyvin todennäköisenä kehityssuuntana. Eri-tyisesti sitä, että kulutus suuntautuu kestäviin ja laadukkaisiin tuotteisiin sekä niiden kor-jaamiseen ja siten tuotteiden elinkaaren pidentämiseen, pidettiin alalle edullisena kehitys-suuntana. Kierrätyspalvelut nousevat design-luokkaan ja tarjoavat yritysmahdollisuuksia muotoilijoille. Globaalissa taloudessa managerointi nähtiin välttämättömyytenä taideteolli-suusalalla samaan tapaan, kuin se tällä hetkellä toimii esimerkiksi musiikin alalla. 3D-tek-nologia muuttaa tuotteen suunnittelu-, valmistus- ja jakeluprosessia. Hyvinvointipalvelut lä-hentyvät käsityö- ja muuta taidealaa. Tulevaisuusnäkymissä on taito- ja taidepainotteisia hyvinvointikeskuksia ja hyvinvointipalveluihin keskittyneitä muotoilutoimistoja. Kansainväli-siä ammattikiltoja muodostuu alalle ja niillä on tärkeä merkitys ammatillisena tukiverkos-tona sekä mestareiden koulutuksessa että tiedonjakokanavana. Peruskoulun käsityön opetuksen toivotaan sulautuvan oppiainekokonaisuudeksi kuvataiteen, musiikin ja draa-man kanssa. Vapaan sivistystyön rooli elinikäisessä taito- ja taideaineiden opetuksessa nähtiin vahvistuvan vuoteen 2025 mennessä.

Oman työni kannalta mielenkiitoiseksi näen väitteen ammattiharrastajien roolista ja ammattilaisten ja harrastajien suhteesta. Käsi- ja taideteollisuusosalalla on havaittavissa harrastuneisuuden ja ammatillisuuden yhteensulautumista sekä niiden erilaisia yhdistelmiä. Lähitulevaisuudessa, kun suuret ikäluokat ovat eläkkeellä, syntyy suuri joukko hyvin toimeentulevia ja hyväkuntoisia eläkeläisiä. Käsityöalan suurin kuluttajaryhmä ovat keski-ikäiset naiset. He luultavasti jatkavat läheisessä suhteessa alaan myös eläkeiässä. Lähitulevaisuudessa on mahdollista, että aktiiviset ja koulutetut seniorit perustavat yrityksiä kädentaidon aloille ja tarjoavat räätälöityjä palveluja sekä tuotteita ammattimaisesti tai harrastuksena. (Soini-Salomaa 2013,171.)

Linturi, Kuusi ja Ahlqvist (2013) ennustavat Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnalle tekemässään raportissa tavaroiden teollisen valmistamisen korvautuvan hajautetun valmistuksen mallilla, jossa tavarat valmistetaan lähellä käyttäjää ja yksilöllisesti. Tuotantorakenne voi tulevaisuudessa robotisaation kehittyessä hajautua siten, että kasvava osa tavaroista valmistetaan asiakkaiden lähellä, heidän yksilöllisten tarpeidensa mukaan. Joustavat tuotantolinjat ja satelliittivalmistus ovat jo askel tähän suuntaan. (Linturi, Kuusi & Ahlqvist 2013, 75).

Maailmankauppa on WTO:n tietojen mukaan usean vuoden ajan kasvanut hitaammin kuin globaali kansantuote. Tämä viittaa siihen, että valmistuksen paikallinen osuus olisi jo nyt kasvussa. Äärimmilleen vietyä kehitystä tarkoittaisi käsityöläisajan kaltaista toimintaa, jossa tavaroita valmistetaan sekä omaan tarpeeseen että palveluna asiakkaille mittojen ja toiveiden mukaan. (Linturi, Kuusi & Ahlqvist 2013, 76.)

Lokaalisuus ja globaalisuus kietoutuvat yhteen Nuutisen, Soini-Salomaan ja Kankaan (2014) käsityön tulevaisuutta käsittelevässä artikkelissa. Tulevaisuuden käsityöalan ammatillisen toiminnan ennakoidaan tapahtuvan paikallisesti ja yhteisöllisesti pienten tekijöiden yhteistyöverkostoissa. Tuotteita suunnitellaan ja kustomoidaan asiakkaan mieltymysten mukaisiksi, niitä voidaan korjata, kierrättää ja tuunata. Yhteistyön kantavana voimana on enemmän jaettu innostus kuin taloudellinen hyöty.

Käsityön ja muotoilun tulevaisuushaasteet vaativat muutakin kuin vanhojen toimintatapojen kehittämistä. Luova hybriditalous vaatii uudenlaista lähestymistä tuottamiseen, siirtymistä tuotokeskeisestä perspektiivistä palvelukeskeiseen ajattelutapaan ja avoimiin yhteisöllisiin tuotantotiimeihin. (Nuutinen, Soini-Salomaa & Kangas 2014, 207.)

Kestävän kehityksen kannalta markkinoille tarvitaan korkealaatuisia tuotteita, jotka kestävät pitkään ja ovat niin mieluisia käyttäjälleen, että niitä korjataan ja tuunataan pitkän elinkaaren saavuttamiseksi. Tuotteiden digitaalinen valmistus edistää kestävästä kehityksestä. Tulevaisuuden uusiomateriaalit yhdistettynä 3D-tuotantoon tukevat ekologista kuluttamista, ekotehokasta tuotantoa ja materiaaliniukempaa elämäntapaa. (Nuutinen, Soini-Salomaa & Kangas 2014, 209.)

Hiilineutraalissa kiertotaloudessa resurssit on saatava käyttöön tehokkaasti kaikilla aloilla. Se tarkoittaa, että liiketoimintamallit uudistuvat ja sitä kautta myös ihmisten työnkuvat muuttuvat. Kulutustavaroiden tuotanto vähenee, mutta se mitä on, pyritään pitämään kunnossa. Maailmassa, jossa kertakäyttökulttuuri ei enää käy päinsä, on töitä suutareille ja korjausompelijoille. (Tommola A. 2019.)

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisussa ennakoidaan uusia ammatteja syntyvän ja vanhoja katoavan. Tuntuu uskottavalta, että 3D-tulostuksen pariin syntyy ammatteja ja tehtäviä, jotka vaativat muotoilijan kykyä kolmiulotteiseen ajatteluun. Esimerkiksi digimuotoilija voisi olla henkilö, joka luo, suunnittelee ja tuottaa yksilöllisiä henkilökohtaisia esineitä, kodin tai käyttötarvikkeita asiakkaiden tarpeiden ja toiveiden mukaan, esimerkiksi apuvälineitä vanhuksille tai vammautuneille, käyttäjänsä mittojen mukaan tehtyjä ammattityökaluja ja yksilöllisiä astioita nuorille pareille. Mielekkään elämän aikaan saamiseksi voidaan tarvita esimerkiksi merkityksellisyysmuotoilijaa ja pelillistäjää. Kierrätyksestä tulee välttämättömyys, siispä kierrätysstrategian suunnittelija nousee teollisen muotoilijan rinnalle tärkeänä päättäjänä. (Linturi, Kuusi 2018.)

2.3 Nykykäsityön ilmiöitä

2.3.1 Käsityöhön liittyviä verkkoyhteisöjä ja –sisältöjä

Internet on helpottanut yhteyden pitoa sellaisiin ihmisiin ja ryhmiin, joilla on yhteinen kiinnostuksen kohde. Yhä useampi kokee mielekkääksi julkaista kuvia puutarhastaan, käsistöistään ja valmistamistaan ruoista sosiaalisessa mediassa. Yhä useampi myös pyrkii tuottamaan verkkoon asioita, joita muut ”peukutuksillaan” arvostavat. Näyttää ilmeiseltä, että digitaalinen esilläolo avaa tärkeän kanavan niille, joiden valokuvia ennen ei kukaan ehtinyt katsomaan ja joiden runot jäivät pöytälaatikkoon. Antamisen ja jakamisen välineet ovat muuttuneet radikaalisti. Samalla jakamisen ulottuvuus on kasvanut globaaliksi ja samanmielisten löytäminen helpoksi. (Linturi, Kuusi 2018, 172.)

Käsitöiden ympärille on sosiaaliseen mediaan muodostunut merkittävä määrä ryhmiä, jotka toimivat sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Ryhmät ovat enimmäkseen erikoistuneita tiettyihin tekniikoihin tai materiaaleihin. Verkossa tuodaan esiin omaa tekemistä, kysytään neuvoja, kommentoidaan muiden töitä, jaetaan ohjeita ja tietoja materiaalien ja työkalujen toimittajista sekä vinkataan edelleen uusille sivuille. Facebookissa on neulojille useita ryhmiä, muun muassa neulonta, neuloosi, yöneulojat, neulehulluus ja neulomo sekä useita villasukkaryhmiä (Facebook 2019). Näyttää siltä, että yhä uusia ryhmiä syntyy, ne erikoistuvat ja vanhoista ryhmistä eriytyy uusia, jotka jakautuvat pienempiin ja pienempiin alaryhmiin.

Käsityöalan verkkokaupat

Alustatalous on mullistanut markkinat myös käsityöalalla. Käsityön materiaaleja on harvoin enää tarve hankkia kivijalkakaupoista, kaikki tarvittava löytyy nettikaupoista. Erilaisia internetin kansainvälisiä alustoja, joissa myydään sekä käsityötuotteita että välineitä ja tarvikkeita ovat muun muassa Etsy, Amazon Handmade, eBay, iCraft ja sveitsiläinen ezebee.com, australialaiset Zibbet ja Madelt sekä eteläafrikkalainen Hello Pretty (Wikipedia, 2019). Etsyä vastaava pohjoismainen sivusto on norjalainen Epla. Oman kaupan luominen näille alustoille on helppoa, edullista ja ulkoasusta huolehtii alustantarjoaja. Näillä nettialustoilla on periaatteessa monta kauppaa, jotka on yhdistetty yhdeksi kauppapaikaksi.

Etsy on perustettu 2005 New Yorkissa, Yhdysvalloissa. Etsy on internetin vapaa kauppapaikka, joka on keskittynyt yksilöllisiin käsintehtyihin ja vintage-tuotteisiin. Etsyssä myytävät työt ovat enimmäkseen uniikkeja ja ne ovat usein kustomoitavissa. Etsy on sivusto, jonne tuotteiden tekijä voi luoda shop in shop -tyyppisen kaupan, useat tekijät myyvät tuotteitaan tällä alustalla harrastuksenaan, pienen lisätulon toivossa, mutta Etsystä löytyy myös käsityön ammattilaisia. Palvelua käyttääkseen ei tarvitse olla yrittäjä. Kaupan luominen palveluun on ilmaista, mutta jokaisesta myytäväksi julkaisusta tuotteesta peritään 0,20 e korvaus ja lisäksi toteutuneesta kaupasta menee Etsylle 3,5% sekä alv, jos toimija on alv-velvollinen. Myyjät itse ylläpitävät kauppojaan ja lähettävät tuotteet asiakkaille. Mitään nappikauppaa Etsyn toiminta ei ole, se on suuri pörssi-yhtiö ja sen liikevaihto oli vuoden 2017 vuosikertomuksen mukaan 3,25 miljardia dollaria. Vuosikertomuksen mukaan aktiivisia myyjiä Etsyssä oli 1,9 miljoonaa ja ostajia 33,4 miljoonaa. (Etsy 2018.)

Kotimaisia netin käsityön kauppapaikkoja ovat esimerkiksi taitaentehty.fi, kasitaito.fi ja ma-deby.fi. Lisäksi Taitoshop-ketjulla on verkkokauppa, jossa myydään sekä Taitoyhdistysten

tuotteita että käsityöyrittäjien tuotteita. Tori.fi ja huuto.net -palvelut sisältävät käsityöosastot ja Facebookin voi perustaan oman kaupan. Internetin vapaat kauppapaikat ovat saaneet aikaan ongelman, joka kivijalkakauppojen aikakaudella on ollut vähäisempi. Monet käsityön harrastajat myyvät tuotteitaan nettikaupoissa. Koska tuotteiden myynti on heille harrastus, ei tuotteiden hinnoittelu perustu ammattilaisten kulurakenteeseen tai ansiotavoitteisiin. Tämä aiheuttaa harmia yrittäjille, jolle käsityötuotteiden valmistus ja myynti on elinkeino. Yrittäjän on maksettava saamallaan tuotolla itselleen palkka, verot ja eläke, joten tuotteen hinnanmuodostus on aivan toisenlainen kuin henkilöllä, joka tekee ja myy tuotteita vain omaksi ilokseen.

Vuonna 2013 perustettu Weecos-kauppapaikka on vastuullisen designin nettimyymälä. Weecos toimii maailmanlaajuisesti ja sen kotipaikka on Suomessa. Se on edelläkävijä kestävän kehityksen globaalina kauppapaikkana. Samankaltainen kestävän kehityksen liiketoimintakonsepti on Avocadostorella, mutta se toimii vain Saksassa (Blomster H. 2019.) Weecosissa on sekä suomalaisten, että ulkomaisten yritysten tuotteita. Nettisivuillaan Weecos kertoo pyrkimyksensä olevan, että kaikki Weecosissa myytävät tuotteet on valmistettu ympäristöä, ihmisiä ja eläimiä kunnioittaen. Weecosin mukaan palveluun on valikoitu yrityksiä, jotka täyttävät tietyt kriteerit, tai ainakin suurimman osan niistä: toiminta on ammattimaista ja hyvällä pohjalla, yritys ilmaisee välittävänsä ympäristön, ihmisten ja eläinten hyvinvoinnista, yritys harkitsee, punnitsee ja perustelee valintojaan, yrityksen tuotteet ovat laadukkaita, korjattavia ja kierrätettäviä, yritys tuntee tuotteidensa elinkaaren vaiheet mahdollisimman tarkasti, yritys vaikuttaa yhteiskunnallisesti tai ympäristön tilaan vapaaehtoisilla teoilla, toiminta on läpinäkyvää, yritys voi myöntää keskeneräisyytensä ja pyrkii koko ajan parempaa. (Weecos, 2019.)

Verkon kuvapalvelut

Pinterest on sosiaalisen median ilmoitustaulutyypinen kuvapalvelu. Se on perustettu 2010. Pinterestissä voi jakaa kuvia ja luoda tauluja omista kiinnostuksen kohteista. Tauluihin (board) voi kerätä kuvia ja ryhmitellä niitä eri otsikoiden alle. Pinterestissä seurataankin tauluja, eikä välttämättä taulun tehnyttä henkilöä. Myös aiheita voi seurata. Kuva toimii linkkinä nettisivuille ja Pinterestissä pystyy keräämään omiin tauluihin vaikkapa ruokareseptejä, askarteluohjeita ja Youtube-videoita (Kuvaja 2016). Käsityön tekijät hakevat Pinterestistä inspiraatiota ja ohjeita omiin projekteihin.

Instagram on kuvapalvelu, jonka ideana on jakaa visuaalista sisältöä omasta elämästä kuvina ja videoina. Instagramissa kuva kertoo kaiken. Palvelun nimi viittaa tähän hetkeen (instant), eli ajatuksena on kertoa, mitä juuri nyt tapahtuu. Palvelussa seurataan henkilöitä tai yrityksiä, joiden tekeminen ja tuotteet kiinnostavat seuraajaa. Instagramia käyttävät yksityishenkilöt ja yritykset. Yritykset käyttävät Instagramia brändimielikuvansa vahvistamiseen. Hyvän kuvan lisäksi hashtagien käyttö on tärkeää Instagramissa. Hashtag on tunnistete, jonka avulla muut käyttäjät etsivät kuvia. Hashtag-sanat erotetaan muusta tekstistä #-merkillä (Suominen 2017.) Käsityön harrastajat ja käsityöbloggarit jakavat omista töistään kuvia ja ohjeita Instagramissa.

YouTube on videoiden suoratoistopalvelu. Osa käyttäjistä on tehnyt videoiden tuottamisesta ammatin itselleen, näitä henkilöitä kutsutaan tubettajiksi. Kirjautuneena YouTube-käyttäjä voi tehdä itseään kiinnostavista videoista soittolistoja, sinne voi tallentaa oman videokirjaston, vaikka käsityöohjeista. (Veikkolainen 2017.) YouTubesta löytää ohjeita moniin tekniikoihin ja työtappoihin. Monet käsityöiden harrastajat ovatkin löytäneet tämän kanavan ja ottavat selvää videoiden avulla hankalista tekniikoista ja opettelevat uusia.

2.3.2 Harrastustapa ja yhteisöllisyys

Kudonta

Perinteisistä käden taidoista kudonta on suomalaisessa käsityökulttuurissa merkittävässä asemassa. Kotiteollisuusyhdistykset perustivat runsaasti neuvonta-asemia omille toiminta-alueilleen 1960-, 1970- ja 1980-luvuilla. Myöhemmin neuvonta-asemat muuttuivat käsityökeskuksiksi. Alkuaikoina kotiteollisuusyhdistysten neuvonta-asemilla oli neuvontaa kudonnan lisäksi, ompelussa, kansallispukujen valmistuksessa, kehruussa ja monessa muussa. Käsityökeskuksiin on jäänyt kurssitoiminnan lisäksi oikeastaan vain kutomot, joissa edelleen voi käydä omatoimisesti kutomassa valmiisiin loimiin mattoja, huopia, poppanaa ja pöytäliinoja sekä muita sisustustuotteita. (Taito Uusimaa 2017.)

Nuori sukupolvi näyttää löytäneen kudonnan viime aikoina uudella tavalla. Materiaalia vaikka räsymattoon löytyy helposti omista vaatekaapeista ja kirpputorilta. Kiertotalousajattelu on herättänyt vanhan taidon uudestaan (Myöhänen 2018). Kangaspuut ovat tuttu työväline mummolan tuvasta. Isot kangaspuut ovat tilaa vievät ja harvoin sopivat nykyisiin

pieniin asuntoihin. Isojen, perinteisten kangaspuiden pystyttäminen ja kankaanrakentaminen vaatii opettelua. Viime vuosina on markkinoille tullut kevyempiä versiota kangaspuista: pirtakangaspuita, sylipuita ja kudontakehyksiä. Kehyksillä tehdään muodikkaita miniryijyjä eripaksuisista langoista ja muita pienoiskudonnaisia.

The Weaving Kiosk -kudontakioski on tanskalaisen tekstiilitaiteilijan Rosa Tolnov Clauseenin konsepti. Kudontakioskissa vierailija voi kutoa itselleen käyttötuotteen. Kioskista löytyy kaikki tarvittava tuotteen tekemiseen: eri kokoisia kangaspuita valmiina käyttöön, materiaaleja, malleja ja valmiita kudottuja tuotteita. Ohjaaja on paikalla ohjaamassa työtä. The Weaving Kiosk oli neljän tapahtuman sarja ja kudontakioskit avattiin popup-periaatteella Tukholmaan, Kööpenhaminaan, Helsinkiin ja Reykjavikiin. (Nordisk Kulturfond 2017.) Helsingin kudontakioski oli avoinna Helsinki Design Weekillä 2017. Ajatuksena on nostaa käsintehtyjen tuotteiden arvoa ja tuoda ne takaisin nykypäivän käyttöympäristöön. Pyrkimys on nostalgian sijaan korostaa yksilöllisten luovien valintojen ja käsillä tekemisen merkitystä. Tarkoituksena oli myös luoda tapaamispaikka, jossa ihmiset tapaavat kudonnan ja käsityön parissa ilman, että sosiaalisella taustalla, kulttuurilla tai iällä on merkitystä. (Kiistala, 2017.)

Käsityökeskusten ja kansalaisopistojen kurssitoiminnan lisäksi useilta paikkakunnilta löytyy yksityisten tahojen vetämiä käsityö- ja askartelukerhoja, neulekahviloita sekä käsityöklubeja. Kurssit voivat olla yhden illan tai useamman kerran kokoontumisia. Sellaisiakin käsityöverstaita on, jotka toimivat kuntosaliperiaatteen mukaisesti. Asiakas voi ostaa jäsenyyden ja pääsee omilla avaintunnuksilla sisään tilaan, jossa toteuttaa omia projektejaan verssaan tiloissa, koneilla ja laitteilla. (Suonpää 2018.)

Ompelulanit ja neulefestivaalit

Lanilla tarkoitetaan verkkopelitapahtumaan, jossa ihmiset ovat kerääntyneet yhteen tilaan omien tietokoneiden kanssa pelaamaan pelejä. Tietokoneet on liitetty toisiinsa lähiverkon (local area network) avulla. Osallistujamäärä voi olla muutamasta henkilöstä tuhansiin. (Wikipedia 2015.)

Nuorten tietokonemaailmasta ilmiö on lainattu ompelulaneihin, jossa ompeluharrastajat kokoontuvat omien ompelukoneiden ja materiaalien kanssa yhteiseen tilaan ompelemaan yhdessä. Lanit jatkuvat usein yömyöhään. Ompelulanit ovat suosittuja nuorten naisten kes-

kuudessa. Ompelulanissa ei ole pieni lapsi helmoissa ja muista lanittajista on apua sovituksessa ja neuvoa pääsee heti kysymään ongelmatilanteissa. Uusien kotimaisten trikookankaiden esiinmarssi on yksi syy ompeluharrastuksen nousuun. (Salminen 2018.)

Neulefestivaalit järjestetään neljättä kertaa Jyväskylässä heinäkuussa 2019. Neulefestivaalit ovat osa Jyväskylän kesä -tapahtumaa. Festivaalin ohjelmassa on luentoja, kursseja ja työpajoja sekä lankamarkkinat. (Eronen 2018.)

Näitä harrastustapoja yhdistää se, että tekeminen on yhteisöllistä, ne ovat syntyneet tarpeesta ja halusta tehdä käsitöitä porukalla.

2.3.3 DIY- tee se itse

Omana kouluaikanani käsitöiden tekeminen oli usein pelkkiä sääntöjä. Sukka tuli neuloa tietyllä tavalla ja paita ommella tietyssä järjestyksessä. DIY (do it yourself) -tekeminen liitetään enemmän askarteluun kuin vakavasti otettavaan käsityöhön. Monet blogit ovat pulloaan DIY-projekteja kokkailusta sisustusvinkkeihin.

Vahva itse tekemisen nousu on nähtävissä; käsityöharrastaminen ja käsityöammattilaisuus täydentävät toisiaan – puhutaan ammattiharrastajista tai harrastelija-ammattilaisista (Pro Amateurs) (Nuutinen, Soini-Salomaa & Kangas 2014, 208).

Itsetekemisen aalto näkyy käsityöalalla ammattimaisena harrastamisena ja lukemattomina harrastenettiyhteisöinä. Käsityöala on perinteisesti niin sanotun toisen uran ala. Soini-Salomaa (2013, 195) väitöstutkimuksessa ennakoitiin aktiivisten ja hyväkuntoisten eläkeläisten tekevän käsityöharrastuksestaan uuden ammatin itselleen. Senioreiden osaamista ei pidä väheksyä ja sillä voi olla jossakin vaiheessa tärkeä ammattitaitoa elossa pitävä vaikutus. On mahdollista, että seniorit tunnistavat helpommin oman ikäluokkansa tarpeet ja osaavat kehittää sopivia tuotteita ja palveluja ikäisilleen.

Ammattimaisesti toimivien harrastajien toiminta käsityöalalla aiheuttaa osassa alan ammattilaisissa ja yrittäjissä pelkoa esimerkiksi laadun osalta. Harrastajien ja ammattilaisten hintakilpailu on näkyvissä erilaisissa myynti- ja massutapahtumissa sekä erityisesti verkko-kaupassa. Asiakkaat eivät välttämättä osaa erotella ammattikäsityötä ja harrastekäsityötä, ostotilanteessa hinta on merkitsevä tekijä. (Soini-Salomaa 2013, 193.)

Hintojen polkemisen lisäksi nähdään ammattilaisten ja harrastajien välillä tulee tuoteideoiden ja mallien kopioinnista. Harrastajat eivät ehkä tule ajatelleeksi, että tuotteen myyminen alihintaan vääristää kilpailua ja vertautuu ostajan näkökulmasta käsityön yleiseen hintatasoon. (Suonpää 2016.)

2.3.4 Kiertotalous, uudet materiaalit ja 3D

Kestävän kehityksen kannalta markkinoille tarvitaan laadukkaampia tuotteita, jotka kestävät pitkään ja ovat niin mieluisia käyttäjälleen, että niitä korjataan ja tuunataan.

Teknologinen kehitys muokkaa suuresti käsityöalaa. Aiemmin oli mahdollista valmistaa kolmiulotteiset tuotteet sorvilla, dreijalla ja ompelukoneella. Nykyinen 3D-tulostustekniikka irrottaa tekemisen verstaista ja työpajoista ja vaatii alan ammattilaisilta uudenlaista osaamista. (Nuutinen A., Soini-Salomaa K & Kangas K. 2014, 208.)

Robotisaation ja 3D-tulostuksen yleistyessä voidaan yksilöllisiä tuotteita valmistaa joustavasti ja tehokkaasti. 3D-tulostus yleistyy ensin niille varatuissa erikoispalveluissa ja -liikkeissä ja myöhemmin jopa kotona. (Linturi, Kuusi & Ahlqvist 2013.)

Käsityömateriaaleina on perinteisesti käytetty runsaasti luonnonmateriaaleja. Luonnonmateriaalit saavat tulevaisuudessa ainakin osittain väistyä uusien materiaali-innovaatioiden tieltä. Tulevaisuudessa älymateriaalit ja uudet tulostettavat materiaalit tulevat luonnonmateriaalien rinnalle ja saattavat jopa korvata niiden käytön, mikäli viljely- ja kasvatusolosuhteet muuttuvat ilmastomuutoksen johdosta. (Nuutinen, Soini-Salomaa & Kangas 2014, 208.)

Uusia materiaaleja kehitellään esimerkiksi paljon vettä kasvatusvaiheessa vaativan puuviljan tilalle. Luonnossa hajoamattomasta ja fossiilisista raaka-aineista valmistetusta muovista halutaan eron. Esimerkiksi selluloosapohjainen lonsell-kuitu pystytään valmistamaan ilman kemikaaleja ja luontoa kuormittamatta. (Poranen 2015.)

Kiertotalous on paljon enemmän kuin syntyneen jätteen tai käytöstä poistettujen tuotteiden kierrätystä. Suomen ympäristökeskuksen hallinnoiman Circwaste -hankkeen nettisivujen (2017) mukaan kiertotaloudessa pyritään luomaan taloudellista arvoa aiempaa vähemmästä materiaalmäärästä sekä säilyttämään materiaalit ja niihin sitoutunut arvo taloudessa mahdollisimman pitkään. Käytännössä kiertotalous tarkoittaa materiaalitehokkuuden parantamista, tuotteiden eliniän pidentämistä tuotesuunnittelulla ja kierrätyksen lisäämistä.

Lisäksi kiertotaloudessa tuotteiden sijaan kulutetaan palveluita ja ostamisen sijaan lainataan, jaetaan ja korjataan.

Useat käsityöläiset käyttävät materiaalinaan jotakin jo kertaalleen käytettyä. Esimerkiksi Think today -yritys suunnittelee ja valmistaa rakentamisen ylijäämämateriaalista sisustus- tuotteita, asusteita, koruja ja tuotteita lemmikeille. Farkuista ja muusta tekstiilijätteestä tehdään uusia vaatteita ja koruja. Käsityöläisille materiaalin kierrättäminen on usein jo tuttua ja pyrkimys on pois neitseellisen materiaalin käytöstä.

3 AIKUISET JA TAITEEN PERUSOPETUS TAITOJÄRJESTÖSSÄ

3.1 Taiteen perusopetus

Taiteen perusopetus on ainutlaatuinen järjestelmä ja osa suomalaista taidekasvatusta. Se sijoittuu taidekasvatusjärjestelmässämme ammatillisen opetuksen ja perusopetuksen väli- maastoon. Taiteen perusopetus on tavoitteellista tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta, joka samalla antaa oppilaalle valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. (Opetushallitus 2019.) Opetusta järjestetään kuitenkin myös aikuisille.

Taiteen perusopetus on oppilaille harrastus ja ajallisesti opetus tapahtuu oppilaiden vapaa-ajalla. Taiteen perusopetuksen oppilaitokset perivät opiskelijoiltaan lukukausimaksuja. Järjestävät tahot voivat saada rahoitusta joko kunnalta tai tuntiperusteisen valtionavun muodossa, jos opetusministeriö on myöntänyt järjestäjälle virallisen opetuksen järjestämisluvan. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019.)

Opetusministeriön tuntiperusteisella valtionavulla ei voi rahoittaa aikuisten ryhmien opetusta. Aikuisryhmien opetus rahoitetaan yleensä lukukausimaksuilla ja valtakunnallisen järjestökoulutuksen aikuisoppilaitos Siviksen tuella.

Taiteen perusopetus on vapaaehtoista, harrastuspohjaista toimintaa, mutta erotuksena täysin vapaalle harrastustoiminnalle siihen liittyy jatkuvuuden ja tavoitteellisen etenemisen periaate (Karppinen 2005, 49).

Taiteen perusopetuksen lähes 30-vuotisesta historiasta huolimatta se on järjestelmänä suhteellisen tuntematon. Yleensä siitä tullaan tietoiseksi vasta siinä vaiheessa, kun etsii harrastusta itselle tai lapselle. Myös terminä taiteen perusopetus voi olla vaikeaselkoinen, jollei toiminta ole ennestään tuttua. (Seirala 2012.)

3.2 Aikuisten taidekasvatus ja taiteen perusopetus

Vaikka taiteen perusopetus on suunniteltu etupäässä lapsille ja nuorille, laki taiteen perusopetuksesta tai vapaan sivistystyön laki eivät aseta kuitenkaan minkäänlaisia ikärajoja

henkilöille, jotka hakeutuvat taidekasvatukseen piiriin. Taiteen perusopetuksessa onkin ollut ryhmiä aikuisille jo taiteen perusopetuksen alkuaajoista lähtien.

Näyttää siltä, että taide ja taiteeseen kasvaminen kuuluvat ennen kaikkea hyväosaisille ja niille, jotka jo valmiiksi osaavat soittaa, näyttellä, piirtää tai tehdä käsitöitä. Tutkijoiden mukaan taidekasvatukseen piiriin pitäisi saada ennen kaikkea ne, joita kulttuuri ja taidekasvatus eivät vielä tavoita. (Laes, Rautiainen 2018.)

Median otsikoihin nousevat tutkimukset, joissa on löydetty näyttöä taiteen vaikutuksesta hyvinvointiin. Taideharrastukset tuovat terveyttä, jaksamista ja laadukkaita elinvuosia. Kun taiteen harrastamisen yhteydessä puhutaan hyödyistä, saattaa syntyä käsitys, että taiteen harrastaminen on tärkeää vain, jos se voidaan mitata rahassa. Taiteen ja taidekasvatuksen pitäisi olla sellaisenaan tärkeää, ilman että siitä on rahallista hyötyä yhteiskunnalle. (Laes, Rautiainen 2018.)

Sekä taiteen perusopetus että vapaa sivistystyö tarjoavat täyden mahdollisuuden itsensä kehittämiseen vain osalle aikuisväestöstä, sillä niiden koulutustarjonta on suunnattu niille, joille siitä on nähty olevan suurin hyöty. (Laes, Rautiainen 2018.)

Aikuisten taidekasvatuksessa lähdetään usein siitä, että ihminen on hankkinut taiteenalan tekniset perusvalmiudet jo ennen kurssille osallistumista. Siksi ulkopuolelle jäävät esimerkiksi ne miehet, jotka ovat sukupuolittuneen käsityöopetuksen aikakaudella peruskoulussa osallistuneet vain teknisen käsityön opetukseen. Heille ei ole useinkaan tarjolla matalan kynnyksen tekstiilikäsityön kursseja, joilla he voisivat hankkia kansalaisopiston tekstiilikäsityön kursseille osallistumisen vaadittavat perustaidot. (Laes, Rautiainen 2018.)

Elinikäisen oppimisen tavoite on muuttumassa oikeudesta velvollisuudeksi. Miten ikääntyneiden oikeutta taide ja kulttuuriharrastuksiin voidaan perustella oppimisen näkökulmasta? Ikääntyneistä ja eläkeiän saavuttaneista ei varsinaisesti ole hyötyä yhteiskunnalle, joten ei myöskään heidän kouluttautumisestaan ole etua hyötynäkökulmasta katsottuna. Tutkijat Laes ja Rautiainen (2018) nostavat ikääntyneiden oikeuden taide ja kulttuurikasvatukseen esiin artikkelissaan ”Osallistuminen taiteeseen ja kulttuuriin - Elinikäinen oikeus vai velvollisuus?”. Tutkijoiden mukaan elinikäisen koulutustehtävän ei tule koteloitua vain nuoruuteen ja varhaisaikuisuuteen. Taidekasvatus ja kulttuuriharrastus voivat lisätä mielekkyyden ja merkityksellisyyden tunnetta myös myöhemmässä elämän vaiheessa.

Laes ja Rautiainen (2018) ehdottavat vapaansivistystyön ja taiteen perusopetuksen yhdistämistä niin, että järjestelmä palvelee myös aikuisia, jotka haluavat jatkaa intohimoista taideharrastustaan tavoitteellisesti läpi elämänkaaren sekä niitä, joilla vihdoin on aikaa toteuttaa unelmia ja aloittaa tavoitteellinen taideharrastus ihan alusta.

3.3 Taide ja käsityö

Väitöstutkimuksessaan ”Mitä taide tekee käsityössä?” (2005) Seija Karppinen pohtii käsityön ja taiteen suhdetta. Käsityö, jonka pääasiallisena tarkoituksena on valmistaa jokin tuote tai opetella käsityöllinen tekniikka jättää ulkopuolelle toiminnan, jolla käsityö ottaa kantaa kulttuurin ja yhteiskunnan oloihin taiteen tavoin, kuten taidekäsityö tai käsityötaide tekevät. Karppisen mukaan käsityön ja taiteen ero johtuukin yhdeltä osalta erilaisista kulttuurisista ja yhteiskunnallisista tavoitteista. Kulttuuri näyttää innoittavan mutta samalla myös velvoittavan säilyttämään tiettyjä perinteitä. Käsityötaide pyrkii rikkomaan rajoja, mutta samalla säilyttämään jotakin käsityölle ominaista. (Karppinen 2005, 2.)

Kun käsityö viedään taidekasvatuksen piiriin, ei pelkkä käsityöllisten tekniikoiden, materiaalien, välineiden ja työtapojen taitaminen riitä. Nekin ovat tärkeitä taitamisen osa-alueita, mutta ennen kaikkea ne ovat välineitä luovaan ilmaisuun. Karppisen (2005, 52) mukaan taidekasvatuksen tehtävä, laajasti määriteltynä, on tukea yksilön henkistä kasvua sekä ymmärrystä niin itsestä kuin maailmasta.

John Deweyn (2010, 63) mukaan jokainen taide tai taito tekee jotakin jonkin fyysisen aineksen, kehon tai kehon ulkopuolisen avulla, joko työkaluin tai ilman niitä, ja sillä on mahdollisuus tuottaa jotakin näkyvää, kuuluvaa ja koskettavaa. Taiteen toiminnallinen tai tekemisvaihe on taiteelle niin leimaa-antavaa, että sanakirjat määrittelevätkin taiteen tavallisesti taitavaksi toiminnaksi, suorituskyvyksi.

Käsityötaiteen perusopetuksen keskeinen ydin on, Karppisen (2005, 159) mukaan, kokeminen, tekeminen ja lopputulos. Se on laadullinen luova prosessi, jossa tavoitteena on, että yksilö tiedostaa itsensä kokevaksi, aistivaksi, tuntevaksi, eläväksi ja osaavaksi tekijäksi.

Tiivistetysti käsityön taiteen perusopetus on yleissivistävää taidekasvatusta. Se on käsityötaiteen perusteiden opettamista, jossa taiteen ja käsityön keinoja hyväksikäyttäen pyritään mahdollistamaan ihmisessä oleva esteettinen kykykapasiteetin käyttöönotto ja ilmaisemi-

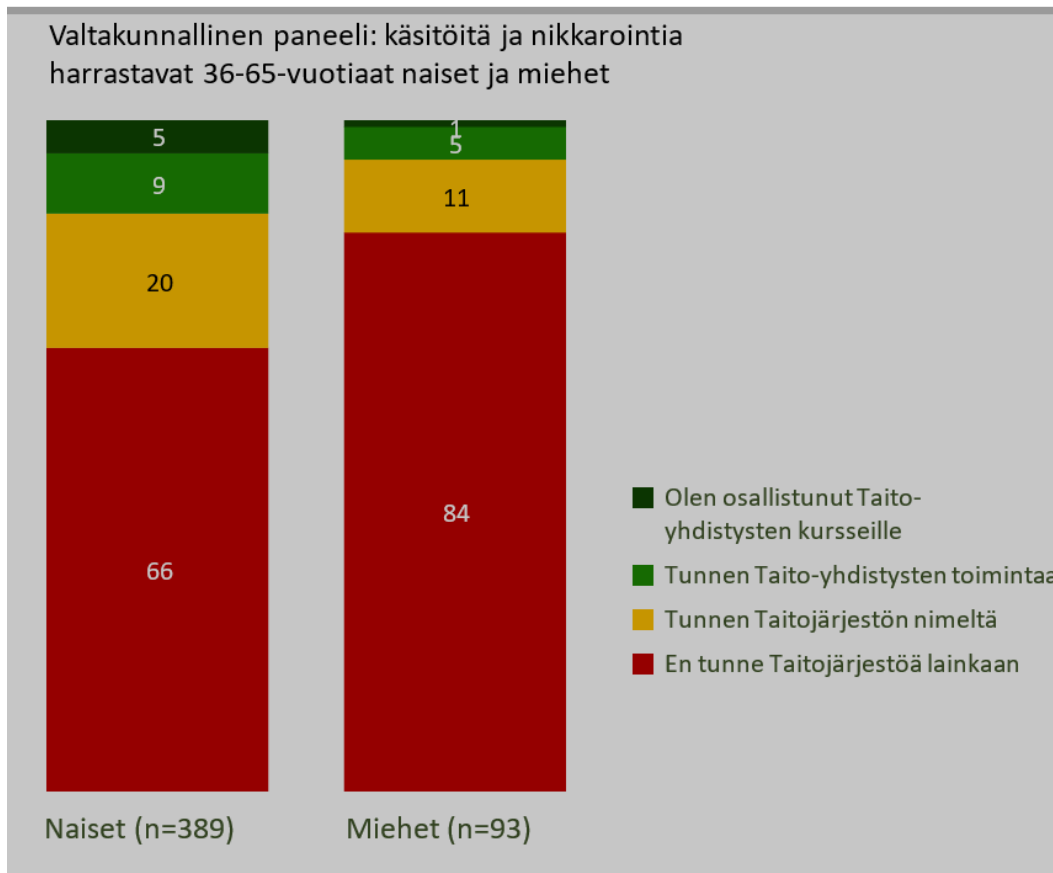
nen. Käsityön taiteen perusopetus on yhtenäistä käsityötä, jossa tutustutaan mahdollisimman monipuolisesti eri materiaaleihin, työtapoihin, välineisiin ja tekniikoihin painottaen toiminnassa yksilön omaa luovaa panosta. (Karppinen, 2005, 162.)

3.4 Taitojärjestö

Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry ja alueelliset taitoyhdistykset muodostavat valtakunnallisen, kaksikielisen palvelu- ja asiantuntija järjestön Taitoliiton. Taitoliittoon kuuluu kahdeksantoista alueellista taitoyhdistystä. Taitojärjestön toiminta-ajatuksena on käsityökulttuurin edistäminen taitona ja elinkeinona. Toimintaa ohjaavia arvoja ovat: luovuus, taito, yrittäjyys ja kestävä kehitys. Taitojärjestön näkyvintä toimintaa ovat käsityökurssit ja työpajat, tekemisen iloa malliston- tekemispaketit, Taitoshop-myyväläketju, käsityömateriaalien kehitys ja tuottaminen, Taito-lehti ja Taito-käsityökoulutoiminta. (Taitoliitto 2019.)

Taitojärjestön slogan on ”Onni elää käsityössä”. Sloganilla halutaan osoittaa, että käsityöllä on suuri merkitys monen ihmisen arjessa ja että käsityönä valmistetut tuotteet ovat erityisiä. Taitojärjestön toiminnan vaikutusten esitetään tällä tavoin näkyvän parhaiten ihmisten hyvinvoinnin lisääntymisenä. Toiminnan visiona on ”hyvää oloa, käsityöelämyksiä ja kädentaitojen osaamista elämän eri vaiheissa”. (Taitoliitto 2019.)

Taitojärjestö teetti vuonna 2016 kyselytutkimuksen, jossa kysyttiin käsitöitä harrastavilta muun muassa sitä, kuinka hyvin he tuntevat järjestön toimintaa.

Kuvio 1. Taitojärjestön tuttuus. (Hyytiäinen 2017)

Kuviossa 1 esitellyistä tuloksista näkee, että taitojärjestön tunnettuus on huono. Kysely oli suunnattu käsitöitä harrastaville 36-65 -vuotiaille naisille ja miehille. Mielestäni tulosta voidaan pitää heikkona, koska kaksi kolmasosaa naisvastaajista ja neljä viidesosaa miesvastaajista ei tuntenut Taitojärjestöä lainkaan.

3.5 Käsityön taiteen perusopetus Taitojärjestössä

Taitoyhdistysten järjestämä käsityökoulutoiminta on taiteen perusopetusta käsityössä. Käsityö- ja muotoilukoulutoiminta ovat merkittävä osa Taitojärjestön toimintaa ja järjestö on kehittänyt käsityökoulutoimintaansa 90-luvulta lähtien.

Taiteen perusopetusta ohjaa koulutuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma. Opetussuunnitelma pohjautuu Opetushallituksen antamiin taiteenaloiksi opetussuunnitelman perusteisiin. Taitojärjestön käsityökoulujen opetussuunnitelmat on juuri uusittu ja uu-

distetut suunnitelmat on otettu käyttöön syksyllä 2018 (Taito Pirkanmaa 2019). Taitojärjestön käsityökoulujen vahvuuksia on käsityömateriaalien ja -tekniikoiden laaja-alainen hallinta ja opetus. Määrätietoisesti on pyritty ohjaamaan oppilasta monipuolisten materiaalien käyttöön, laadukkaiden tuotteiden valmistukseen ja kestäväen kehityksen mukaisiin ratkaisuihin. (Taitojärjestö 2019.)

Taiteen perusopetus on ensisijaisesti suunniteltu järjestettäväksi lapsille ja nuorille. Kuitenkin jo taiteen perusopetuksen alkuajoista lähtien sitä on tarjottu myös aikuisille. Oman kokemukseni mukaan aikuisten motiivit käsityöopintoihin hakeutumiseen vaihtelevat itsensä kehittämiseen, alan vaihtosuunnitelmiin ja vain siihen, että halutaan harrastaa hieman tavoitteellisemmin ja monipuolisemmin kuin mitä esimerkiksi kansalaisopiston, yksittäiseen tekniikkaan tai materiaaliin keskittyvillä, kursseilla on mahdollista. Naiset, jotka ovat mukana käsityökoulussa kertovat, että ”kässäkoulu” on jotakin, mikä on vain häntä itseä varten, omaa aikaa. Ryhmällä on myös suuri merkitys oppilaiden sitoutuneisuudessa pitkäkestoisiin, tavoitteellisiin opintoihin.

Käsityö voi parhaimmillaan muodostua ihmisen elämäntavaksi. Kun käsityö harrastus kiinnittyy voimakkaasti ihmisen omaan persoonaan hänessä, syntyy halu kehittää taitoja ja omaa luovuutta. Kyseessä on yleensä pyrkimys psyykkiseen ja henkiseen hyvinvointiin sekä oman identiteetin vahvistamiseen. (Luutonen 2004.)

3.6 Savon Taito käsityökouluverkosto

Savon Taito-käsityökoulu on Taito Itä-Suomi ry:n ja Taito Ylä-Savon ry:n yhteistyöverkosto, jota hallinnoi Taito Itä-Suomi ry. Opetusministeriö myönsi vuoden 2008 alusta alkaen Savon Taito-käsityökoululle virallisen opetusluvan järjestää taiteen perusopetusta ja saada siihen valtionosuutta laskennallisen opetustuntien määrän mukaan. (Taito Itä-Suomi ry 2018, 2.)

Taito-käsityökoululla on opetuslupa ja opetusta annetaan Taitoyhdistyksen puolesta Mikkelissä, Pieksämäellä, Varkaudessa, Leppävirralla, Joroisissa, Lapinlahdella, Iisalmessa, Pielavedellä ja Kiuruvedellä. Joroisissa ja Savonlinnassa opetus järjestetään yhteistyössä kansalaisopiston kanssa. Savon Taito-käsityökoulun laajan oppimäärän mukainen opetus suunnitelma perustuu opetushallituksen 20.9.2017 vahvistamaan taiteen perusopetuksen käsityön laajan oppimäärän perusteisiin. Savon Taito-käsityökouluverkostossa noudatetaan

yhteistä vuosisuunnitelmaa, jonka opetushenkilökunta työstää yhteisillä suunnitelmapäivillä vuosittain toukokuussa. (Taito Itä-Suomi ry 2018, 2.)

Käsityökoulutoiminta aloitettiin Mikkelin käsi- ja taideteollisuusyhdistyksessä vuonna 1993 syksyllä, kun laki taiteen perusopetuksesta oli tullut voimaan vuonna 1992. Ensimmäinen aikuisten käsityön taiteen perusopetuksen ryhmä aloitti syksyllä 1997. Vuoden 2008 alusta yhdistyksellä on ollut Opetusministeriön lupa järjestää taiteen perusopetusta ja saada siihen valtionosuutta laskennallisen opetustien määrän mukaan. Vuonna 2018 käsityökoulu-
laisia oli Taito Itä-Suomi ry:n käsityökouluryhmissä noin 200. Aikuisten käsityökouluryhmiä on Mikkelin lisäksi Pieksämäellä ja Varkaudessa.

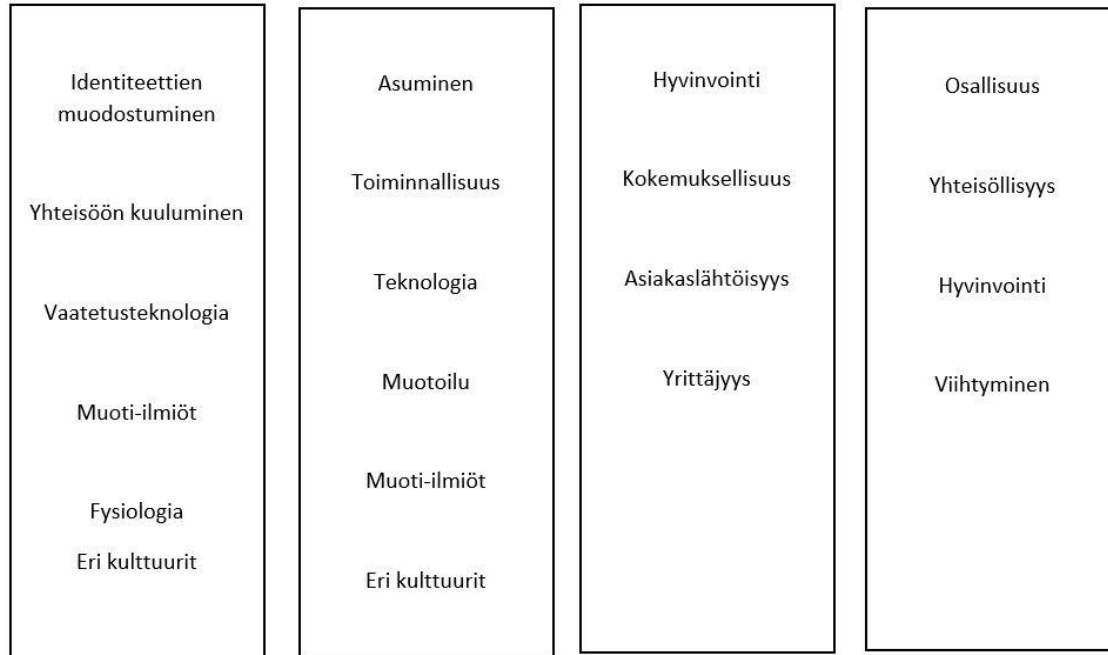
Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmat ovat uudistettu viime vuonna ja uusi opetussuunnitelma otettiin käyttöön käsityökouluissa viime syksynä. Aikuisiän opinnoista opetussuunnitelmassa todetaan seuraavaa:

Aikuisten opinnoissa laajan oppimäärän mukaisten opintojen laskennallinen laajuus on 1300 tuntia. Aikuisten opintojen tavoitteet ja sisällöt ovat samat kuin käsityön taiteen perusopinnot ja syventävät opinnot. Opetusta annetaan alusta asti 125 tuntia vuodessa. Ilmiöjaksojen suunnittelussa otetaan huomioon opiskelijoiden toiveet. Opiskelussa on tärkeää tekemisen ilo, vertaisoppiminen ja ryhmän tuki. Opiskelun voi aloittaa aikuinen (18 vuotta täyttänyt). Ryhmän koko on 12 opiskelijaa. Ryhmän alkamiseen vaaditaan 7 opiskelijaa. (Taito Itä-Suomi ry, 2018)

OPINTOKOKONAISUUDET

SISÄLTÖALUEET

Kuvio 2. Käsityön taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman opintokokonaisuudet ja sisältöalueet. (Taito Itä-Suomi ry 2018)

Oppilaan tulee suorittaa sisältöjä jokaisesta opintokokonaisuudesta vähintään 10 opetustuntia. Opetus on ilmiöperustaista. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana ovat oppilaalle merkitykselliset ilmiöt, joita lähestytään henkilökohtaisten kokemusten kautta kohti yleisempiä käsityön ilmiöitä. Opetusta annetaan 125 tuntia vuodessa koko opintojen ajan, eli syksyllä 60 tuntia ja keväällä 65 tuntia.

Mikkelin Taito -käsityökoulun aikuisten ryhmään kuuluu kahdeksan oppilasta. He ovat kaikki naisia, muuten ryhmä on melko heterogeeninen. Ikäjakautuma on laaja: vanhimmat ovat eläkkeellä, yli 60 vuotiaita ja nuorimmat juuri työuransa alussa, alle 30 vuotiaita. Epätasaisuutta on myös siinä, kuinka kauan oppilaat ovat olleet käsityökouluopetuksessa mukana. Ryhmässä pitkään olleet ovat olleet mukana viidestä kymmeneen vuotta. Ryhmän heterogeenisyydestä huolimatta (tai ehkä sen takia), ryhmässä vallitsee hyvä yhteishenki ja kaikki kannustavat toisiaan. Oppilaat suhtautuvat rohkeasti ja ennakkoluulottomasti lähes kaikkeen. Ryhmän kanssa on helppo ja mukava toimia.

4 KÄSITYÖKOULULAISET KERTO VAT SUHTEESTAAN KÄSITYÖHÖN

4.1 Haastattelu kehittämistyön menetelmänä

Kehittämistyöni tavoitteena on saada selville, millaisia merkityksiä käsityön harrastamisella on aikuisopiskelijoille. Millaiset opinnot tukevat aikuisopiskelijan merkityksellisyyden ja hyvän elämän tunnetta. Lisäksi tarkoitukseni on löytää keinoja sitouttaa opiskelija käsityö- ja muotoilukasvatukseen. Pohdin millaisia, nykyisestä tarjonnasta puuttuvia, opintoja käsityön taiteen perusopetuksen otsikon alle voisi rakentaa.

Valitsin kehittämistyöni tiedonkeruumenetelmäksi haastattelun. Haastattelu soveltuu aineistonkeruumenetelmäksi silloin, kun halutaan korostaa yksilöä tutkimustilanteen subjektina, yksilöä, jolla on mahdollisuus tuoda esille itseään koskevia asioita mahdollisimman vapaasti. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti, 2018.106.) Haastattelun avulla oppilaat pystyivät kertomaan itsestään ja esittämään käsityökouluopintoihin liittyviä toiveita ja odotuksia. Analysoinnin avulla minulla on tarkoitus löytää asioita ”rivien välistä”, oppilaiden piilossa olevia ajatuksia käsityökoulusta.

Ensimmäisen aineiston keräsin syksyn ensimmäisellä käsityökoulun kokoontumiskerralla. Aineisto koostuu jokaisen opiskelijan esittäytymisestä ryhmälle, tilanteessa annettujen tukikysymysten avulla. Esittäytyminen tapahtui osana työpajaa, jossa oppilaat osallistuivat oman lukuvuosisuunnitelmansa rakentamiseen. Työpajan pohjalta valittiin aiheet ja käsityötekniikat tulevan lukuvuoden ohjelmaan. Yleisteema, Amerikka ja Amerikan mantereeseen liittyvä käsityökulttuuri ja -tekniikat, oli jo valittu opetushenkilökunnan suunnittelupäivässä keväällä. Samalla kun oppilaat kertoivat itsestään ja suhteestaan käsityöhön, jokainen neuloi sukan vartta niin paljon kuin ehti, kolmen minuutin aikana. Jokainen oppilas esitteli itsensä ja kertoi suhteestaan käsityöhön. Esittäytymisen tarkoituksena oli tutustuttaa ryhmän jäseniä toisiinsa, saada aikaan keskustelua ja tuoda pintaan asioita, jotka kertovat siitä, mikä oppilaille on käsityössä merkityksellistä.

Yksilöhaastattelun tein neljälle käsityökoululaiselle. Valitsin haastateltaviksi kaksi monta vuotta mukana ollutta, yhden vuoden mukana olleen opiskelijan, sekä yhden juuri käsityökoulun aloittaneen opiskelijan. Kaikki haastattelutilanteet tallensin äänittämällä, äänitteen perusteella kirjoitin haastattelut auki ja analysoin ne. Molempien aineistojen analysoinnin apuna käytin Reframer-ohjelmaa.

4.2 Aineiston analysointi

Aineistolähtöisen sisältöanalyysin vaiheita aineiston litteroinnin jälkeen on pelkistäminen. Pelkistämisen tarkoituksena on selkeyttää ja tiivistää aineistoa. Tiivistäminen tehdään kar- simalla havaintojen määrää siten, että tunnistetaan aineiston osissa esiintyviä yhteisiä piir- teitä ja nimittäjiä. Kun aineistoa tiivistetään, sen informaatioarvo kasvaa. Pelkistämällä tuo- tetaan myös kokonaan uutta tietoa. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti, 2018, 139.)

Seitamaa-Hakkarainen (2014) kertoo aineistolähtöisestä sisällönanalyysiä seuraavaa: Ai- neiston analyysi yleensä alkaa koko aineiston lukemisella, jolloin siitä saadaan yleiskuva. Aineistoon perehtyminen ja luokittelun kehittäminen tapahtuu syklisesti. Kvalitatiivisessa sisällön analyysissä luokittelukategoriat kehittyvät ja muuttuvat analyysiprosessin aikana ja mahdollisen lisäaineiston keruun myötä. Toisin sanoen luokittelukategoriat ovat joustavia välineistä aineiston hahmottamiseen. Analyysiprosessi on luonteeltaan systemaattista ja koko aineiston kattavaa, muttei jäykkä ja etukäteen määriteltyjä luokitusluokkia tiukasti noudattavaa. Uusia analyysiluokkia voi syntyä analyysin edetessä ja vuorovaikutuksessa aineiston keruun kanssa.

Pelkistin aineistoani koodaamalla. Koodimerkeillä tarkoitetaan tekstin sisään kirjoitettuja muistiinpanoja tekstikohdalle annetusta tulkinnasta. Koodimerkit ja niiden selitteet yhdessä ovat tulkintojen jäsenitys. Ne kertovat mitä aineistossa tekijän mielestä käsitellään. Koodi- merkit ovat tekstin kuvailun apuvälineitä. Koodimerkkien avulla voidaan etsiä kohdat, joihin analyysin edetessä halutaan paneutua. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti, 2018, 141.)

Omassa aineisossani koodasin aluksi kaikkien opiskelijoiden esittäytymisaineistosta. Olin antanut opiskelijoille tukikysymyksiä, joihin he esittäytyessään vastasivat, mutta saattoivat myös puhua vähän enemmän tai vähemmän.

5 SOSIAALISUUS, JATKUVUUS JA AIDOT KÄSITYÖT

5.1 Mikä siinä käsityössä kiehtoo? Käsityökoululaisen käsityöidentiteetti

Suunnittelutyöpajan yhteydessä käydyssä keskustelussa tai ryhmähaastattelussa pohdittiin käsityökoululaisten omaa suhdetta käsityöhön, muistoja, odotuksia ja haaveita. Tavoitteena oli hahmottaa käsityökoululaisten käsityöidentiteettiä. Ymmärrän käsityöidentiteetin samankaltaisena kuin ammatti-identiteetin. Eteläpelto (2014) määrittelee ammatti-identiteetin siten, että sillä tarkoitetaan omaan elämänhistoriaan perustuvaa käsitystä itsestä ammatillisena toimijana, sekä käsitystä itsestä suhteessa työhön ja ammattiin. Silloin käsityöidentiteetti voisi olla omaan kokemukseen perustuva käsitys itsestä käsityöllisenä toimijana. Voidaan myös käyttää termiä käsityöminä, eli käsityöidentiteetti. (Seilo, 2013. 342)

Esittäytymistilanteessa keskustelua ohjaavat kysymykset olivat:

- Millainen käsityöntekijä olet omasta mielestäsi?
- Mikä sinua käsityössä ja sen tekemisessä kiehtoo?
- Kerro ensimmäinen (tai muuten merkityksellinen) käsitöihin liittyvä muisto.
- Mitä odotat käsityökoululta (tai mitä olet saanut)?
- Onko sinulla jokin käsityöhön liittyvä haave? Jokin taito minkä haluaisit oppia? Jokin iso (tai pienikin) työ, jonka haluaisit tehdä?

Koodasin vastukset ja keskustelun aikana nousseet teemat viiteen merkitysryhmään, jotka ovat: muistot, läheisten vaikutus, käsityön antamat kokemukset, oma suhde käsityöhön ja odotukset, toiveet. Käsityökoululaiset kuvasivat suhdettaan käsityöhön kutoessaan sukkaa ja jokaisella oli aikaa noin kolme minuuttia. Esittelykierros kesti noin yhden oppitunnin. Esittelykierroksen aineistoon koodasin 18 eri koodia. Yhteensä koodattuja tekstiosuuksia oli 64. Käsittelen seuraavaksi jokaisen merkitysryhmän omana kokonaisuutenaan.

Muistot - ”Kun leikkasin uudet sukkahousut rikki”

Esittelykierroksen keskustelussa nousi esille parikymmentä (21) käsityöhön liittyvää henkilökohtaista muistoa. Useimmat muistoista olivat positiivisia (19) ja muutama negatiivinen

(3). Muistot limittyvät moniin muihin kokemuksiin, kuten läheisiin ihmisiin ja omaan tekemiseen. Monet omaan ensimmäisen käsityön tekemiseen liittyvät muistot olivat kotoa, äidin tai isän ohjauksessa tehdyt. Myös lastentarha ja koulun käsityötunnit tulivat esiin muistoissa.

”Ensimmäinen käsitöihin liittyvä muisto on kun kolme vuotiaana leikkasin uuden sukka-housut rikki. Äiti avasi oven kun istuin keskellä lattiaa pienellä tuolilla ja parsin niitä sukka-housuja kokoon taas. Mun mielestä niistä tuli paremmat, kun niissä oli ite korjattu reikä.”

”Ei tää ihan ensimmäinen muisto ole tämä lapasjuttu, mutta olin ensimmäisellä luokalla koulussa, eli olin kuusi vuotias. Olin kotona, kun minulla oli sikotauti. Äiti löi minulle pui-kot kouraan ja sanoi, että nyt kun kerta olet kotona niin opetellaan neulomaan se lapa-nen.”

Monien muistoissa on ensimmäinen käsityö ollut jokin lankatyö, neule tai virkkaus, joka ei lapselle ole mielestäni kovin helppo tehtävä, monelle olikin jäänyt mieleen lannistavat tilan-teet ja kommentit.

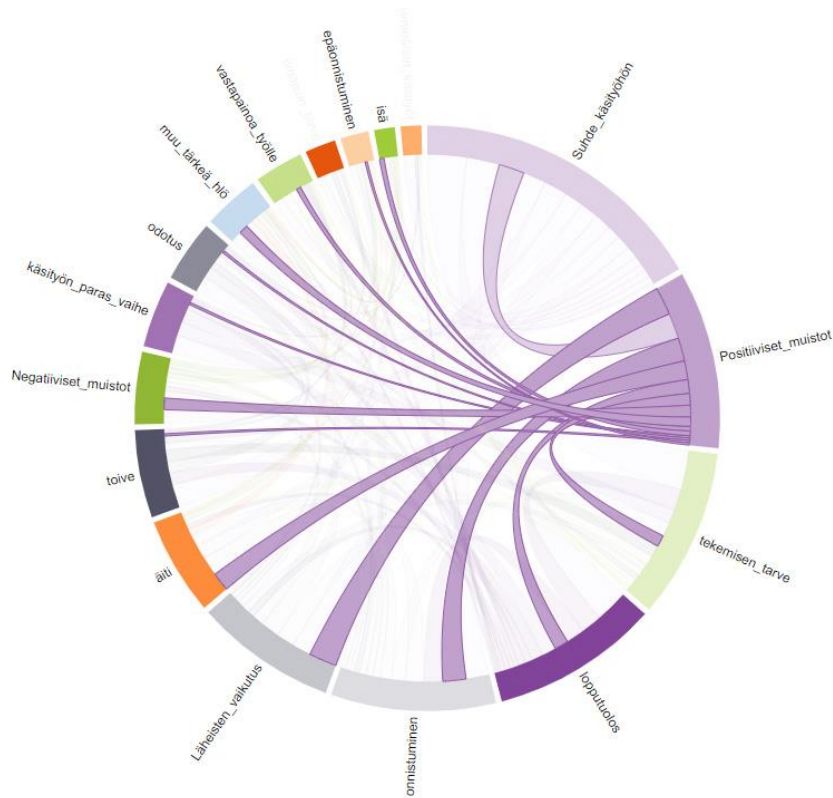
”Minä tein maailman ihanimmista langoista, tumman sinisestä ja ihanaa pinkkiä, pata-lapun isoäidille ja annoin sen hänelle syntymäpäivälahjaksi (hän täytti vissiin viisikym-mentä). Hän ei kiinnittänyt siihen oikeastaan ollenkaan huomiota vaan ihasteli camee-rintakorua, jonka joku aikuinen oli antanut.”

”Siihen aikaan en ollut neuleen kanssa ystävä. Tein siitä aivan kauhean tiukkaa. Loppu-jen lopuksi, siitä ei saanut edes silmukoista selvää ja kun se oli villalankaa, se alkoi jo kä-sissä huopumaan. Siitä ei tullut oikein mitään. Se oli sellainen ahdistava muisto.”

”Ensimmäinen lapanen oli ainakin kolme numeroa liian iso ja löperö ja vasemman käden lapanen oli niin tiukka ja kova, että se pysyi pystyssä tollai seisomalla.”

Positiivisista muistoista löytyi myös oivaltamisen hetkiä ja kuinka pieni asia voi viedä men-nessään.

”Meillä oli ompelukone semmoinen, vähän pyhä lehmä. Siihen ei saanut kuin aikuiset koskea. Se mua kauheasti kiinnostti, että miten se toimii. Kun keksin miten se alalanka nousee sieltä ylös. Se oli aika pitelemätön juttu. Sitten rupesin ompelemaan koko ajan. Ompelin itselleni vaatteita varmaan parikymppiseksi asti.”

Kuvio 3. Positiivisten muistojen yhteys muihin merkitysryhmiin esittäytymiskierroksella.

Läheisten vaikutus

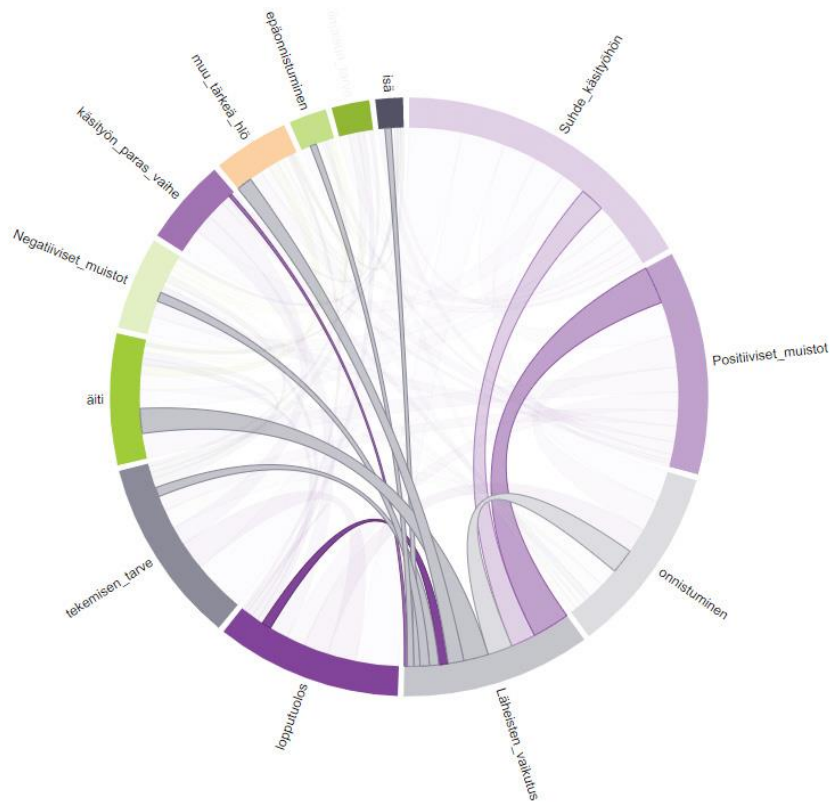
Ensimmäiset käsityökokemukset tapahtuvat pääsääntöisesti kotona. Läheisten ihmisten vaikutus käsityön tekoon mainittiin 13 kertaa ja äiti mainittiin kahdeksassa kerrassa näistä huomioista. Monelle äiti on ollut esimerkkinä. Äiti oli joko nähty tekemässä käsityöitä tai hän oli innostanut tai kehottanut niiden tekemiseen. Myös isä (2) mainittiin sekä muita sukulaisia. Kolmen käsityökoululaisen kotona käsityö on ollut osa elantoa tai vähintään ”leivän lisä” jommallekummalle vanhemmista: ”isä oli puuseppä”, ”äitini oli niin sanottu kotiompeleija”, ”minä olen elänyt käsitöiden keskellä”. Läheisten suhtautuminen käsityöhön, ja siihen että lapsi tekee käsityötä on vaihdellut, on oltu kannustavia, mutta myös lannistavia.

”Parasta oli äidin suhtautuminen: näistä tuli nyt tämmöiset, seuraavista tulee vähän paremmat. Ettei se ollut mikään katastrofi.”

”Äiti antoi vanhoja vaatteita, joita sain silputa ja tehdä niistä kaikkea. Hän ei siis motkottanut, kun meni hukkaan, ne sai sitten viedä polttouuniin jos meni pieleen.”

”Mä sitten sain, tai jouduin siksakkaamaan polku Singerillä niitä vaatekappaleita, mistä äiti ompeli asiakkaille vaatteita.”

”Mun isä opetti miut neulomaan. Hän ei miehenä osannut neuloo muuta kun ainoa-keeta. Sitten hänen sisarensa tuli meillä käymään. Hän sitten neuloi siihen jatkoksi jota-kin, mitä lie neulonut, suoraan. Minä kovaan ääneen julistin, ettet sä osaa neuloo ollen-kaan, toi ei ole oikeanlaista neulomista.”

Kuvio 4. Läheisten vaikutuksen yhteys muihin merkitysryhmiin.

Käsityön kokemukset

Millaisia kokemuksia käsityö on antanut? Kokemuksista kerrottiin 22 kertaa ja useimmiten kerrottiin onnistumisen (16) kokemuksista, mutta myös epäonnistumisia (3) mainittiin. Lopputulos ja sen merkityksellisyys tekemisen motiivina mainittiin 18 kertaa. Suunnittelu ja varsinainen työn tekeminen, mainittiin muina itselle tärkeinä vaiheina käsityön prosessissa. Keskeneräisistä käsityöistä mainittiin viisi kertaa.

”Käsityössä kiehtoo se, että sitten kun näkee sen lopputuloksen. Mä onnistuin, mä sain tän, ai tää oli tämmönen. Lopputulos on se mikä kiehtoo ja nämä erilaiset materiaalit, että mitä niistä syntyy.”

”Käsityön tekemisessä kiehtoo juuri ehkä se valmiiksi saaminen. Minä en tykkää yhtään siitä suunnitteluvaiheesta, mä rupeen vaan tekemään ja sitten katon, että millainen pitäisi tulla. Mutta sitten kun saa valmiiksi niin se on tosi kivaa.”

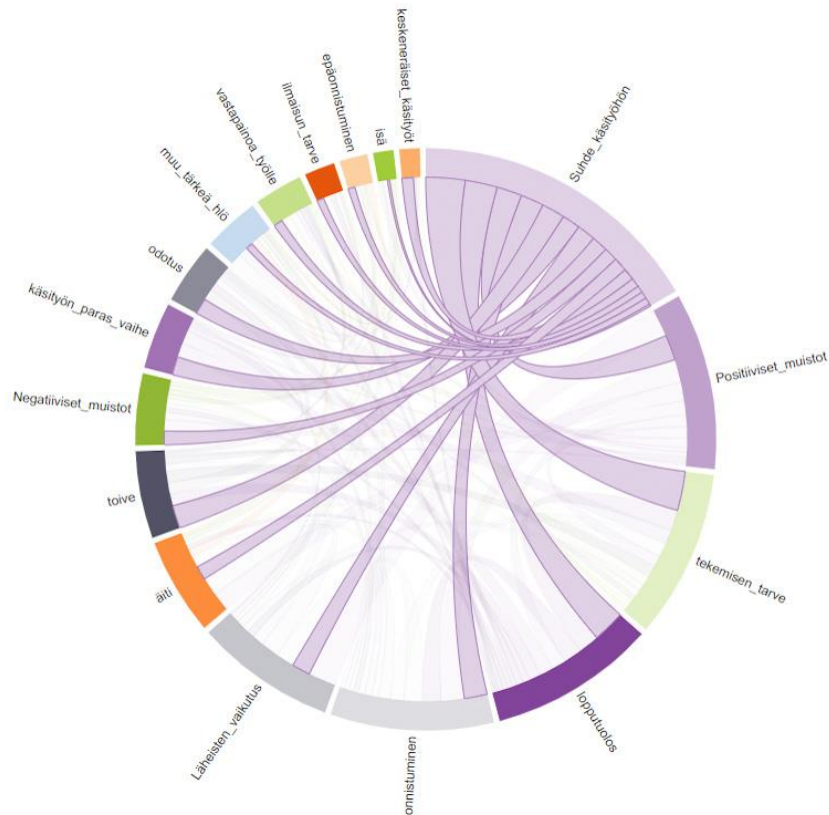

Kuvio 5. Onnistuminen ja lopputulos ovat tärkeitä käsityöhön liittyviä kokemuksia.

Oma suhde käsityöhön

Tämä teema sisältyi oikeastaan kaikkien esittelyihin. Kaikki kertoivat suhteestaan käsityöhön ja siitä millainen se on. Tekemisen tarve (17), ilman sen kummempaa selitystä siitä mistä tarve syntyy, ilmeni useissa lausunnoissa. Ilmaisun tarve mainittiin kolme kertaa.

”Innostun ihan täysin jostakin ja sitten teen niin kuin yötä päivää. Kaksi viikkoa, toivotavasti saan valmiiksi, jos en saa, en palaa enää, eli jää kyllä helposti kesken.”

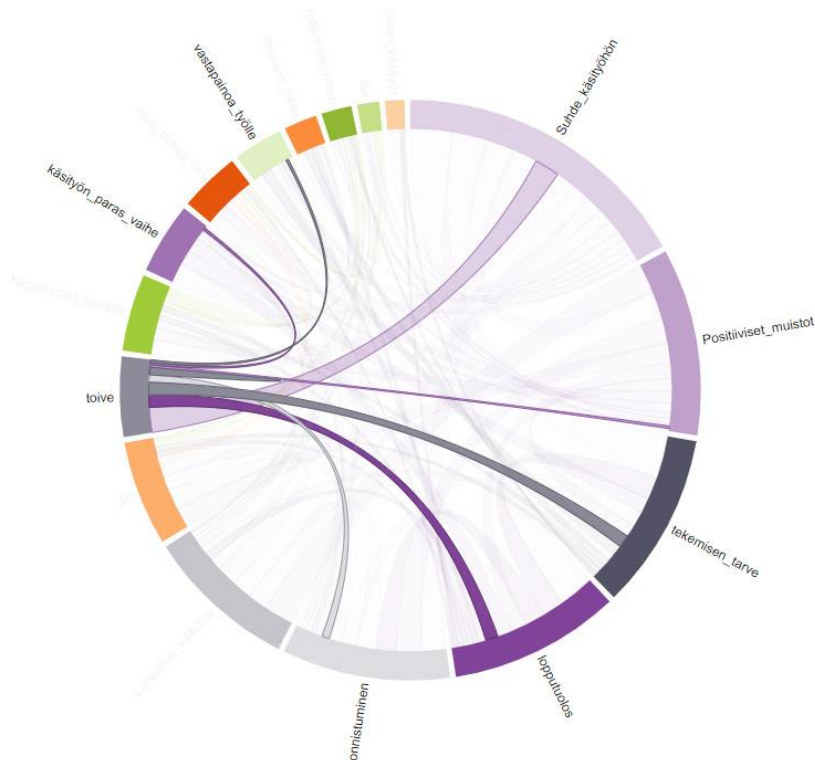

Kuvio 6. Suhde käsityöhön sisältyy kaikkiin käytettyihin merkitysryhmiin.

Odotukset ja toiveet

Tähän kysymykseen toivoin saavani suoria vastauksia siitä, mitä oppilaat odottavat käsityökouluopetukselta. Odotukset vaihtelivat toiveista oppia tiettyjä tekniikoita, toteuttaa jokin isompi työ tai vaan mahdollisuudesta tekemiseen mukavan porukan kanssa. Käsitöiden tekemisestä haettiin myös vastapainoa työlle. Yhdessätoista kahdestakymmenestä toiveesta mainittiin, että haluaa oppia monenlaisia tekniikoita ja tutustua laaja-alaisesti materiaaleihin. Pitempään mukana olleet kiittelivät nimenomaan käsityökoulun monimateriaalisuutta. Teknisistä- ja puutyöistä toivottiin perusteellisempaa ja syvällisempää oppia, kahden oppilaan suulla. Odotuksissa nousi myös sosiaalisuuden kaipuu, toivottiin että ”olisi ihmisiä, joiden kanssa tehdä, kun aika usein tulee tehtyä yksin”.

”On ollut kiva, kun on saanut tehdä niillä eri materiaaleilla ja lisäksi täällä on saanut hyviä ystäviä.”

Kuvio 7. Toiveet liittyvät tekemisen tarpeeseen ja lopputulokseen.

5.2 Haastattelujen analyysi

Yksilöhaastatteluja tein neljälle käsityökoululaiselle. Valitsin ryhmästä kaksi pitkään käsityön taiteen perusopetuksessa ollutta oppilasta ja yhden sellaisen, joka oli ollut mukana vuoden ja yhden juuri aloittaneet oppilaan. Haastattelu oli tyypiltään puolistrukturoitu haastattelu. Haastattelut tein syksyn 2018 aikana. Etukäteen olin miettinyt teema-alueita, joista esitin kysymyksiä, mutta en ohjannut keskustelua kovin paljoa vaan annoin haastateltavan vapaasti kertoa omasta suhteestaan käden taitoihin. Olin siis laatinut kysymykset ennakkoon, mutta jos kysymys tuntui tilanteeseen sopimattomalta, jätin sen esittämättä ja saatoin kysyä mieleeni nousevia kysymyksiä haastattelun kuluessa. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti, 2018, 108.) Haastattelujen tavoitteena oli saada selville käsityön syvempiä merkityksiä.

Haastattelujen teemoja olivat:

- Mikä käsityössä koukuttaa, kiehtoo?
- Käsityönprosessiin liittyvät kysymykset, esimerkiksi mikä on käsityön mieluisin vaihe sinulle? Onko lopputulos sinulle tärkeä?
- Mitä tavoittelet ja mihin pyrit käsityöllä?
- Muistot ja oma historia liittyen käsityöhön.
- Millainen olet, miten määrittelet itseäsi ja tekemistäsi käsityön kautta?

5.2.1 Ensimmäinen haastattelu: ”Mä vaan teen sitä”

Haastateltavalla alkoi kymmenes käsityökouluvuosi viime syksynä. Haastateltava T. on eläkkeellä oleva yli 60-vuotias nainen. Työuran hän on tehnyt työvoimatoimiston virkailijana.

T:n haastattelussa voimakkaimmin nousi esiin oma elämänselämänsä ja päätyminen käsityökouluun opiskelijaksi. T on käynyt Mikkelissä kotiteollisuuskoulun, jonne lähti ystävän houkuttelemana, vaikka oli päässyt lukemaan suomen kieltä Helsingin yliopistoon. Kotiteollisuuskoulun jälkeen hän pyrki käsityöopettajaopistoon Helsinkiin, mutta jäi varasijalle. Opiskelu Savonlinnassa käsityöopettajaksi väistyi perheen perustamisen tieltä. Kun omat lapset olivat pieniä, T teki heille vaatteita, mutta sitten käsityöiden tekeminen unohtui moneksi vuodeksi. Käsityöt olivat väistyneet myös toisen, paljon aikaa vievän harrastuksen tieltä. Lapsuuden kodissa käsityöitä oli tehty tarpeeseen, äiti oli tehnyt kaikki vaatteet ja niitä käytettiin niin kauan, kun ne kelpasivat. T:n sanojen mukaan vaatteiden teko oli ”normaalia ja luonnollista”. Käsityökouluun T tuli veljen vaimon houkuttelemana, innostui ja jäi koukkuun.

”Sitten purskahti kaikki. En muistanut mitään. Olin unohtanut kaiken. En muistanut edes kangaspuiden osia, mutta yhtäkkiä ne alkoi tulla sieltä. Hauskaa. Kivaa. Ihanaa.”

T nostaa haastattelussa positiivisena asiana myös sen, että käsityökoulun kautta on tullut tutustuttua ihmisiin, joihin en muuten olisi tutustunut. Harrastuksen kautta on löytynyt ystäviä.

”Kun aikuisena ihmisenä on lähtenyt tämmöiseen harrastukseen. Mä ainakin koen, ettei tämän ikäisen ole enää helppo löytää ystäviä. Meillä 50 ja 60 on tavallisesti ne omat piirit joissa pyöritään, eikä ole välttämättä edes intoa lähteä etsimään. Tämmöisestä voi sitten niitä ystäviä löytää ja kaikilla meillä on niin erilaiset taustat.”

Käsityön prosessissa T:lle tärkein ja merkityksellisin vaihe on työn suunnittelu. Hän kertoo, ettei ole sitä aikaisemmin tiedostanut, mutta on käsityökoulun aikana huomannut, että suunnittelu kannattaa tehdä niin hyvin kun pystyy, jotta lopputulos on edes lähelle semmoisen, kun on halunnut.

Käsityön tuloksessa T pyrkii sellaiseen, joka ei ole tarpeetonta ja turhaa, useimmiten päämääränä on tuote, jolla on käyttöä. Kuitenkin ”turhana” hän mainitsee ”mun kuvakudokset”. Kuvakudosten tekeminen on T:lle tärkeä purkautumiskeino ja niiden tekemiseen hän keskittyy, niin että ”kaikki muu häviää ympäriltä”. Haaveena hänellä on joskus tehdä ”se kaunein kuvakudos”. Myös kierrätys ja omasta kaapista löytyvien materiaalien poiskäyttäminen on T:lle tavoite. Käsityö on T:lle mielenterveydellisesti tärkeää, se että saa keskittyä tekniikkaan ja materiaaliin.

”Materiaalit ja tekniikat. Mitenköhän mä sanoisin. Melkeinpä se on niin, että jos se tekniikka on sellainen että minä keskityn siihen niin kovin, että kaikki muu häviää ympäriltä. En murehdi yhtään mitään muita asioita. Mä vaan teen sitä. Oman taidon kehittäminen ja kehittyminen on tärkeää.”

5.2.2 Toinen haastattelu: ”Ja kaikki muu häviää ympäriltä”

Toinen haastateltava ei ollut paikalla ensimmäisessä käsityökoulun tapaamisessa, joten pystyin käyttämään pitkälti samoja kysymyksiä, mitä olin käyttänyt muiden oppilaiden kanssa esittäytymistilanteessa.

H on käsityökoulussa mukana toista vuotta. Hän on nuori nainen, joka työskentelee päiväkodissa. Perheeseen kuuluu puolison lisäksi alle kouluikäinen lapsi.

H:n haastattelussa nousi voimakkaasti esiin käsitöiden tekemisestä seuraava mielihyvän tunne. Käsityökoulu on hänelle ”pakoa arjesta ja henkireikä: hetki, joka on pyhitetty mulle ja mun harrastukselle, säännöllinen ja kalenteriin merkattu, eli kukaan ei ota sitä multa pois”. Käsityön prosessin parhaaksi vaiheeksi hän nimeää nimenomaan tekemisen, tilanteen, jossa saa syventyä työn tekemiseen ja keskittymisen kautta hän saavuttaa flow-tilan.

”Se on se tunne, että kaiken muun voit jättää syrjään. Vaikkapa työasiat esimerkiksi ja vain keskittyä siihen juttuun. Ja sitten on se onnistuminen, hitsi, että tää näyttää hyvältä, tai että minä osasin tehdä tämän.”

Käsitöiden tekeminen on jopa niin tärkeitä hänelle, että se nostaa vihan tunteita, jos jostakin syystä ei pääsekään tekemään suunnitelmien mukaisesti.

”Sitten se ei onnistunutkaan, kun tuli jotakin ja aika ei riittänyt. Mä olin niin pahalla tuulella koko sunnuntain. Ihan järkyttävää. Kun olin niin ajatellut, että JESS mä pääsen tekemään ja sitten en päässytäkään. Kyllä perheeni sai tästä tuta, että kun ette päästäneet minua lähtemään.”

Työn tuloksen näkeminen on H:lle tärkeää, mutta jo materiaalit, esimerkiksi langat ja värit tuottavat ”visuaalista mielihyvää” hänelle.

”Esimerkiksi joku lankakauppa, nii sehän on aivan unelma päästä sinne, vaikkei edes osaisi mitään, niin kuin vaan ihastella niitä värejä ja että mitä näistä voisi tehdä?”

Käsityö toimii haastateltavalle ”pään tyhjennykseen” huomattavasti tehokkaammin, kuin liikunta. Hän kuvailee tunnetta ”euforia”-tilaksi.

”Minä voisin kuvailla sitä tunnetta, että kun siihen pääsee sisälle, niin se on aivan euforia olotila mulle, siis todella voimakas tunne.”

H:n lapsuuden kodissa ei erityisesti tehty käsitöitä, vaikka hän mainitseekin positiivisena muistona sen, että teki isänsä kanssa nukun vaatteita. Peruskoulun käsityötunneista hänellä on paljon hyviä muistoja, koska luokanopettaja on ollut erityisesti käsitöistä kiinnostunut. Edes se, että neulominen on opetettu oikeakätisesti vasenkätiselle H:lle ei nostanut negatiivisia muistoja. Kysymykseen, siitä onko hänellä jotakin odotuksia käsityökoulun suhteen, hän vastasi, että ei oikeastaan ole. Tärkeintä hänelle on päästä tekemään. Uudet ja itselle tuntemattomat tekniikat ja materiaalit ovat kiva mauste, mutta eivät pääasia. Hän mainitsee myös, että käsityökoulusta saa ideoita. Käsityö antaa hänelle itsevarman olon, että työ ja idea syntyy, vaikka alussa voi uuden tekniikan tai materiaalin kohdalla ”lyödä tyhjää”.

”Jos on sellainen tilanne, että en yhtään tiedä mitä tekisin, niin olen oppinut luottamaan, että kyllä minä keksin sen idean. Näissä käsityöjutuissa mulla on itsevarma olo, aina. Joskus on semmoinen tilanne, etten yhtään tiedä mitä tekisin, mutta kun minä sitä pikasen aikaa mietin niin kyllä se sieltä putkahtaa. Vaikka en koe olevani mikään kovin taitava tekijä, silti mulla on tässä käsityössä joku ihmeellinen itsevarmuus.”

5.2.3 Kolmas haastattelu: ”Mieluummin semmoista oikeata käsityötä kuin askartelua”.

Kolmas haastateltavani on ollut käsityökoulussa kahdeksan vuotta. R on eläkkeellä oleva lääkäri.

Käsityö on ollut läsnä R:n elämässä jo lapsuudesta lähtien. Äiti on kannustanut käsitöiden tekoon ja paljon R on ehtinytkin tehdä elämänsä aikana, hän on kuitenkin aina pyrkinyt pi-

tämään käsityön harrastuksena. Teini-iässä R on ommellut paljon, muun muassa samettihousuja ystävilleen ja ollut kesätöissä paikallisessa vaatekaupassa korjausompelijana. R on käynyt vanhanaikaisen tyttökoulun, jossa opetettiin tytöille käsitöitä, koska oletus oli, että naiset tulevat käden taitoja elämässään tarvitsemaan.

Antoisimpana vaiheena R pitää työn ideointivaihetta. Kuitenkin hän sanoo, ettei oikeastaan osaa piirtämällä suunnitella, vaan suunnittelee työn päässään.

”Mä käytän hyväkseni kaikkea mitä olen nähnyt: tekniikoita, miltä joku voisi näyttää. Mä kerään palasia. En minä tiedä mitä oikea luominen on, kai kaikki käyttää näkemäänsä ja oppimaansa”.

Myös lopputulos on R:lle tärkeää. Se on ikään kuin palkinto, jonka saa, kun on ollut ahkera. R:llä on lähes aina työn tavoitteena tuote, jokin käyttökelpoinen esine. Mielihyvää tuottaa se, että työn saa valmiiksi ja näkee konkreettisesti, että on oppinut jotakin.

”Kyllä se on se valmis tuotos. Että minä osaan tehdä tämmöisen, ja jotakin erilaista oppii. Kun oppii kaikenlaista ja minä yritän käyttää niitä taitoja tuotoksissani. Tulee jopa jotakin käyttökelpoista”.

Vaikka tulos on R:lle tärkeä, ei hän jätä jotakin tekemättä siksi, ettei tekemisen aikana tiedä, mitä tuotteella tekisi. Prosessi voi joskus olla hänelle tärkeämpi kuin produkti. Pyrkimys kuitenkin on, että tuotoksella on käyttöfunktio, mutta tehdä voi myös pelkästä tekemisen ilosta. Askartelumaisesta tehtävistä R mainitsee ”kahvipussijutut” ja esittää toivomuksen, että tehtäisiin mieluummin oikeita käsitöitä.

R:n haastattelussa korostuu käsityökoulun yhteisöllisyys, se että ryhmässä on erilaisia ihmisiä, joilla on kaikilla oma vahvuusalue. Ryhmässä saa R:n mukaan olla ”ihanasti tyytyväinen omiin tuotoksiinsa, aina kaikki kehuu”.

”näiltä kanssaopiskelijoilta saa hirmu paljon tukea ja ideoita. Meillä on minusta kiva ryhmä, siellä on jokaisella omanlaista vahvuusaluetta. Tietää, että keneltä kannattaa kysyä mitäkin asiaa”.

5.2.4 Neljäs haastattelu: ” Siinä on onnistumisen ilo”.

Neljäs haastateltava K on vähän päälle viisikymmentävuotias nainen, joka aloitti käsityökoulussa tänä syksynä. Hän on tehnyt työuran mattokutomoyrittäjänä, mutta on joutunut terveydellisistä syistä lopettamaan yrityksen. Haastattelussa K kertoi pitkästi omasta yrittä-

misestä sekä seikoista, jotka johtivat yrityksen lopettamiseen, elämästä kotitalossa, sairastumisestaan ja vanhempiensa hoitamisesta. Minulle tuli tunne, että yrittämisestä ja sen loppumisesta kertominen oli K:lle tärkeää, joten keskityimme näihin aiheisiin.

Omien sanojensa mukaan K on elänyt koko elämänsä käsitöiden keskellä. Kotona osa elannosta tuli käsitöistä. Niitä tehtiin puhdetöinä talvisin. Tilalla oli lampaita, joista saatiin villaa, jonka isoäiti kehräsi langaksi, äiti kutoi tilauksesta kudonnaisia ja eno oli puuseppä. K on käynyt Mikkelissä kotiteollisuuskoulun ja myöhemmin opiskellut sisustajan ammattitutkinnon sekä kädentaidon ohjaajaksi. Käsityökouluun hän tuli siksi, että on ”hirveän paljon semmoisia käsityötekniikoita, joista en tiedä mitään”. Muutenkin tuntui, että käsityöt ovat jo osa K:n persoonaa. Uutta työtä etsiessä hän on korostanut, että käsillä tekeminen on sitä, mitä hän haluaa ja osaa tehdä.

Vaikka K on tehnyt pitkän työuran käsityöläisenä, käsityö on säilynyt rentoutumiskeinona.

”Vähän siinä on juuri sitä, pään tyhjentämistä. Mitä monimutkaisempi juttu sulla on edessä, sitä intensiivisemmin siihen heittäydyt. Eräänlainen maailmasta pakokeino ja rentoutumistapa”.

K kertoo, että käsityö on väylä, jolla hän pystyy ilmaisemaan itseään ja hoitamaan mieltään.

”Taustalla on varmasti myös oman mielen hoitaminen. Käsityöhän hoitaa mieltä. Siinä on onnistumisen ilo. Ensimmäinen menee pilalle, niin seuraava onnistuu paremmin ja virheestä on oppinut. Se tuo minulle tyydytystä”.

Kuvio 8. Haastattelussa esiin nousseet käsityön merkitykset.

5.3 Jatkuvuudesta, sosiaalisuudesta ja tarkoituksellisesta tekemisestä kehittämisaihioksi

Aineistosta nousevat merkityksellisiksi jatkuvuus, sosiaalinen sitoutuminen ja tekeminen, jolla on jokin tarkoitus. Tässä luvussa teen yhteenvedon havainnoistani ja pohdin, miksi juuri nämä merkitykset ovat niitä teemoja, joiden perusteella aikuisten käsityökoulua voisi kehittää.

Omassa käsityökouluryhmässäni on useampi oppilas, joka on ollut mukana käsityökoulussa kymmenen tai lähes kymmenen vuotta. Nämä henkilöt ovat käsityön suurkuluttajia ja käsityöllä on heille harrastuksena aivan erityinen merkitys. He haluavat kartuttaa taitojaan käsityöissä riippumatta materiaalista tai tekniikasta, he haluavat oppia tekemään paremmin, taitavammin ja viimeistellymmin. He toteuttavat elinikäisen oppimisen mallia käsityöopinnoissa. Kuinka saadaan käsityön taiteen opinnot jatkumaan mielenkiintoisina vuodesta toiseen? Vaikka nämä oppilaat ovat tehneet paljon käsitöitä, tuntuu, ettei siitä ole haittaa, vaikka palattaisiin johonkin jo aiemmin opeteltuun tekniikkaan ja materiaaliin. Kun taidot karttavat, voi ryhtyä tekemään haasteellisempia töitä ja katsoa mihin rahkeet riittävät.

Nälkä kasvaa syödessä. Näille henkilöille on käsityökoulun aikana muodostunut oma käsityöidentiteetti: he ovat löytäneet oman tekniikan ja/tai materiaalin ja heillä on tunnistettava käden jälki. Uskon, että juuri näiden suurkuluttajien avulla ja heitä varten voidaan kehittää käsityökoululle uusia palveluja.

Oppilaita sitouttaa käsityökouluopiskeluun sosiaaliset seikat ja ryhmän yhteisöllisyys. Useampi haastateltu mainitsi sen, että saa tulla kerran viikossa tekemään tutussa porukassa, yhdessä käsitöitä, odottamisen arvoiseksi asiaksi. Ryhmän jäsenet ovat ystäväystyneet keskenään ja ovat tekemisissä myös käsityökoulun ulkopuolella. Ryhmässä vallitsee kannustava ilmapiiri ja toisten töitä ihastellaan varauksetta ja aidosti. Näitä ystävyys-suhteita ei olisi syntynyt ilman käsityökoulua. Sosiaalisuus nousee aineistossa vahvasti esille, ja se on epäilemättä eräs aikuisten käsityökoulun voimavara, joka pitäisi ottaa paremmin huomioon aikuisten käsityökoulua kehitettäessä.

Käsityökoulussa halutaan oppia ”oikeiden käsitöiden” tekemistä. Tavoittelemisen arvoinena lopputuloksena pidetään tuotetta, jolla on käyttötarkoitus. Oppilaat haluavat oppia työstämään oikeita, aitoja käsityön materiaaleja ja ottamaan haltuun taitoa vaativia käsityötekniikoita. Askartelumaisia tehtäviä ja materiaaleja ei arvosteta, samalle tasolle kuin perinteisiä ja oikeita käsityön materiaaleja ja tekniikoita. Vaikka lopputulos mainitaan tärkeäksi tekemisen kannalta, joskus itse tekeminen on käsityössä tärkeintä, siis prosessi on tärkeämpää kuin produkti. Lopputulos on kuitenkin se palkinto, jonka saavuttaa tekemällä ja siksi se on välttämätön. Aikuisten käsityökoulun erityinen vahvuus on vahva ammatillinen orientaatio ja mahdollisuus tarjota käsityökoululaisille tekemistä, jonka tuloksena on tuotteita, joilla on käyttötarkoitus. Tämä ammattimaisen merkityksen vahvistaminen on mielestäni kehittämisen arvoinen asia.

Monimateriaalisuus on ollut Taito-käsityökoulujen vahvuus. Se on myös seikka, joka nousee tämän työn aineistosta. Useampi haastateltu odottaa käsityökoululta sitä, että pääsee tutustumaan monipuolisesti eri materiaaleihin. Pidempään käsityökoulussa olleet kiittelevät puolestaan sitä, että ovat saaneet tutustua eri materiaaleihin ja tekniikoihin. Erityisesti mainitaan sellaiset materiaalit, joiden työstäminen vaatii erityistiloja ja laitteita, joita kotona ei ole ja joihin ei muutoin olisi mahdollisuuksia tutustua. Se, että jatkossakin voidaan tarjota oppilaille asiantuntevaa opetusta, vaatii käsityökouluorganisaation henkilökunnalta kouluttautumista ja oman ammattitaidon laajentamista. Lisäksi käsityökoulujen opetuksessa olisi hyvä hyödyntää käsityöalan ammattilaisia.

5.4 Palveluaihiot käsityön taiteen perusopetuksesta tulevaisuudessa

Tässä työssä esiteltävien palveluaihioiden ajatuksena ei ole syrjäyttää nykyistä käsityökouluopetusta, vaan rikastuttaa nykyistä tarjontaa. Tarkoitukseni on ideoida erityisesti aikuisille sopivia käsityökoulutuksen palvelutuotteita. Taito- käsityö- ja muotoilukoulut antavat hyvää opetusta, eikä ehdotusteni tavoitteena ole muuttaa nykyistä, toimivaa koulutusta, vaan lisätä vaihtoehtoja.

5.4.1 Palveluaihio 1: Mestariluokat

Käsityökoulun aikuisopiskelijat ovat sitoutuneita käsitöihin, käsityökoulun tarjoamaan ryhmän sosiaalisuuteen ja korkeatasoiseen opetukseen. Aikuisten perus- ja syventävien opintojen laskennallinen laajuus on 1300 tuntia ja opetusta annetaan 125 tuntia vuodessa. Laajan oppimäärän mukaiset opinnot saa suoritettua noin kymmenessä vuodessa. (Taito Itä-Suomi ry, 2018.).

Vaikka kymmenen vuotta on pitkä aika, vaikuttaa siltä, että monet käsityökoululaiset ovat ”elinikäisiä oppijoita”. Tarjontaa voisi edelleen syventää tarjoamalla pitkään opiskelleille esimerkiksi tiettyyn materiaaliin paneutumisen mahdollisuuksia. Aikuisopiskelijan elinikäisen oppimisen ura voi olla useiden kymmeninen vuosien mittainen, minkä vuoksi perus- ja syventävien opintojen jatko-opinnot toisivat opintoihin lisää etenemismahdollisuuksia. Syventyminen tiettyyn materiaaliin voisi kehittää ammatillista osaamista. Tarvetta tällaiseen jatko-opiskeluun on syntynyt, kun käsityöalan ammatillisen koulutuksen tarjonta on viime vuosina vähentynyt. Tätä kehittämisaihiota kutsun ”mestariluokaksi”.

Oppilaat

Mestariluokat on tarkoitettu aikuisopiskelijoille, jotka ovat käsityön taiteen syventävien opintojen loppuvaiheessa tai suorittaneet laajan oppimäärän mukaiset opinnot. Oppilaiksi voidaan ottaa myös sellaisia, jotka ovat suorittaneet muiden visuaalisten alojen taiteen perusopetuksen (kuvataide, arkkitehtuuri) laajan oppimäärän mukaiset opinnot tai ovat niiden loppuvaiheessa. Oppilaiksi voidaan ottaa myös sellaisia, joilla on ammatillinen tutkinto käsi- ja taideteollisuus- tai muotoilun alalta, tai muutoin riittäväksi osoitetut taidot (esimerkiksi itseoppineet käsityöläiset).

Opettajat

Mestari luokalla opettajana toimii käsityön tai muotoilun ammattilainen, joka on toiminut yrittäjänä tai taiteilijana alalla ja hallitsee hyvin materiaalin sekä tekniikan, jota opettaa. Mestari luokkien opettajiksi pyritään rekrytoimaan henkilöitä, jotka ovat lunastaneet paikkansa käsi- ja taideteollisuus- ja muotoilualalla ja ovat Suomen eturivin muotoilijoita. Opettajien valinnassa suositaan lähialueiden tekijöitä.

Opetusjärjestelyt

Jos mahdollista, opetus järjestetään Taito- käsityökoulun tiloissa ja laitteilla. Opetuksen järjestelyssä mennään kuitenkin olosuhteet ja opetus edellä niin, että erityistilat ja laitteet järjestetään asian niin vaatiessa.

Opetuksessa hyödynnetään verkko-opetusta niin, että opettaja voi olla kansainvälisesti tunnettu, alan kuuluisuus. Kesäkursseja ja leirejä järjestetään eri teemoista, silloin ryhmä matkustaa opettajana toimivan mestarin oppiin, mestarin omaan verstaaseen. Olisi myös hyvä, jos harjoittelu käsityöalan yrityksessä olisi mahdollista.

Opintojen laajuus ja jatkuvuus

Mestari luokan opintojen laajuus on 125 tuntia/materiaali ja/tai tekniikka. Tuntimäärä on nykyisen opetussuunnitelman mukainen. Käytännössä yhden mestari luokan voi suorittaa yhtenä vuonna. Mestari luokkia järjestetään vuosittain. Mestari luokka voidaan järjestää myös niin, että samaa materiaalia opetetaan useampi vuosi. Keramiikkaa voisi esimerkiksi opiskella yhden vuoden käsinrakennustekniikoita, seuraavan dreijausta, ja sitä seuraavan kipsitöitä ja muottitekniikoita. Mestari luokan jälkeen opiskelija voi siirtyä toiseen materiaaliin, toiselle mestari luokalle tai palata kertaussuokkalaisena normaalien käsityön taiteen perusopintojen pariin.

5.4.2 Palveluaihio 2: Kertaamalla syvemmälle

Vaikka käsityökouluryhmässäni on oppilaita, jotka ovat olleet mukana käsityökoulussa jo kymmenen vuotta, ei opinnoissa ole pystytty oikeastaan siirtymään syventäviin opintoihin, koska ryhmään on aina tullut uusia oppilaita. Oppilaiden vähyyden vuoksi ei ole pystytty ylläpitämään kahta aikuisopiskelijoiden ryhmää, jolloin olisi voitu muodostaa jatkavien ja

alkavien opiskelijoiden ryhmät. Tämän palveluaihion ideana on tuotteistaa nykyistä ”epävirellistä” käytäntöä, jossa opiskelijat suorittavat samoja kursseja uudestaan, jolloin heidän opintonsa eivät etene. Kutsun tätä palveluahiota ”Kertaamalla syvemmälle”.

Havaintojeni perusteella sosiaalisuus, yhdessä tekeminen on tärkeä osa aikuisten käsityökoululaisten käsityöidentiteettiä. ”Kertaamalla syvemmälle” -palvelussa tarjotaan opiskelijoille mahdollisuus syventää osaamistaan ja samalla jatkaa samassa käsityökouluryhmässä opiskelemista. Käytännössä opiskelija suorittaa toistuvasti saman kurssin, mutta hänen henkilökohtaiset tavoitteensa asetetaan syvemmälle. Pyritään luomaan sellainen järjestelmä, että opetusta voi eriyttää niin, että aloittavalla ja pitempään käsityökoulussa opiskelleella oppilaalla on sama työstettävä materiaali, mutta eri tavoite. Tämän palveluaihion idea syntyi osittain siitä, että haastatteleman aikuisopiskelijat kokivat, että siitä ei ole haittaa, vaikka palataan samaan materiaaliin ja tekniikkaan, koska tehtävä tuote voi olla eri kuin edellisellä kerralla.

Oppilaat

Oppilaat hakeutuvat käsityöopintoihin ilmoittautumalla. Yksi aikuisten käsityökouluryhmä, jossa on opintonsa aloittavia ja useamman vuoden mukana olleita oppilaita.

Opettajat

Taito- käsityökoulun opettajat.

Opetusjärjestelyt

Opetus tapahtuu Taito- käsityökoulun tiloissa ja laitteilla. Oppilaille annettavat tehtävät ovat vaikeusasteeltaan riippuvaisia siitä missä vaiheessa oppilas on opinnoissaan. Esimerkiksi kudonnan työpajassa aloittava käsityökoululainen kutoo mattoa valmiiseen loimeen ja useamman vuoden mukana ollut käsityökoululainen luo itse loimen ja rakentaa kankaan kangaspuihin. Savitöissä aloittava käsityökoululainen tekee laattatyön ja jatkava muotoilee maljakon. Ryhmää rohkaistaan rinnakkaisoppimiseen, aloittavat käsityökoululaiset oppivat pidempään mukana olleilta kanssaoppijoilta.

Opintojen laajuus

Opintojen laajuus on opetussuunnitelman mukainen, perusopinnot ovat 800 tuntia ja syventävät 500 tuntia, yhteensä 1300 tuntia.

Kuvio 9. Esimerkki ”kertaamalla syvemmälle”-kurssista.

5.4.3 Palveluaihio 3: Käsityötaitottomien käsityökoulu

Koulun käsityötunnit ovat monelle ainut tilaisuus päästä kokeilemaan käden taitojaan. Omana kouluajanani käsityön opetus oli jaettu tekstiilitöihin ja teknisiin töihin. Perinteisesti pojat valitsivat teknisen työn ja tytöt tekstiilin. Käsityökoulussa lähdetään siitä oletuksesta, että opintoihin hakeutuvilla aikuisopiskelijoilla on perusvalmiuden käsityöstä. Osaataan neuloa sukka tai ommella nappi paitaan jo ennen käsityökoulun aloittamista. Opetuksen ulkopuolelle jäävät esimerkiksi sellaiset miehet, jotka ovat omana kouluainakaan osallistuneet vain teknisiin töihin.

Omassa haastatteluaineistossa nousi esiin se, että kouluaikanaan tekstiilitöihin osallistuneille puun työstäminen on vierasta. Vaikka nykyisin tällaista jakoa ei enää ole, on edelleen suuri joukko aikuisia, joille ei ole tarjoutunut mahdollisuutta oppia teknistä työtä tai tekstiilitöitä. Osa haastattelemistani oppilaista toivoikin enemmän teknistä käsityötä. Omat aikuisoppilaani käyvät puukäsitöissä noin kerran vuodessa ja jakso kestää yleensä 12-16 tuntia, mutta uskon, että puukäsitöitä kaivataan opetukseen enemmän. Käsityökoulu voisi tarjota opetusta ”käsityötaitottomille”: ”rättikässää” miehille ja nikkariyhmiä naisille.

Oppilaat

Oppilaaksi otetaan ilmoittautumisen perusteella. Koulutuksen markkinoinnissa kiinnitetään huomiota siihen, että asiasta kiinnostuneet opiskelijat uskaltavat hakea, että pohjataitoja ei vaadita. Tekstiiliin painottuvia ryhmiä markkinoidaan miehille ja puutyöryhmiä naisille. Miesten osallistumista nikkariyhmiin ja naisten osallistumista tekstiilityön ryhmiin ei tietenkään voida estää, tärkeää on luoda sellainen ilmapiiri, että henkilö, joka kokee olevansa peukalo keskellä kämmentä uskaltaa tulla mukaan käsityöopintoihin ja tehdä tyhmiä kysymyksiä. Tärkeämpää kuin se mitä sukupuolta edustaa on se, ettei taitoja tekstiilitöistä tai puutöistä juurikaan ole.

Opettajat

Taito-käsityökoulujen omat opettajat.

Opetuksen sisällöt

Miesten tekstiilitöissä opetetaan esimerkiksi neulomaan sukat, lapaset ja villapaita, kutomaan mattoja, ompelemaan paita ja housut, vaatteiden korjausompelua ja sukkiensa parsimista sekä ryijyn tekoa. Pyritään siihen, että oppilaat ottavat haltuun arjen käsityötaitot.

Naisten nikkariyhmissä opetellaan pienesineiden valmistamista, sorvausta, huonekalujen tekoa ja entisöintiä. Opetellaan käyttämään puuntyöstökoneita ja 3D-tulostusta.

Käsityötaitottomien ryhmissä perehdytään kierotalousajatteluun elämäntapana ja tehdään kierrätystuotteita, sekä tutkitaan ei neitseellisten ja uusien käsityömateriaalien hyödynnettävyyttä tuotteiden valmistuksessa.

Opetusjärjestelyt

Opetus järjestetään Taito-käsityökoulun tiloissa ja laitteilla.

Opintojen laajuus

Opintojen laajuus ja rakenne noudattaa Taito-käsityökoulun opetussuunnitelmaa. Perusopintojen laskennallinen laajuus on 800 tuntia ja syventävien opintojen laajuus on 500 tuntia, yhteensä 1300 tuntia. Nikkariryhmästä ja tekstiilipainotteisesta ryhmästä on mahdollista siirtyä käsityökoulun tavallisiin ryhmiin ja mestariopintoihin.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Asetin tämän opinnäytetyön tavoitteeksi selvittää käsityön taiteen aikuisopiskelijoiden suhdetta käsityöhön. Mikä merkitys käsitöiden tekemisellä on heille itselleen ja mitä käsitöiden harrastaminen heille antaa? Työn tavoitteena on kuvata aikuisopiskelijoiden toiveita käsityökouluopiskelun suhteen ja heidän käsityöidentiteettiään. Haastattelumenetelmällä ja haastattelujen analyysillä olen selvittänyt sitä, millaiset opinnot tukevat aikuisopiskelijan merkityksellisyyden ja hyvän elämän tunnetta. Taito järjestön aikuisten käsityökoulutarjonnan kehittämiseksi esitän työssäni kolme palveluaihiota: käsityön mestariluokat, kertamalla syvemmälle ja käsityötaitottomien käsityökoulun.

Taiteen perusopetus on luotu palvelemaan pääsääntöisesti lasten ja nuorten taidekasvatusta. Lapsilla ja nuorilla on koko elämä edessä: sekä opiskelu- että työelämä. Taiteen perusopetus on kehitetty tukemaan oppilaan valmiuksia ilmaista itseään sekä antamaan mahdollisuuksia hakeutua taiteenalakohtaiseen ammatilliseen tai korkea-asteen koulutukseen. Omassa kehittämistyössäni olen pureutunut nimenomaan aikuisten käsityön taiteen perusopetukseen ja sen kehittämiseen. Aikuisten motiivit ja odotukset taideharrastukselta ovat erilaiset kuin lasten ja nuorten. Aikuisopiskelijoilla taideharrastus liittyy mielekkääseen vapaa-aikaan ja itsensä kehittämiseen.

Eläkesiirtymässä olevat ihmiset ovat monin tavoin vaarassa syrjäytyä jättäessään työelämän taakseen. (Laes, Rautiainen 2018.) Työ on määrittänyt elämää ja työn kautta on löytynyt ystävät ja usein harrastuksetkin. Taiteen perusopetusta pitäisi mielestäni kehittää sellaiseen suuntaan, että se olisi myös aikuisille mahdollisuus jatkaa taidekasvatusta läpi elämänkaaren ja toteuttaa unelmaa syventyä tavoitteelliseen taideharrastamiseen, kun siihen on vihdoinkin aikaa.

Haastatteluaineiston analyysin avulla löysin merkityksiä, joista nostin palveluaihioiden perustaksi jatkuvuuden, sosiaalisen sitoutumisen ja tekemisen, jolla on jokin tarkoitus. Palveluaihioissa pyrin siihen, että Taito- käsityökouluopiskelu voisi tarjota jo useamman vuoden mukana olleille opiskelijoille edelleen kiinnostavia käsityön taiteen opintoja. Mahdollisuuden harrastaa käsityötä niin pitkään kun se tuntuu mielekkäältä. Käsityön mestariluokkien uskon houkuttelevan erityisesti harrastajia, jotka kokevat, että he ovat jo kaikkia käsityön materiaaleja ja tekniikoita kokeilleet, mutta syventyminen tiettyyn tekniikkaan tai materiaaliin, joka erityisesti kiinnostaa, on jäänyt ohueksi. Uskon, että mestariluokkaryhmät voisivat houkutella myös käsityön ammattilaisia syventämään ja monipuolistamaan osaamistaan.

Pidän mahdollisena, että mestariluokkaopinnot voisivat muodostua käsi- ja taideteollisuusalan ammatillisten opintojen osaopinnoiksi.

Kertaamalla syvemmälle-palveluaihiossa etsin ratkaisuja oman työni kipukohtiin. Omassa käsityökouluryhmässäni on oppilaita, jotka ovat olleet käsityökoulussa kymmenen vuotta sekä oppilaita, joka ovat olleet mukana vuoden tai kaksi. Kuinka opetan tällaista ryhmää niin, että kaikilla säilyy mielenkiinto? Malliksi olen ottanut pienten maaseutukoulujen opetuksen, jossa samassa luokkatilassa yhden opettajan voimin opiskellaan matematiikkaa, mutta oppilaat ovat eri luokilla, eli ovat eri vaiheissa opintojaan. Ylemmällä luokalla olevat jo tietävät sen, mitä alemmalla luokalla olevat kanssaoppijat opettelevat. Pienemmät oppivat isommiltaan ja isommat voivat olla tukena pienemmilleen. Opiskeltava aihe on sama kaikilla, mutta opiskelu on eri vaiheissa. Opetusta pitää oppia eriyttämään niin, että tehtävillä on erilainen vaatimustaso. Uskon, että pidempään käsityökoulussa olleille opiskelijoille on mieluista ja palkitsevaan neuvoa aloittavaa kollegaopiskelijaa, samalla he saattavat oppia lisää aiheesta itsekin.

Käsityötaidottomien käsityökouluryhmillä tavoittelen aikuisopiskelijoita, jotka ovat peruskouluaikana osallistuneet sukupuolettuneeseen käsityön opetukseen, ovat siis olleet joko vain tekstiilitöissä tai vain teknisissä töissä. Näissä ryhmissä olisi mahdollisuus paikata aukkoja, joita jako ”rättikässään” ja puutöihin on aiheuttanut. Lisäksi ideana on houkutella käsityökoulutoimintaan ja Taitoyhdistysten asiakkaiksi uusia asiakkaita, joille kädentaidot ja Taitojärjestö ovat vieraita. Selvitysten mukaan Taitojärjestön ongelmana on, että se on yleisesti melko tuntematon. Nämä ryhmät toimisivat matalan kynnyksen tekstiili- ja teknisentyön kursseina, mitään ennakkotaitoja ei vaadita ja ryhmiin olisi helppo tulla tuntematta itseään tumpeloksi.

Tässä työssä lähestyin aikuisten käsityökoulun kehittämistä palvelumuotoilun näkökulmasta. Mielestäni palvelumuotoiluun liittyvä tapa tarkastella ilmiötä asiakkaan kokemuksen kautta toimii hyvin koulutuksen kehittämisessä. Esittämäni kehittämisaihiot, eivät olisi syntyneet ilman käyttämiäni menetelmiä. Työssäni ja työn tuloksissa näkyy myös oma kokemukseni käsityökoulun opettajana. Uskon, että koulutuksen kehittämisessä palvelumuotoilullinen lähestymistapa voisi toimia laajemminkin. Työn parasta antia on ilman muuta ollut aikuisopiskelijoiden haastattelut ja heidän kertomuksensa omasta historiastaan, kokemuksistaan ja suhteestaan käsitöiden tekemiseen. Työssä esitettyjä palveluaihioita voivat Taito-käsityökoulut kehittää omien paikallisten tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaan.

LÄHTEET

Aikasalo P. 2006. Käsityöt osana naisen elämää. Teoksessa Kaukinen I., Collanus M. (toim.) Tekstejä ja kangastuksia. Puheenvuoroja käsityöstä ja sen tulevaisuudesta. Artefakta 17.Tampere. Akatiimi, 40-41.

Blomster H. 2019. Weecos.comin toimitusjohtaja Hanna Lusila: sijoittaminenkin on arvopäätös. Salkunrakentaja. [viitattu 27.2.2019] saatavissa: <https://www.salkunrakentaja.fi/2019/01/weecos-comin-toimitusjohtaja-hanna-lusila-sijoittaminenkin-on-arvopaatos/>

Dewey J. 2010. Taide kokemuksena. Eurooppalaisen filosofian seura ry/ Niin & Näin, Tampere.

Eronen E. 2019. Jyväskylän kesän neulefestarit. [viitattu 6.3.2019]. Saatavissa: <https://jyvaskylaknitfest.com/>

Eteläpelto A. Vähäsantanen K. Hökkä P.& Paloniemi S.2014. Ammatillinen toimijuus ja identiteetti muuttuvassa työssä. Jyväskylän yliopisto. [viitattu 8.4.2019] Saatavissa: <https://www.slideshare.net/Tyoelama2020/anneli-etelapelto-ammattillinen-toimijuus-ja-identiteetti-muuttuvassa-tyyss>

Etsy. 2018. 2017 Annual Report. [viitattu 25.2.2019]. Saatavissa: https://s22.q4cdn.com/941741262/files/doc_financials/annual/etsy-2017-annual-report.pdf

Huotilainen M. 2016. Käsillä tekeminen ravitsee aivoja ja on osa ihmisen ajattelua. Futura 3/2016. 32-36.

Ihatsu, A-M. 2005. Käsityö – uusiutuva luonnonvara. Teoksessa L. Kaukinen, & M. Collanus (toim.), Tekstejä ja kangastuksia. Puheenvuoroja käsityöstä ja sen tulevaisuudesta. Artefakta 17.Tampere: Akatiimi. 19-25

Juva K. 2017. Ihanaa, kamalaa ja siltä väliltä. Työelämä muuttuu, miltä se tuntuu, selvitystyö Sitralle. [viitattu 6.2.2019] Saatavissa https://media.sitra.fi/2017/04/10191857/Milta%CC%88-muuttuva-tyo%CC%88ela%CC%88ma%CC%88-tuntuu_selvitys-Sitralle_-Como_07022017.pdf

Karppinen S. 2005. "Mitä taide tekee käsityössä?". Käsityötaiteen perusopetuksen käsitteellinen analyysi. Väitöskirja, Helsingin yliopisto.

- Kiistala J. 2017. Työpaja, Weaving Kiosk. Helsinki Design Week 2017. [viitattu 3.3. 2019]. Saatavissa: <https://www.helsinkidesignweek.com/fi/events/weaving-kiosk-2/>
- Kouvo T. 2019 Taidekasvatusta läpi elämän, toivovat tutkijat. Aina- verkkojulkaisu. [viitattu 30.1.2019] Saatavissa:<https://ainamedia.fi/2019/01/28/taidekasvatusta-lapi-elaman-toivot-tutkijat/?fbclid=IwAR0dc4rK49Q1Uh-42nXrSkn7ut1UQAG8ffQodGR8S1oZfNE1EfaHERpGbsk>
- Kuvaja H, 2016. Pinterestin perusteet. Kuuluu. [viitattu 28.2.2019] saatavissa: <https://www.kuulu.fi/blogi/pinterestin-perusteet/>
- Nordisk Kulturfond. 2017. The Weaving Kiosk- kudontakioski. [viitattu 3.3.2019]. Saatavissa: <https://nordiskkulturfond.org/fi/inspiraatioprojektit/the-weaving-kiosk-kudontakioski/>
- Laes T. & Rautiainen P 2018. Osallistuminen taiteeseen ja kulttuuriin – Elinikäinen oikeus vai velvollisuus?. Aikuiskasvatus 2/2018.
- Linturi R., Kuusi O. ja Ahlqvist T. 2013. Suomen sata uutta mahdollisuutta: radikaalit teknologiset ratkaisut. [viitattu 5.2. 2019]. Saatavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/julkaisut/Documents/tuvj_6+2013.pdf
- Linturi R, Kuusi O. 2018. Suomen sata uutta mahdollisuutta 2018–2037. Yhteiskunnan toimintamallit uudistava radikaali teknologia. [viitattu 5.2.2019]. Saatavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/julkaisut/Documents/tuvj_1%2B2018.pdf
- Lith P. 2018. Muotoilualan suhdanne ja toimialakatsaus 2018. [viitattu 21.1.2019] saatavissa: <https://www.ornamo.fi/fi/tutkimus/muotoilualan-suhdannekatsaus/>
- Lith P. 2017. Käsityöalan suhdanne- ja toimialaraportti 2017. [viitattu 20.2.2019]. Saatavissa: <https://www.taito.fi/wp-content/uploads/sites/5/2017/04/Kasityoalan-suhdanneraportti2017.pdf>
- Luutonen M. 2004. Elämän mielekkyyttä-käsityö minän vahvistajana. Teoksessa: S.Niemelä & M. Luutonen (toim.) 2004. Taitava ihminen- toimiva kansalainen. Aikuisopiskelun motiiveja ja merkityksiä. Helsinki.
- Mattila R. 2019. Luulitko, että neulominen ainoastaan rentouttaa? Käsityöt ovat aivoille hyväksi monella muullakin tavalla. Kotivinkki. [viitattu 28.1.2019]. Saatavilla: <https://www.meillakotona.fi/artikkelit/kasityot-ovat-aivoille-hyvaksi-monella-tavalla>

Myöhänen, U. 2018. Yle. Nostalgiaa, ekotekoja ja kädentaidon vaalimista — "Kutominen on aivolepoa", tuumaa nuori sukupolvi kangaspuilla. [viitattu 16.2.2018]. Saatavissa: https://yle.fi/uutiset/3-10432156?utm_source=facebook-share&utm_medium=social&fbclid=IwAR2MKPVsWdvraJGlpYEBp_NEpiB7UGB1nwatgE-UXYypLHfHt0eBelcBuho

Nuutinen A., Soini-Salomaa K. & Kangas K. 2014. Käsityön tulevaisuuksia – elinikäisen osaamisen visioita, haasteita ja mahdollisuuksia. julkaisussa S Karppinen, A Kouhia & E Syrjäläinen (toim), Kättä pidempää: Otteita käsityön tutkimuksesta ja käsitteellistämisestä. Kotitalous- ja käsityötieteiden julkaisuja, Nro 33, Helsingin yliopisto, opettajankoulutuslaitos, Helsinki.

Ojasalo K., Moilanen T. & Ritalahti J. 2018. Kehittämistyön menetelmät. Sanoma Pro Oy. Helsinki.

Opetushallitus. 2019. Koulutus ja tutkinnot: Taiteen perusopetus. [viitattu 14.3.2019]. Saatavissa: https://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/taiteen_perusopetus

Pornanen J. 2015. Biotalous. Sellu muuttuu langaksi kansainvälisen tekstiiliteollisuuden tarpeisiin. [viitattu 10.3.2019] Saatavissa: <https://www.biotalous.fi/sellu-muuttuu-langaksi-kansainvalisen-tekstiiliteollisuuden-tarpeisiin/>

Salminen R. 2018. Yle. Näissä laneissa ei pelata vaan ommellaan, ilman lapsia yöhön asti. [viitattu 6.3.2019]. saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10246712>

Seilo M-L 2013. Kestävä kasvatus - kulttuuria etsimässä. Kulttuurisesti kestävä kehityshankkeen julkaisu. [viitattu 8.4.2019]. Saatavissa: https://www.kulttuuriperintokasvatus.fi/wp-content/uploads/2015/04/Kestava_kasvatus.pdf

Seirala V. 2012. Eläköön taidekasvatus! Kuntaliiton verkkojulkaisu. [viitattu 17.3.2019]. Saatavilla: http://shop.kuntaliitto.fi/download.php?filename=uploads/elakoontaidekasvatus_ebook.pdf.

Seitamaa-Hakkarainen P. 2014. Kvalitatiivinen sisällönanalyysi, sisällönanalyysin keskeisiä piirteitä. Metodix-verkkojulkaisu [viitattu 1.4.2019] Saatavissa: <https://metodix.fi/2014/05/19/seitamaa-hakkarainen-kvalitatiivinen-sisallon-analyysi/>

Soini-Salomaa K. 2013. Käsi- ja taideteollisuusalan ammatillisia tulevaisuudenkuvia. Akateeminen väitöskirja. Lahti. Helsingin yliopisto.

Suomen Kädentaidot. 2018. Kädentaidot lisää hyvinvointia-Tampereen käsityömessuilla 50996 kävijää. [viitattu 21.1.2019]. Saatavissa: <https://www.kadentaidot.fi/fi/tiedote/kadentaidot-lisaa-hyvinvointia-tampereen-kasityomessuilla-50996-kavija/>

Suominen R. 2017 Instagramin ihmeellinen maailma. Someco. [viitattu 28.2.2019] saatavissa: <https://someco.fi/blogi/instagramin-ihmeellinen-maailma/>

Suonpää S. 2016. Kässäharrastaja-ethän syö ammattilaisen leipää! [viitattu 10.3.2019]. Saatavissa: <http://www.kototeko.fi/2016/09/kassaharrastaja-ethan-syo-ammattilaisen.html#comment-form>

Suonpää S. 2018. Käsityömaailman uudet, kiinnostavat jutut. Kototeko-blogi. [viitattu 6.3.2019]. Saatavissa: <http://www.kototeko.fi/2018/10/kasityomaailman-uudet-kiinnostavat-jutut.html?fbclid=IwAR1yR-BVIXSVT4ytk54IVq8yjCTXwDJjDRidsglo8391Y5jDHR3yAB8v4WHo>

Taito Itä-Suomi, 2018, Savon Taito-käsityökoulun käsikirja. [viitattu 17.3.2019]. Saatavissa: <mikkeli.cloudnc.fi/download/noname/%7B4ba32f0b-88b1-47f6-9f5b.../64975>

Taito Itä-Suomi, 2018, Käsityön taiteen perusopetus, Savon Taito -käsityökoulu, laajan oppimäärän opetussuunnitelma. [viitattu 28.4.2019]

Taito Pirkanmaa 2019. Käsityö- ja muotoilukoulu Näpsä. Taito Pirkanmaa. [viitattu 19.2.2019]. Saatavissa: <https://www.taitopirkanmaa.fi/Naepsae-kaesityoekoulu>

Taito Uusimaa. 2017. Taito Uusimaa 100 vuotta 2017. [viitattu 20.2.2019] Saatavissa: http://www.taitouusimaa.fi/fileadmin/yhdistys/uusimaa/100v/Historia_Taito_Uusimaa_100_v..pdf

Taloustutkimus. 2018. Käsitöiden harrastaminen Suomessa 2018. [viitattu 10.1.2019]. saatavissa: <https://www.taito.fi/kasitoiden-harrastaminen-suomessa-tutkimus-2018>

Tommola, A. 2019. Näin ilmastonmuutos mullistaa työn. Huili-lehti kestävään elämään. [viitattu 26.2.2019]. Saatavissa: <http://www.huililehti.fi/nain-ilmastonmuutos-mullistaa-tyon/>

Yle, Etelä-Savo. 2014. Uutinen: Sinikka Pöllänen: Käsityö voi antaa virkistystä sekä tasa-painon ja elämän tarkoituksellisuuden tunnetta [viitattu 20.1.2019]. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-7531915>.

Veikkolainen S. 2017. Digitreenit: YouTube on huvia ja hyödyn runsaudensarvi-näin saat siitä enemmän irti. Yle. [viitattu 28.2.2019] saatavissa: [https://yle.fi/aihe/artik-
keli/2017/05/17/digitreenit-youtube-huvin-ja-hyody-n-runsaudensarvi-nain-saat-siita-enem-
man-irti/](https://yle.fi/aihe/artik-
keli/2017/05/17/digitreenit-youtube-huvin-ja-hyody-n-runsaudensarvi-nain-saat-siita-enem-
man-irti/)

Weecos. 2019. UKK [viitattu 26.2.19]. Saatavissa: <https://www.weecos.com/fi>

LIITTEET

LIITE 1. Käsityön taiteen perusopetus, Savon Taito -käsityökoulu. Laajan oppimäärän opetussuunnitelma.

1. JOHDANTO JA OPPILAITOKSEN TOIMINTA-AJATUS	1
2. TAITEEN PERUSOPETUKSEN YLEISET TAVOITTEET	1
2.1. Taiteen perusopetuksen tehtävä	1
2.2. Arvoperusta	2
2.3. Oppimiskäsitys	2
2.4. Laajan oppimäärän yhteiset tavoitteet	2
3. OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN	3
3.1. Oppimisympäristöt ja työtavat	3
3.2. Oppilaitoksen toimintakulttuuri	4
4. OPINTOJEN LAAJUUS JA RAKENNE	4
4.1. Opintojen laajuus	4
4.2. Opintojen rakenne	4
4.3. Varhaisiän käsityökasvatuksen opinnot	4
4.4. Perusopinnot	5
4.5. Syventävät opinnot	5
4.6. Aikuisiän opinnot	5
4.7. Opintokokonaisuudet	5
5. OPPIMÄÄRÄN YKSILÖLLISTÄMINEN	6
6. OPPIMISEN ARVIOINTI	6

6.1. Arvioinnin tehtävä	6
6.2. Arviointi opintojen aikana	7
6.3. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksi lukeminen	7
6.4. Oppimäärän arviointi	7
6.5. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot	8
7. KÄSITYÖN OPETUKSEN YLEISET TAVOITTEET	10
7.1. Varhaisiän käsityökasvatus	10
7.2. Käsityön perusopinnot	11
7.3. Käsityön syventävät opinnot	12
7.4. Aikuisten käsityön opetus	14
7.5. Työtavat käsityön opetuksessa	14
7.6. Oppimisen arviointi käsityön opetuksessa	15
8. OPPIMISEN ARVIOINTI	16
8.1. Oppilaaksi ottamisen periaatteet	16
8.2. Opiskelijamaksut	17
8.3. Ryhmäkokoo	17
9. YHTEISTYÖ HUOLTAJIEN JA MUIDEN TAHOJEN KANSSA	17
10. TOIMINNAN JATKUVA KEHITTÄMINEN	17

1. JOHDANTO JA OPPILAITOKSEN TOIMINTA-AJATUS

Savon Taito-käsityökoulu on yhteistyöverkosto, jossa toimivat Taito Itä-Suomi ry sekä Taito Ylä-Savo ry. Savon Taito-käsityökoulun tehtävänä on antaa taiteen perusopetuksen lain (633/1998) ja asetuksen (813/1998) määrittelemää opetusta. Savon Taito-käsityökoululla on opetusministeriön lupa järjestää Taiteenperusopetusta käsityössä vuodesta 2008 lähtien. (Savon Taito-käsityökoulun toiminta-alueella on järjestetty käsityön taiteen perusopetusta lapsille ja nuorille jo vuodesta 1991 alkaen.)

Opetushallitus on vahvistanut 20.9.2017 taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet käsityölle. Savon käsityökoulun laajan oppimäärän opetussuunnitelma on laadittu em. perusteiden pohjalle ja siinä on otettu huomioon käsityökoulun toimintaympäristön tehtävät, arvot ja alueellinen omaleimaisuus.

Savon Taito-käsityökoulu antaa lapsille, nuorille ja aikuisille mahdollisuuden opiskella pitkäjänteisesti, tavoitteellisesti ja monipuolisesti käsityötä. Koulun tärkein tehtävä on käsityötaitojen tavoitteellinen harjoittelu ja pitkäjänteinen kehittäminen. Käsityötaitojen oppiminen tukee elämisen taidon oppimista sekä yksilönä ja yhteisön jäsenenä sekä ihmisenä kasvamista.

Taito Itä-Suomi ry vastaa käsityökoulun koulutuksen järjestämisestä, kehittämisestä ja hallinnosta. Käsityökoululla on hallituksen vahvistama käsikirja (liite 1), jossa määritellään mm. koulun tehtävä ja tarkoitus, organisaatio, opetussuunnitelma, rehtorin tehtävät, henkilöstö ja toiminnan lopettaminen. Opetussuunnitelma toimii toiminnan suunnittelun pohjana, eikä sisällä yksityiskohtaisia opetuksen toteuttamisohjeita. Opettajan valitsemien sisältöjen ja menetelmien tulee tukea asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Vuosisuunnitelmat tehdään opetussuunnitelmaan perustuen, mutta se voi sisältää paikkakuntakohtaisia eroja.

Taito Itä-Suomi ry ja Taito Ylä-Savo ry ovat Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry:n jäsenjärjestöjä. Järjestön toiminta-ajatuksena on suomalaisen käsityökulttuurin edistäminen taitona ja elinkeinona. Käsityökoulussa noudatetaan järjestön toiminta-ajatusta.

2. TAITEEN PERUSOPETUKSEN YLEISET TAVOITTEET

2.1. Taiteen perusopetuksen tehtävä

Taiteen perusopetus on ensisijaisesti lapsille ja nuorille tarkoitettua tavoitteellista ja tasolta toiselle etenevää eri taiteenalojen opetusta. Taiteen perusopetuksen tehtävänä on tarjota oppilaille mahdollisuuksia opiskella taidetta pitkäjänteisesti, päämäärätietoisesti ja omien kiinnostuksen kohteiden suuntaisesti. Opetuksella edistetään taidesuhteen kehittymistä ja elinikäistä taiteen harrastamista. Opetus kehittää taiteenalalle ominaista osaamista ja antaa valmiuksia hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen.

Taiteen perusopetuksen tehtävänä on rakentaa kestävää tulevaisuutta taiteen keinoin. Opetus perustuu moniarvoiselle ja uudistuvalla kulttuuriperinnölle. Taiteenalan opetuksessa vahvistetaan oppilaan omaehtoisen ilmaisun, tulkinnan ja arvottamisen taitoja. Opinnot tukevat oppilaiden luovan ajattelun ja osallisuuden kehittymistä. Taiteen perusopetus vahvistaa oppilaiden identiteettien rakentumista ja kulttuurisen lukutaidon kehittymistä.

Taiteen perusopetus luo edellytyksiä taiteen ja taidekasvatuksen kehittämiseksi Suomessa. Taiteen perusopetuksen tehtävää toteutetaan yhteistyössä muiden taidekasvatusta antavien oppilaitosten ja tahojen kanssa paikallisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti.

2.2. Arvoperusta

Savon Taito- käsityökoulun arvot perustuvat koko järjestön hyväksymiin arvoihin:
LUOVUUS- TAITO- YRITTÄJYYS JA KESTÄVÄKEHITYS

Käsityökoulu rakentaa kestävää tulevaisuutta käsityön keinoin. Käsityökoulu tukee oppilaan kasvua kehittämällä ajattelun taitoa ja luovuutta. Opetus perustuu jokaisen oppilaan ainutlaatuisuudelle ja arvokkuudelle yksilönä ja yhteisön jäsenenä. Käsityökoulussa opetus rakentuu tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kulttuurien moninaisuuden kunnioittamiselle. Oppilaan vuorovaikutustaitoja ja yhteistyökykyä kehitetään ja samalla ohjataan ymmärtämään ja arvostamaan erilaisuutta. Opetuksessa ohjataan oppilasta esteettisyyden, eettisyyden ja ekologisuuden näkökulmasta pohtimaan ja arvioimaan niiden tärkeyttä omassa elämässä ja valinnoissa. Käsitöiden tekeminen tunnustetaan hyvinvointia lisäävänä toimintana. Useasti tekemiseen liittyy tärkeänä osana jakamisen kulttuuri ja sosiaalisuus.

2.3. Oppimiskäsitys

Oppiminen on erottamaton osa yksilön ihmisenä kasvua ja hyvän elämän rakentamista. Oppilas oppii asettamaan tavoitteita ja toimimaan niiden mukaisesti. Oppiminen on kokonaisvaltainen ja vuorovaikutteinen prosessi. Oppilasta ohjataan ja rohkaistaan oman oppimisen kehittämiseen kannustavalla ohjauksella ja palautteella. Monipuolisen, myönteisen ja realistisen palautteen antaminen ja saaminen ovat keskeinen osa oppimista edistävää vuorovaikutusta. Harjoittelu ja harjoitteluun oppiminen ovat tärkeitä taitojen oppimisen kannalta.

2.4. Laajan oppimäärän yhteiset tavoitteet

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän tavoitteena on luoda edellytyksiä elinikäiselle taiteen harjoittamiselle ja aktiiviselle kulttuuriselle osallisuudelle. Taiteenalan laajan oppimäärän opinnot tarjoavat mahdollisuuksia osaamisen monipuoliseen ja päämäärätietoiseen kehittämiseen sekä taiteesta nauttimiseen. Oppilaita innostetaan käyttämään taidetta myös yhteistyön, vaikuttamisen ja osallistumisen välineenä.

Laajan oppimäärän tavoitteena on vahvistaa oppilaiden oppimisen iloa, opiskelumotivaatiota ja luovaa ajattelua huomioimalla heidän vahvuutensa, potentiaalinsa ja kiinnostuksen kohteensa. Oppilaita rohkaistaan asettamaan omia oppimistavoitteita ja tekemään opintoihin liittyviä valintoja niiden pohjalta. Taiteenalan opintojen edetessä oppilasta ohjataan ottamaan yhä enemmän vastuuta omasta oppimisestaan.

Laajan oppimäärän opinnot tarjoavat oppilaalle mahdollisuuden kehittää hänelle merkityksellisiä taiteenalan ilmaisutapoja. Oppilaita kannustetaan tarkastelemaan, tulkitsemaan ja arvottamaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin.

Opinnoissa kehittyvä monilukutaito tukee oppilaiden kriittistä ajattelua ja oppimisen taitoja. Oppilaita ohjataan tarkastelemaan taiteenalaa historiallisena, yhteiskunnallisena ja ajan-kohtaisena ilmiönä sekä rakentamaan toiminnassaan yhteyksiä taiteiden ja tieteiden välille.

3. OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1. Oppimisympäristöt ja työtavat

Käsityökouluopetusta järjestetään pääsääntöisesti Taito Itä-Suomi ry:n ja Taito Ylä-Savon ry omien opettajien toimesta ja omissa tiloissa. Opetusjärjestelyissä voidaan tehdä paikkakuntakohtaisia ratkaisuja. Opetuksessa huomioidaan paikalliset erityispiirteet ja vahvuudet. Opetuskielenä käsityökoulussa on suomi.

Oppimisympäristöjen suunnittelussa ja kehittämisessä otetaan huomioon oppilaan tarpeet, taidot ja kiinnostuksen kohteet sekä oppilaitoksen ulkopuolisten toimijoiden tarjoamat mahdollisuudet. Erilaiset yhteistyöhankkeet muiden alojen toimijoiden ja organisaatioiden kanssa tuovat sosiaalisen ja yhteiskunnallisen näkökulman osaksi opintoja. Oppilailla on mahdollisuus osallistua opetuksen puitteissa myyntitapahtumiin sekä lapsille kohdennettuihin kulttuuritapahtumiin. Tapahtumiin osallistumisen tavoitteena on oppilaiden yrittäjäykasvatus, sosiaalisten taitojen kehittäminen sekä käsityökoulun tunnettavuuden lisääminen.

Oppimisympäristöt ovat ilmapiiriltään avoimia ja myönteisiä sekä rohkaisevat ja innostavat oppilaita kehittämään osaamistaan sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Taito käsityökoulun virikkeellinen ympäristö kannustaa luovaan toiminnollisuuteen ja yhteistyöhön. Ne tarjoavat jokaiselle oppilaalle mahdollisuuden onnistumiseen ja osaamisen kokemuksiin.

Oppimista tapahtuu myös perinteisen opiskeluympäristön ulkopuolella, kuten luonnossa, kotona, työpaikoilla, kulttuuritapahtumissa ja –laitoksissa sekä virtuaalisessa ympäristössä.

Työtavat valitaan niin, että oppijan vuorovaikutustaidot, keskittymiskyky, pitkäjänteisyys, herkkyyden, eläytymiskyky, oma-aloitteisuus, vastuu ja itseluottamus sekä sosiaaliset taidot

kasvavat. Oppilasta ohjataan arvostamaan ryhmän muita jäseniä sekä omia ja muiden oppimisprosesseja ja tuloksia. Työtapojen monipuolisilla valinnoilla tuetaan yksilöllistä tietojen ja taitojen oppimista, ilmaisua ja testaamista sekä yhteistoiminnallista käsityötä. Virtuaalinen toimintaympäristö mahdollistaa yhteistyön ja vertaisoppimisen muiden käsityökoulu ryhmien kanssa.

Perusopinnoissa erilaisiin ilmiöihin tutustutaan elämyksellisesti ja kokemuksellisesti, niitä tutkimalla ja arvottamalla. Mielikuvitus, ihmettely ja ideoiden kehittäminen toimivat työskentelyn lähtökohdina. Työskentelyssä korostuu käsillä tekemisen ja oivaltamisen ilo. Työtapojen ja materiaalien valintaa ohjaavat kestävä kehityksen ja kiertotalouden periaatteet. Syventävissä opinnoissa opiskelija havainnoi, pohtii, käsitteellistää, tulkitsee ja arvottaa aktiivisesti omaa käsityöprosessiaan sekä toimimista ryhmän jäsenenä.

3.2. Oppilaitoksen toimintakulttuuri

Savon Taito-käsityökoulu toimii Taito Itä-Suomi ry ja Taito Ylä-Savo ry taitoyhdistysten alueella. Toiminta tapahtuu pääsääntöisesti omissa tiloissa tai yhteistyötahojen osoittamissa tiloissa. Toimitilat ovat usein yhteydessä Taito Shop-myymlöihin ja käsityökeskuksen myymälöihin, mikä tuo käsityökoulun oppilaille käsityöelinkeinojen tutuksi.

Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä kulttuuri-, taide- ja elinkeinoelämän kanssa osallistumalla tapahtumiin. Käsityökoululla on siis hyvin monipuolinen toimintakulttuuri ympärillä ja Taito-järjestö yhteys tuo vahvuutta käsityökoulutoimintaan sekä laadukkuutta opetuksen sisältöön.

Opettajatiimi ja opettajien koulutustoiminta on merkittävä lisäarvo ja voimavara opetuksessa. Tuotekuvia ja prosesseja kuvataan ja jaetaan sosiaalisessa mediassa. Oppilaan omaa suhdetta käsityöhön ja kulttuurista osallisuutta syvennetään kannustamalla häntä havainnoimaan, pohtimaan ja tulkitsemaan esineitä, ympäristöä ja yhteiskunnallisia ilmiöitä. Hänelle tarjotaan välineitä itsensä ilmaisemiseen ja kannanottamiseen käsityöllisin keinoin.

Oppilastöiden näyttelyt keväisin ovat vakiintuneet osaksi käsityökoulutoimintaa ja niiden kautta oppilaan on mahdollista saada ulkopuolista palautetta. Huoltajille annetaan mahdollisuus osallistua opintoihin ainakin kerran lukukaudessa. Koulu kutsuu huoltajat vanhempain vartiin tai kaverikertaan. Tulevaisuudessa on kiinnostusta olla mukana entistä enemmän sähköisissä oppimisympäristöissä.

4. OPINTOJEN LAAJUUS JA RAKENNE

4.1. Opintojen laajuus

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän laskennallinen laajuus on 1300 tuntia, josta perusopintojen laskennallinen laajuus on 800 tuntia ja syventävien opintojen 500 tuntia. Laskennallisen laajuuden tunti on 45 minuuttia. Perusopintoja edeltävän varhaisiän kasvatuksen laajuus on enintään 180 tuntia.

4.2. Opintojen rakenne

Laajan oppimäärän opinnot eri taiteenaloilla muodostuvat taiteenalan perusopinnoista ja syventävistä opinnoista sekä mahdollisesta varhaisiän kasvatuksesta. Taiteen perusopetusta voidaan järjestää myös aikuisille.

4.3. Varhaisiän käsityökasvatuksen opinnot

Opetusta annetaan 60 opetustuntia lukukaudessa. Opintoihin voi osallistua alle kouluikäiset lapset, jotka täyttävät kuluvan lukuvuoden aikana vähintään neljä vuotta. Varhaisiän käsityökasvatuksen opintoja ei lasketa oppilaan hyväksi hänen mahdollisissa myöhemmissä opinnoissa.

4.4. Perusopinnot

Perusopinnoissa laskennallinen tuntimäärä on 800 tuntia. Opinnot voi aloittaa kouluikäisenä tai vanhempana. Opinnot suoritetaan 6-7 vuodessa.

4.5. Syventävät opinnot

Syventävissä opinnoissa laskennallinen tuntimäärä on 500 tuntia. Syventäviin opintoihin voi siirtyä perusopintojen suorittamisen jälkeen. Käsityön laajan oppimäärän syventäviin opintoihin sisältyy lopputyö, joka muodostuu tuotteesta, teoksesta tai palvelusta sekä siihen liittyvästä osaamisen dokumentaatiosta.

4.6. Aikuisiän opinnot

Aikuisten opinnoissa laajan oppimäärän mukaisten opintojen laskennallinen laajuus on 1300 tuntia. Aikuisten opintojen tavoitteet ja sisällöt ovat samat kuin käsityön taiteen perusopinnot ja syventävät opinnot. Opetusta annetaan alusta asti 125 tuntia vuodessa. Ilmiöjaksojen suunnittelussa otetaan huomioon opiskelijoiden toiveet. Opiskelussa on tärkeää tekemisen ilo, vertaisoppiminen ja ryhmän tuki. Opiskelun voi aloittaa aikuinen (18 vuotta täyttänyt) Ryhmän koko on 12 opiskelijaa. Ryhmän alkamiseen vaaditaan 7 opiskelijaa.

4.7. Opintokokonaisuudet

Laajan oppimäärän opintokokonaisuudet ovat pukeutuminen, esine- ja tekstiiliympäristöt, palvelu ympäristöt sekä rakennetut ja luonnonympäristöt. Opintokokonaisuuksien laajuus on yhteensä perusopinnoissa 800 tuntia ja syventävissä opinnoissa 500 tuntia. Oppilaan tulee suorittaa sisältöjä jokaisesta opintokokonaisuudesta vähintään 10 tuntia. Opinnot muodostuvat yksilöllisesti oppilaan suorittamien ilmiöjaksojen mukaan. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana ovat oppilaalle merkitykselliset ilmiöt, joita lähestytään henkilökohtaisten kokemusten kautta kohti yleisempiä käsityön ilmiöitä. Kaikkia keskeisiä sisältöjä pohditaan esteellisyden, eettisyyden ja ekologisuuden näkökulmista. Opintokokonaisuudet rakentuvat sisältöalueista sekä vuositasolla suunniteltavista ilmiöjaksoista. (liite 2)

OPINTOKOKONAISUUDET

SISÄLTÖALUEET

Identiteettien muodostuminen	Asuminen	Hyvinvointi	Osallisuus
Yhteisöön kuuluminen	Toiminnallisuus	Kokemuksellisuus	Yhteisöllisyys
Vaateusteknologia	Teknologia	Asiakaslähtöisyys	Hyvinvointi
Muoti-ilmiöt	Muotoilu	Yrittäjyys	Viihtyminen
Fysiologia	Muoti-ilmiöt		
Eri kulttuurit	Eri kulttuurit		

5 OPPIMÄÄRÄN YKSILÖLLISTÄMINEN

Mikäli oppilas vammaisuuden, sairauden tai muun näihin verrattavissa olevan syyn vuoksi ei kykene opiskelemaan käsityökoulun opetussuunnitelman mukaisesti, opetussuunnitelman tavoitteita voidaan mukauttaa vastaamaan oppilaan edellytyksiä. Tällöin oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opetussuunnitelma, jossa määritellään opiskelun tavoitteet, opiskeluaika, opetuksen toteuttamistapa, tarvittavat tukitoimet, mahdolliset suoritukset ja arviointimenettely. Koulu ei järjestä oppilaalle henkilökohtaista avustajaa tuntien ajaksi. Oppilaan tai hänenä huoltajiinsa tulee hankkia avustaja itse, jos hän sitä tarvitsee.

6. OPPIMISEN ARVIOINTI

6.1. Arvioinnin tehtävä

Arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan oppimista, tukea hänen edistymistään opinnoissa ja kehittää hänen edellytyksiään itsearviointiin. Palautteella ohjataan oppilasta omien tavoitteiden suuntaiseen opiskeluun sekä oman oppimisprosessin ymmärtämiseen. Oppilaan työskentelyä arvioidaan monipuolisesti. Arviointi on oppimiseen kannustavaa, oikeudenmukaista ja eettisesti kestävää.

6.2. Arviointi opintojen aikana

Oppilaalle annetaan jatkuvaa suullista palautetta oppimisesta. Arviointi ja sen pohjalta annettava palaute on vuorovaikutteista ja pohjautuu opintokokonaisuuksien tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan oman oppimisen pohdintaan itsearviointi- ja vertaisarviointitaitoja kehittämällä. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Oppilas ja hänen huoltajansa saavat halutessaan tietoa oppilaan vuoden aikana suorittamista opetuskokonaisuuksista. Käsityön laajan oppimäärän perusopintojen jälkeen oppilas saa todistuksen suoritetuista perusopinnoista. Siinä annetaan sanallinen arvio oppilaan edistymisestä ja osaamisen kehittymisestä perusopintojen aikana. Sanallisessa arvioinnissa painotetaan oppilaan oppimisen vahvuuksia suhteessa perusopinnoille asetettuihin tavoitteisiin. (liite 3)

6.3. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksi lukeminen

Oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat aikaisemmin suorittamansa opinnot tai muutoin hankittu osaaminen arvioiduksi ja tunnustetuksi. Osaamisen tunnustaminen tehdään perustuen selvityksiin oppilaan opinnoista tai näyttöihin osaamisesta sekä suhteessa kunkin hyväksi luettavan opintokokonaisuuden tavoitteisiin ja sisältöihin. Myös oppilaan siirtyessä opiskelemaan oppimäärästä toiseen osaamisen tunnustamisessa ja opintojen hyväksi lukemisessa menetellään, kuten edellä on kuvattu.

6.4. Oppimäärän arviointi

Laajan oppimäärän arvioinnin lähtökohtana ovat oppilaan suorittamat syventävät opinnot. Arviointi kertoo, miten oppilas on saavuttanut taiteenalan laajan oppimäärän syventävien opintojen tavoitteet. Lopputyö arvioidaan osana syventäviä opintoja. Syventävien opintojen aikana oppilaalle annetaan mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Taiteenalan laajan oppimäärän arvioinnin kohteet on kuvattu taiteenalakohteisissa osuuksissa.

Laajan oppimäärän arviointi perustuu koulutuksen järjestäjän hyväksymässä opetussuunnitelmassa määriteltyihin laajan oppimäärän arvioinnin kriteereihin. Päätötodistukseen merkitään sanallinen arvio oppilaan suorittamasta laajasta oppimäärästä. Sanallinen arvio kuvaa oppilaan edistymistä ja hänen saavuttamaansa osaamista suhteessa syventävien opintojen tavoitteisiin. Sanallisessa arviossa painotetaan oppilaan oppimisen ja osaamisen vahvuuksia.

Syventävien opintojen päätyttyä arvioidaan miten oppilas on saavuttanut syventävien opintojen tavoitteet. Arvioinnin osana on lopputyö.

6.5 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän perusopintojen todistus

Oppilaalle annetaan taiteenalan taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän perusopintojen todistus sen jälkeen, kun hän on suorittanut laajaan oppimäärään sisältyvät perusopinnot.

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän perusopintojen todistuksen tulee sisältää seuraavat asiat:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- oppilaitoksen nimi
- taiteenala
- oppilaan nimi ja henkilötunnus
- opiskeluaika vuosina
- oppilaan suorittamat laajan oppimäärän perusopinnot kunkin opintokokonaisuuden nimi ja laajuus
- sanallinen arvio oppilaan suorittamista taiteenalan laajan oppimäärän perusopinnoista
- rehtorin allekirjoitus ja oppilaitoksen leima
- jos koulutusta järjestetään opetus- ja kulttuuriministeriön luvalla, merkitään todistukseen ministeriön myöntämän koulutuksen järjestämisluvan päivämäärä sekä päivämäärä, jolloin koulutuksen järjestäjä on hyväksynyt taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman
- kunnan omalla päätöksellään järjestämässä taiteen perusopetuksessa todistukseen merkitään taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman hyväksymispäivämäärä
- jos kunta tai asianomaisen ministeriön myöntämän taiteen perusopetuksen järjestämisluvan saanut koulutuksen järjestäjä hankkii taiteen perusopetuksesta annetussa laissa tarkoitetut palvelut julkiselta tai yksityiseltä yhteisöltä tai säätiöltä, merkitään yhteisön tai säätiön tämän sopimuksen perusteella antaman taiteen perusopetuksen todistukseen sopimuksen päivämäärä sekä päivämäärä, jolloin kunta tai asianomaisen ministeriön myöntämän taiteen perusopetuksen järjestämisluvan saanut koulutuksen järjestäjä on hyväksynyt taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman
- merkintä, että koulutus on toteutettu Opetushallituksen päättämien taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden 2017 mukaisesti.

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän perusopintojen todistus voi sisältää liitteitä.

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän päättötodistus

Oppilaalle annetaan taiteenalan taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän päättötodistus sen jälkeen, kun hän on suorittanut laajaan oppimäärään sisältyvät perusopinnot ja syventävät opinnot.

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän päättötodistuksen tulee sisältää seuraavat asiat:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- oppilaitoksen nimi
- taiteenala
- oppilaan nimi ja henkilötunnus
- opiskeluaika vuosina
- oppilaan suorittamat laajan oppimäärän perusopinnot
- kunkin opintokokonaisuuden nimi ja laajuus
- oppilaan suorittamat laajan oppimäärän syventävät opinnot
- kunkin opintokokonaisuuden nimi ja laajuus
- syventäviin opintoihin sisältyvän laajan oppimäärän lopputyön aihe
- sanallinen arvio oppilaan suorittamasta taiteenalan laajasta oppimäärästä
- rehtorin allekirjoitus ja oppilaitoksen leima
- jos koulutusta järjestetään opetus- ja kulttuuriministeriön luvalla, merkitään todistukseen ministeriön myöntämän koulutuksen järjestämisluvan päivämäärä sekä päivämäärä, jolloin koulutuksen järjestäjä on hyväksynyt taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman
- kunnan omalla päätöksellään järjestämässä taiteen perusopetuksessa todistukseen merkitään taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman hyväksymispäivämäärä
- jos kunta tai asianomaisen ministeriön myöntämän taiteen perusopetuksen järjestämisluvan saanut koulutuksen järjestäjä hankkii taiteen perusopetuksesta annetussa laissa tarkoitetut palvelut julkiselta tai yksityiseltä yhteisöltä tai säätiöltä, merkitään yhteisön tai säätiön tämän sopimuksen perusteella antaman taiteen perusopetuksen todistukseen sopimuksen päivämäärä sekä päivämäärä, jolloin kunta tai asianomaisen ministeriön myöntämän taiteen perusopetuksen järjestämisluvan saanut koulutuksen järjestäjä on hyväksynyt taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman
- merkintä, että koulutus on toteutettu Opetushallituksen päättämien taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden 2017 mukaisesti.

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän päättötodistus voi sisältää liitteitä.

Osallistumistodistus oppilaan suorittamista taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opinnoista

Oppilaalle annetaan pyydettäessä osallistumistodistus suorittamistaan taiteenalan laajan oppimäärän opinnoista, jos opinnot keskeytyvät tai oppilas tarvitsee niitä muusta syystä. Osallistumistodistus voi sisältää liitteitä.

7. Käsityön opetuksen yleiset tavoitteet

Käsityön laajan oppimäärän tehtävänä on vahvistaa oppilaan käsityön, muotoilun ja teknologian osaamista. Päämääränä on innostaa oppilasta oivalluksiin, mielikuvituksen käyttämiseen ja tekemisen iloon, jotka luovat perustan tavoitteelliselle, monimateriaaliselle osaa miselle sekä ilmaisua kehittäväälle luovalle käsityölle. Opinnot harjaannuttavat ja opintojen edetessä syventävät oppilaan käsityötaitoja ideoinnissa, tavoitteellisessa suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa. Niiden avulla saadaan erilaisia ratkaisuja, tuotteita, teoksia ja palveluja elinympäristön haasteisiin. Oppilasta ohjataan tutkivaan, elämykselliseen ja monipuoliseen materiaalien ja tekniikoiden käyttöön sekä soveltamaan itsenäisesti oppi maansa eri ympäristöissä.

Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä kulttuuri-, taide- ja elinkeinoelämän kanssa. Opin noissa tarjotaan mahdollisuuksia käsitellä suomalaista kulttuuriperintöä, kulttuurin moninai suutta ja globaaleja kysymyksiä. Oppilaan omaa suhdetta käsityöhön ja kulttuurista osalli suutta syvennetään kannustamalla häntä havainnoimaan, pohtimaan ja tulkitsemaan esi neitä, ympäristöä ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä tarjoamalla hänelle välineitä itsensä il maisemiseen ja kannanottamiseen käsityöllisin keinoin. Oppilasta ohjataan tunnistamaan oman toiminnan ja käsityöllisyyden merkityksiä sekä ymmärtämään elinympäristön laadun ja käsityöllisen toiminnan merkitys hyvinvoinnille. Opinnot kannustavat oppilasta pohti maan vastuullista kuluttamista ja tuottamista ekologisesta, esteettisestä ja eettisestä näkö kulmasta.

Opetuksessa tuodaan näkyväksi käsityön, taiteiden ja tieteiden välisyys sekä ohjataan op pilaita niiden soveltamiseen käsityössä. Oppilaita rohkaistaan havainnoimaan ja tulkitse maan ilmiöitä sekä tutkimaan, visioimaan, käsitteellistämään, innovoimaan ja rakentamaan uutta. Opetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan käsitystä itsestä aktiivisena, osaavana ja luovana toimijana. Opinnot luovat pohjaa käsityön elinikäiselle harrastamiselle sekä opintojen jatkamiseen myös muissa koulutusmuodoissa ja ammateissa.

7.1. Varhaisiän käsityökasvatus

Varhaisiän käsityökasvatuksen tavoitteena on tutustua lähiympäristöön havainnoiden, ih metellen, tulkiten, leikkien ja elämyksellisesti kokien. Käsityön opinnoissa kokeillaan ja har joitellaan taitoja erilaisten tekniikoiden, materiaalien ja välineiden turvallisen käytön avulla. Toiminta ja tekeminen rakentuvat oppilaiden omakohtaisille elinympäristön kokemuksille sekä kulttuuri- ja taideilmiöille. Opinnoissa harjoitellaan toisten huomioimista, ryhmätyötai toja ja omaan työhön keskittymistä. Opetus tukee oppilaan ajattelun ja vuorovaikutustaito jen kehittymistä ja auttaa näin lapsen myönteisen minäkuvan muodostumista. Opinnot muodostavat pohjaa myöhemmille opinnoille. Opintojen laskennallinen laajuus on enintään 180 tuntia. Opintoja ei lasketa oppilaan hyväksi hänen mahdollisissa myöhemmissä opin noissa. (liite 4)

7.2. Käsityön perusopinnot

Tavoitteet

Käsityön perusopintojen tavoitteena on taiteenalan keskeisten taitojen tavoitteellinen harjoittelu ja pitkäjänteinen kehittäminen. Opintojen tavoitteena on tukea oppilaan oman ilmaisun kehittymistä, käsityö-, muotoilu-, tiede-, taide- ja kulttuurisuhteen muodostumista sekä aktiiviseksi toimijaksi kasvamista. Päämääränä on ymmärtävä ja laaja-alainen materiaallinen ja immateriaalinen tekeminen.

Taidot ja muotoilu

Opetuksen tavoitteena on

- ohjata ja tukea oppilasta käsityötaitojen harjoittelussa ja ajattelutaitojen kehittämässä
- rohkaista oppilasta havainnoimaan, pohtimaan ja ratkaisemaan ohjatusti arjen ja ympäristön haasteita
- kannustaa oppilasta nauttimaan käsityöstä ja arvostamaan omaa sekä toisten käsityötä
- innostaa oppilasta soveltamaan oppimiaan taitoja ja ilmaisemaan itseään erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä
- ohjata oppilasta välineiden turvalliseen käyttämiseen ja tekniikoiden tarkoituksenmukaiseen soveltamiseen
- tukea oppilasta tarkastelemaan käsityötä prosessina.

Yhteiskunta ja kulttuuri

Opetuksen tavoitteena on

- ohjata oppilasta toimimaan käsityökulttuurin tekijänä, keskustelijana, vastaanottajana ja tulkitsijana
- harjaannuttaa oppilasta ymmärtämään muotoilun, käytettävyyden, materiaalivalintojen ja tuotteen elinkaaren väliset yhteydet sekä niiden vaikutukset elinympäristöön
- innostaa oppilasta näkemään käsityö elävänä kulttuuriperintönä
- ohjata oppilasta pohtimaan käsityön eettisiä arvoja ja sisäistä yrittäjyyttä sekä kehittämään tunne- ja vuorovaikutustaitoja monikulttuurisessa maailmassa
- auttaa oppilasta ymmärtämään käsityöyrittäjyyden moninaisuutta
- rohkaista oppilasta näkemään käsityö lokaalina ja globaalina toimintana.

Taiteiden ja tieteiden välisyys

Opetuksen tavoitteena on

- auttaa oppilasta tarkastelemaan käsityön olemusta monitaiteisena ja -tieteisenä ilmiönä, aina läsnä olevana elinympäristön laatuina
- rohkaista oppilasta taiteiden ja tieteiden väliseen vuoropuheluun ja tulkitaan
- tukea oppilasta sosiaalisen, kulttuurisen ja taloudellisen kestävän kehityksen ja kiertotalouden ymmärtämisessä

- innostaa oppilasta havainnoimaan ilmiöitä sekä tutkimaan, käsitteellistämään ja rakentamaan käsityötä teknologioita, luonnontieteitä ja taiteita soveltaen
- kannustaa oppilasta innovatiivisuuteen ja uuden tiedon tuottamiseen yksin ja yhteisöllisesti.

Keskeiset sisällöt

Käsityön perusopinnoissa tuotetaan tuotteita, teoksia ja palveluita yksin ja yhdessä sekä itselle että toisille. Tuotteissa käytettävyys ja tarkoituksenmukaiset materiaalit luovat perustan käsityölliselle tekemiselle. Teoksissa materiaalit ja tekniikat toimivat ilmaisun välineinä. Palveluissa tekeminen ilmenee osallisuutena, yhteisöllisyytenä ja hyvinvointina. Käsityössä teknologiaa tutkitaan tekemisen ja ilmaisun välineenä. Muotoilua tarkastellaan kokonaisvaltaiseen tuottamiseen kuuluvana toimintana. Käsityötä, teknologiaa ja muotoilua käsitellään kulttuurisina, yhteiskunnallisina, monitieteisinä ja taiteeseen liittyvinä ilmiöinä.

Käsityön perusopintojen keskeiset sisällöt ovat *pukeutuminen, esine- ja tekstiiliympäristöt, palveluympäristöt* sekä *rakennetut ja luonnonympäristöt*. Sisältöjen valinnassa lähtökohdina ovat oppilaille merkitykselliset ilmiöt, joita lähestytään henkilökohtaisten kokemusten kautta kohti yleisempiä käsityön ilmiöitä. Kaikkia keskeisiä sisältöjä pohditaan esteettisyyden, eettisyyden, ekologisuuden näkökulmasta. Opinnoissa tarkastellaan laaja-alaisesti kaikkien keskeisten sisältöjen osa-alueita.

Pukeutumista tarkastellaan identiteetin muotoutumisen ja yhteisöön kuulumisen, vaatetus-tekniikan, muoti-ilmiöiden, fysiologian ja eri kulttuurien näkökulmista. *Esine- ja tekstiiliympäristöjä* tarkastellaan asumisen, toiminnallisuuden, tekniikan, muotoilun, muoti-ilmiöiden ja eri kulttuurien näkökulmista. *Palveluympäristöjä* tarkastellaan hyvinvoinnin, kokemuksellisuuden, asiakaslähtöisyyden ja yrittäjyyden näkökulmista. *Rakennettuja ja luonnonympäristöjä* tarkastellaan osallisuuden, yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja ihmisten viihtyvyyden näkökulmista.

7.3. Käsityön syventävät opinnot

Tavoitteet

Käsityön syventävien opintojen tarkoituksena on opintojen laajentaminen tai painottaminen oppilaan valitsemalla tavalla. Opintojen tavoitteena on, että oppilas havainnoi, pohtii, arvottaa, käsitteellistää ja jakaa kokemuksiaan sekä omaksuu kriittisen ja rakentavan pohdinnan osaksi käsityöprosessiaan. Oppilasta ohjataan tekemään päätöksiä, toimimaan itsenäisesti ja aloitteellisesti sekä ilmaisemaan ja tulkitsemaan kokemuksiaan. Opinnoilla vahvistetaan oppilaan taitoja käyttää käsityötä vaikuttamisen ja osallistumisen välineenä. Oppilasta ohjataan suunnittelemaan ja valmistamaan käsitöitä valitsemiinsa ympäristöihin. Syventäviin opintoihin voi sisältyä vaihtoehtoisia opintokokonaisuuksia.

Taidot ja muotoilu

Opetuksen tavoitteena on

- ohjata oppilasta itsenäiseen käsityöprosessiin

- ohjata ja tukea oppilasta itsenäiseen kädentaitojen harjoitteluun ja ajattelutaitojen kehittämiseen
- kannustaa oppilasta löytämään itsenäisesti ratkaisuja arjen ja ympäristön haasteisiin
- rohkaista oppilasta soveltamaan oppimaansa ja ilmaisemaan itseään yksilöllisissä prosesseissa ja eri ympäristöissä
- innostaa oppilasta tiedostavaan välineiden, materiaalien ja tekniikoiden käyttöön omassa ilmaisussaan
- rohkaista oppilasta harjoittelemaan omien tavoitteiden asettamista ja nauttimaan niiden saavuttamisesta.

Yhteiskunta ja kulttuuri

Opetuksen tavoitteena on

- rohkaista oppilasta toimimaan aktiivisena käsityökulttuurin tekijänä, vastaanottajana, tulkitsijana ja vaikuttajana sekä oivaltamaan osallistumisen mahdollisuuksia ympäristössä
- ohjata ja tukea oppilasta soveltamaan muotoilun, käytettävyyden ja materiaalivalintojen ja tuotteen elinkaaren välisiä yhteyksiä sekä niiden vaikutuksia ympäristöön omassa ja ryhmän työskentelyssä
- rohkaista oppilasta näkemään oma roolinsa elävän kulttuuriperinnön ylläpitäjänä ja kehittäjänä
- ohjata oppilasta pohtimaan käsityön eettisiä arvoja ja sisäistä yrittäjyyttä sekä kehittämään tunne- ja vuorovaikutustaitoja monikulttuurisessa maailmassa
- rohkaista oppilasta näkemään oman tekemisen, käsityön yhteys ammatillisuuteen ja yrittäjyyteen
- innostaa oppilasta toimimaan lokaaleissa ja globaaleissa käsityöyhteisöissä.

Taiteiden ja tieteiden välisyys

Opetuksen tavoitteena on

- rohkaista oppilasta taiteiden ja tieteiden väliseen dialogiin käsityössä
- vahvistaa oppilaan itsenäistä havainnointia ja halua rakentaa käsityötä teknologiaa, luonnontieteitä ja taiteita soveltaen
- ohjata oppilasta soveltamaan omassa työskentelyssään sosiaalisen, kulttuurisen ja taloudellisesti kestävä kehityksen sekä kiertotalouden periaatteita
- kannustaa oppilasta uuden tiedon itsenäiseen ja yhteisölliseen tuottamiseen sekä soveltamiseen.

Keskeiset sisällöt

Käsityön syventävissä opinnoissa tuotetaan tuotteita, teoksia ja palveluita yksin ja yhdessä sekä itselle että toisille. Tuotteissa käytettävyyys ja tarkoituksenmukaiset materiaalit luovat perustan käsityölliselle tekemiselle. Teoksissa materiaalit ja tekniikat toimivat ilmaisun välineinä. Palveluissa tekeminen ilmenee osallisuutena, yhteisöllisyytenä ja hyvinvointina. Käsityössä teknologiaa tutkitaan tekemisen ja ilmaisun välineenä. Muotoilua tarkastellaan kokonaisvaltaiseen tuottamiseen kuuluvana toimintana. Käsityötä, teknologiaa ja muotoilua käsitellään kulttuurisina, yhteiskunnallisina, monitieteisinä ja taiteeseen liittyvinä ilmiöinä.

Käsityön syventävien opintojen keskeiset sisällöt ovat *pukeutuminen, esine- ja tekstiiliympäristöt, palveluympäristöt sekä rakennetut ja luonnonympäristöt*. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ilmiöt, joita lähestytään henkilökohtaisten kokemusten kautta kohti yleisempiä käsityön ilmiöitä. Kaikkia keskeisiä sisältöjä pohditaan esteettisyyden, eettisyyden, ekologisuuden näkökulmasta. Opinnoissa tarkastellaan laajalajaisesti kaikkien keskeisten sisältöjen osa-alueita.

Pukeutumista tarkastellaan identiteetin muotoutumisen ja yhteisöön kuulumisen, vaatetus-tekniikan, muoti-ilmiöiden, fysiologian ja eri kulttuurien näkökulmista. *Esine- ja tekstiiliympäristöjä* tarkastellaan asumisen, toiminnallisuuden, teknologian, muotoilun, muoti-ilmiöiden ja eri kulttuurien näkökulmista. *Palveluympäristöjä* tarkastellaan hyvinvoinnin, kokemuksellisuuden, asiakaslähtöisyyden ja yrittäjyyden näkökulmista. *Rakennettuja ja luonnonympäristöjä* tarkastellaan osallisuuden, yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja ihmisten viihtyvyyden näkökulmista.

7.4. Aikuisten käsityön opetus

Aikuisten opetuksessa noudatetaan käsityön laajan oppimäärän tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä. Käsityön aikuisten opetuksen tavoitteena on oman ilmaisutavan, muotoiluajattelun ja taiteellisen työskentelyn kehittäminen. Opetuksessa otetaan huomioon aikuisen oppijan motivoituneisuus, omatoimisuus ja aiempi osaaminen. Päämääränä on oppimisen ilon saavuttaminen tekemisen, vuorovaikutuksen, ponnistelemisen, uuden oivaltamisen sekä kyseenalaistavan ja kokeilevan työskentelyn avulla. Tavoitteena on, että aikuinen oppija voi syventää opintojaan itseä kiinnostaviin sisältöihin. Erilaiset yhteistyöhankkeet muiden alojen toimijoiden ja organisaatioiden kanssa tuovat sosiaalisen ja yhteiskunnallisen näkökulman osaksi opintoja. Opinnot antavat valmiuksia opitun hyödyntämisessä omassa työssä, harrastuksissa, elinikäisessä oppimisessa tai yritystoiminnassa.

7.5. Työtavat käsityön opetuksessa

Työtapojen monipuolisilla valinnoilla tuetaan yksilöllistä tietojen ja taitojen oppimista, ilmaisua ja testaamista sekä yhteistoiminnallista käsityötä. Opetus järjestetään oppimisympäristöissä, jotka tukevat tarkoituksenmukaisesti erilaisten materiaalien, tekniikoiden ja teknologioiden tutkimista sekä niiden kekseliästä soveltamista ja oppilaiden erityisosaamisalueiden kehittämistä.

(liite 5)

Perusopinnoissa erilaisiin ilmiöihin tutustutaan elämyksellisesti ja kokemuksellisesti, niitä tutkimalla ja arvottamalla. Mielikuvitus, ihmettely ja ideoiden kehittäminen toimivat työskentelyn lähtökohdina. Työskentelyssä korostuu käsillä tekemisen ja oivaltamisen ilo. Työtapojen ja materiaalien valintaa ohjaavat kestävä kehityksen ja kiertotalouden periaatteet. (liite 5)

Syventäville opinnoille on ominaista havainnoille, pohdiskelulle, käsitteellistämislle, vuorovaikutukselle, tulkinnalle, arvottamiselle ja aktiiviselle toimijuudelle perustuva lähestymistapa. Se ilmenee niin oppilaan käsityöprosessissa kuin laajemmin yhteisön jäsenenä toimimissa.

7.6. Oppimisen arviointi käsityön opetuksessa

Oppimisen arvioinnin tehtävänä on tukea oppilaan kehittymistä opinnoissaan, ilmaisussaan, taidoissaan sekä ohjata häntä omien tavoitteiden asettamisessa. Oman tekemisen analysointi ja reflektointi tukee oppimisen syvenemistä. Arviointia tapahtuu koko prosessin ajan monipuolisilla menetelmillä. Oppilasta perehdytetään käsityön arvioinnin periaatteisiin ja käytäntöihin.

Käsityön laajan oppimäärän arvioinnin kohteet ovat *taidot ja muotoilu, yhteiskunta ja kulttuuri* sekä *taiteiden ja tieteiden välisyys*. Oppilaalle annettavaan oppimisen arviointiin sisältyy palautetta kaikista opetukselle asetetuista tavoitteista.

Arviointimenetelmät valitaan siten, että niiden avulla voidaan parhaalla mahdollisella tavalla arvioida tavoitteiden saavuttamista ja että ne soveltuvat käytettyihin opetusmenetelmiin ja tukevat oppimista. Monipuoliseen arviointiin sisältyy erilaisia palautteen antamisen tapoja kuten arviointikeskusteluja, itse- ja vertaisarviointia. Oppilas saa jatkuvaa sanallista palautetta opinnoistaan niille asetettujen tavoitteiden näkökulmista. Näyttelyiden ja muiden esittäytymisten kautta oppilaat voivat saada myös julkista palautetta.

Oppimisen arviointi on vuorovaikutusta oppilaan, ryhmän ja opettajan välillä. Arvioinnin tavoitteena on tukea oppilaan omien tavoitteiden asettamista ja edistymisen seuraamista suhteessa niihin. Oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti oppilaan oppimisprosessissa, tuotteissa, teoksissa ja palveluissa. Oppilasta rohkaistaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta. Arviointitaitoja harjoitellaan opintojen kuluessa. Oppilaalle annettava palaute on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja jatkuvaa. Arvioinnilla oppilasta kannustetaan osaamisensa laajentamiseen, soveltamiseen ja esittelemiseen.

Perusopinnoissa arvioinnilla tuetaan käsityötaitojen harjoittelua ja itseilmaisua, niiden kehittymistä sekä yhdessä oppimista. Jatkuvassa arvioinnissa ja muussa palautteessa hyödynnetään monipuolisesti itse- ja vertaisarviointia.

Syventävissä opinnoissa arvioinnilla tuetaan oppilaan oppimistavoitteiden asettamista sekä reflektoinnin, itseohjautuvuuden ja oppimaan oppimisen taitojen kehittämistä. Arvioinnilla ohjataan oppilaan osaamisen kehittymistä hänen syventävien opintojensa laajentumisen tai painottumisen mukaisesti.

Käsityön laajan oppimäärän syventäviin opintoihin sisältyy lopputyö, joka muodostuu tuotteesta, teoksesta tai palvelusta sekä siihen liittyvästä osaamisen dokumentaatiosta. Dokumentaatio sisältää sanallista tai kuvallista aineistoa sekä itsearviointia. Oppilas sopii lopputyönsä tavoitteista ja toteuttamistavasta yhdessä opettajan kanssa. Lopputyössä arvioidaan laaja-alaisesti oppilaan kasvua käsityön tekijäksi, ilmaisu- ja käsityötaitojen kehittymistä ja opitun soveltamiskykyä. Lopputyön arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan omalle työlleen asettamat tavoitteet ja hänen syventävien opintojensa suuntautuminen.

8. OPPIMISEN ARVIOINTI

Käsityön laajan oppimäärän tehtävänä on vahvistaa oppilaan käsityön, muotoilun ja teknologian osaamista. Päämääränä on innostaa oppilasta oivalluksiin, mielikuvitukseen ja tekemisen iloon, jotka luovat perustan tavoitteelliselle, monimateriaalista osaamista ja ilmaisu kehittäväälle luovalle käsityölle. Opinnot harjaannuttavat ja opintojen edetessä syventävät oppilaan käsityötaitoja ideoinnissa, tavoitteellisessa suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa, joiden avulla syntyy ratkaisuja, tuotteita, teoksia ja palveluja elinympäristön haasteisiin. Oppilasta ohjataan tutkivaan, elämykselliseen ja monipuoliseen materiaalien ja tekniikoiden käyttöön sekä soveltamaan itsenäisesti oppimaansa eri ympäristöissä.

Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä kulttuuri-, taide- ja elinkeinoelämän kanssa. Opinnoissa tarjotaan mahdollisuuksia käsitellä suomalaista kulttuuriperintöä, kulttuurin moninaisuutta ja globaaleja kysymyksiä. Oppilaan omaa suhdetta käsityöhön ja kulttuurista osallisuutta syvennetään kannustamalla häntä havainnoimaan, pohtimaan ja tulkitsemaan esi- neitä, ympäristöä ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä tarjoamalla hänelle välineitä itsensä ilmaisemiseen ja kannanottamiseen käsityöllisin keinoin. Oppilasta ohjataan tunnistamaan oman toiminnan ja käsityöllisyyden merkityksiä sekä ymmärtämään elinympäristön laadun ja käsityöllisen toiminnan merkitys hyvinvoinnille. Opinnot kannustavat oppilasta pohtimaan vastuullista kuluttamista ja tuottamista ekologisesti, esteettisesti ja eettisesti näkökulmasta.

Opetuksessa tuodaan näkyväksi käsityön, taiteiden ja tieteiden välisyys sekä ohjataan oppilaita niiden soveltamiseen käsityössä. Oppilaita rohkaistaan havainnoimaan ja tulkitsemaan ilmiöitä sekä tutkimaan, visioimaan, käsitteellistämään, innovoimaan ja rakentamaan uutta. Opetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan käsitystä itsestä aktiivisena, osaavana ja luovana toimijana. Opinnot luovat pohjaa käsityön elinikäiselle harrastamiselle sekä opintojen jatkamiseen myös muissa koulutusmuodoissa ja ammateissa.

8.1. Oppilaaksi ottamisen periaatteet

Oppilasvalinta Savon Taito -käsityökoulun tapahtuu ilmoittautumisjärjestyksessä ja ryhmiä pyritään perustamaan niin paljon kun on tarpeen. Oppilaaksi hakeminen tapahtuu kunta- ja ryhmäkohtaisesti. Haku tapahtuu täyttämällä lomake, joka palautetaan käsityökeskukseen. Hakulomake löytyy internetistä, osoitteesta www.taitotasuomi.fi tai www.taitoylasavo.fi . Oppilashaku on touko - elokuussa. Oppilaspaikkoja voi kysellä myös kesken lukukauden.

8.2. Opiskelijamaksut

Opiskelusta peritään lukukausi- ja materiaalimaksua. Maksut tarkistetaan vuosittain. Opiskelijamaksut laskutetaan kaksi kertaa, lukukausien alussa. Oppilaspaikan voi menettää, jos oppilasmaksuja ei ole maksettu ennen uuden lukukauden alkua. Käsityökoululla on sisäaralennus, mutta ei vapaaoppilaspaikkoja. Oppilas voi pitää välivuoden opinnoista hyväksyttävien perusteiden, mutta hänen tulee ilmoittaa paluusta kirjallisesti käsityökoulun hakuajan puitteissa.

8.3. Ryhmäkoke

Opetusryhmät muodostetaan siten, että oppimistavoitteiden saavuttaminen on mahdollista.

Varhaisiän opinnot: 6-8 lasta

Käsityön perusopinnot, syventävät ja aikuisopinnot: 7-12 lasta, nuorta tai aikuista. Ryhmiä on mahdollista yhdistää, jos oppilasmäärä laskee kesken lukuvuotta varhaisiän opintojen ryhmissä alle viiden oppilaan tai muissa opetusryhmissä alle 7 oppilaan.

9. YHTEISTYÖ HUOLTAJIEN JA MUIDEN TAHOJEN KANSSA

Käsityökoulu antaa huoltajille tietoa opinnoista niin, että he voivat seurata ja edistää lapsensa oppimista. Huoltajille annetaan tiedotteita lukuvuoden sisällöstä ja yhteistyöstä. Huoltajalla on mahdollisuus osallistua työpajoihin, näyttelyavajaisiin sekä käsityökoulun järjestämille retkille. Käsityökoulu rakentaa yhteyksiä kulttuuri-, -taide-, - ja elinkeinoelämän kanssa osallistumalla tapahtumiin, työpajoihin tai vieraillemalla yrityksissä. Yhteistyön tarkoituksena on vahvistaa käsityön, muotoilun ja teknologian osaamista sekä harjaannuttaa oppilasta ideoinnissa, suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa.

10. TOIMINNAN JATKUVAN KEHITTÄMINEN

Koulutuksen järjestäjä arvioi Savon Taito- käsityökoulun antamaa opetusta ja sen vaikuttavuutta. Arvioinnin tarkoituksena on tukea opetuksen kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä. Opetusta arvioidaan ja kehitetään käsityökoulun henkilökunnalta, oppilailta, heidän huoltajiltaan ja yhteistyötahojen saatujen palautteiden perusteella. Koulutuksen järjestäjä arvioi antamaansa koulutusta ja sen vaikutusta sekä osallistuu lain (633/1998) 3 momentin mukaiseen ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Koulun toiminnan kokonaisuutta tarkastellaan talouden, tehokkuuden, tuloksellisuuden ja toiminnan vaikuttavuuden näkökulmasta.

Arviointiin osallistuvat soveltuvin osin käsityökoulun henkilökunta sekä oppilaat ja heidän huoltajansa. Opetushallitus huolehtii asianomaisen ministeriön päättämien perusteiden mukaisesti arvioinnin kehittämisestä ja ulkopuolisten arviointien toimeenpanosta. Arviointien keskeiset tulokset tulee julkistaa.

